

ZPRÁVODAJ KVZ

ZPRÁVODAJ KANCELÁŘE
VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE PRO
ZASTUPOVÁNÍ
ČESKÉ REPUBLIKY PŘED
EVROPSKÝM SOUDEM
PRO LIDSKÁ PRÁVA

2022

číslo 4 | prosinec | ročník 10

Zdravotnictví

Traskunova proti Rusku

Ochrana duševně nemocných
při testování léků

Sexuální násilí

C. proti Rumunsku

Vyšetřování obtěžování
na pracovišti

Nezletilí migranti

Darboe a Camara proti Itálii

Určování věku u žadatelů o azyl

Občanské právo

Sociální služby 8

Kaganovskyy proti Ukrajině

Zadržení duševně nemocné osoby v zařízení sociální péče.

Obydlí 10

Jansons proti Lotyšsku

Ochrana před nezákonným vystěhováním.

Soukromý život 13

McCann a Healy proti Portugalsku

Veřejné výroky bývalého policisty ohledně nevyřešeného případu zmizení dítěte.

Rodinné právo 15

Jurišić proti Chorvatsku (č. 2)

Výkon práva na styk s dítětem při nespolu práci rodičů.

Trestní právo

Právo na život 17

P. H. proti Slovensku

Povinnost chránit zadrženou osobu před pokusem o sebevraždu a účinně vyšetřit takovou událost.

Domácí a sexuální násilí... 18

J. I. proti Chorvatsku

Náležitá reakce státu na tvrzení oběti znepokojení, že pachatel jí během propustky z vězení vyhrožuje smrtí.

C. proti Rumunsku

Účinné vyšetřování sexuálního obtěžování na pracovišti.

Kriminalizace drog..... 22

Thörn proti Švédsku

Trestní postih pěstování konopí pro vlastní potřebu.

Svoboda projevu..... 23

Rabczewska proti Polsku

Kriminalizace blasfemie.

Lanzerath proti Německu

Trestní postih zlehčování holokaustu.

Gaši a ostatní proti Srbsku

Povinnost státu chránit novináře před zastrahováním.

Zdravotnictví 28

Traskunova proti Rusku

Ochrana duševně nemocných při testování nových léků.

Migrační právo 30

Darboe a Camara proti Itálii

Určování věku u žadatelů o azyl.

Repatriace 32

H. F. a ostatní proti Francii

Povinnost státu repatriovat vlastní občany.

Politický protest 36

Makarashvili a ostatní proti Gruzii

Sankcionování účastníků demonstrace, během níž došlo k zablokování vstupu do parlamentu.

Vězeňství 38

Chocholáč proti Slovensku

Právo vězňů na přístup k pornografii.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Přístup k Ústavnímu soudu 41

Trestní řízení proti mladistvému 42

Církevní restituce 42

Sexuální trestné činy 43

Důvěrnost komunikace
mezi advokáty a klienty 44

Velký senát Soudu

Diskriminace na základě pohlaví 45

Daňové právo 45

Extradice 45

Výkon rozsudků Soudu

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Soudu... 47

Nově pořízené anotace a překlady rozsudků Soudu proti třetím státům

Správní právo 50

Anotace rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva obsažené ve Zpravodaji nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Zpravodaj jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. autorského zákona.

Přehled použitých piktogramů

Jednotlivé články Úmluvy a protokolů

článek 2: Právo na život

článek 3: Zákaz mučení

článek 4: Zákaz otroctví a nucených prací

článek 5: Právo na svobodu a osobní bezpečnost

článek 6: Právo na spravedlivé řízení

článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

článek 9: Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

článek 10: Svoboda projevu

článek 11: Svoboda shromažďování a sdružování

článek 14: Zákaz diskriminace

článek 1 Protokolu č. 1: Ochrana majetku

článek 2 Protokolu č. 1: Právo na vzdělání

článek 3 Protokolu č. 1: Právo na svobodné volby

článek 2 Protokolu č. 4: Svoboda pohybu

Ostatní piktogramy

Rozhodnutí proti ostatním státům Rady Evropy

Rozhodnutí proti České republice

Rozhodnutí velkého senátu Soudu

Mezistátní stížnost

Občanské právo

Správní právo

Trestní právo

Užitečné odkazy

Slovo úvodem

Milé čtenářky, milí čtenáři,

přelom roku bývá příležitostí bilancovat ten uplynulý a vyhlížet s nadějí či obavami, podle naturelu každého z nás, co přinese ten nový. Pojdme se podívat, co přinesl minulý rok u Evropského soudu pro lidská práva.

Česká republika si nevedla vůbec špatně. Soud v loňském roce vydal konečné odůvodněné rozhodnutí v 19 věcech (celkově ročně Soud rozhodne okolo 300 věcí, ale o velké většině stížností rozhoduje samosoudcem a nevydává písemné odůvodněné rozhodnutí). Pouze ve 4 případech Soud shledal, že došlo k porušení některého z práv a svobod zakotvených v Úmluvě. Ve dvou případech se jednalo o porušení článku 3 Úmluvy z důvodu postupu GIBS při vyšetřování použití síly ze strany policistů ([B. Ú.; Sládková](#)). V jednom šlo o porušení práva na svobodu plynoucí z nepřiměřeně dlouhé vydávací vazby ([Komissarov](#)) a v jednom o porušení majetkových práv kvůli nezohlednění všech relevantních okolností při určení výše náhrady za vyvlastnění ([Pálka a ostatní](#)). Vedle toho v jednom případě vláda jednostranným prohlášením uznala, že došlo k porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě ([Urválek](#)). Ve 14 případech Soud žádné porušení Úmluvy neshledal. V dalších 4 případech vláda se stěžovateli dospěla ke smírnému urovnání stížnosti. Všechna tato rozhodnutí najdete [zde](#).

Tato vizitka ukazuje na kvalitu právního týmu kanceláře vládního zmocněnce, který mám tu čest od počátku roku vést. Svědčí však také a především o kvalitní práci našich soudů v čele s Ústavním soudem, kterým se daří základním právům a svobodám poskytovat účinnou ochranu. V neposlední řadě dokládá, že úroveň respektu a dodržování lidských práv zakotvených v Evropské úmluvě o lidských právech je v naší zemi v mezinárodním srovnání na dobré úrovni.

Náš stát má však na poli Úmluvy stále nemalé výzvy před sebou, které nás v letošním roce čekají. V první řadě jde o přetrvávající diskriminaci romských žáků v základním vzdělávání, kdy se ani po 15 letech od jeho vynesení rozsudek [D. H. a ostatní](#) nepodařilo vykonat. Jako jediný z rozsudků proti České republice je v [posíleném dohledu](#) ze strany Výboru ministrů Rady Evropy a v prosinci tohoto roku nás čeká ústní projednání stavu výkonu tohoto rozsudku. Z dalších výzev je na místě zmínit implementaci rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva, kterou se naše pracoviště též zabývá. Současné případy ve fázi implementace se týkají například nepřijatelnosti tělesného trestání dětí ([Approach](#)), nucených sterilizací při právní změně pohlaví ([Transgender Europe a ILGA Europe](#)) či rovného odměňování žen a mužů ([University Women of Europe](#)).

Jak ukázaly události loňského roku, úroveň ochrany základních lidských práv není danou a neměnnou věcí, ale je třeba o ně soustavně usilovat. V naší zemi máme to štěstí, že můžeme mluvit o úsilí konaném jen demokratickými prostředky a postupy. Na Ukrajině o základní hodnoty, na kterých je postavena naše společnost, a o svou samotnou existenci, musí lidé bojovat se zbraní v ruce. Dělejme vše, co je v našich silách, pro to, aby v letošním roce byli úspěšní, a aby zkouška, kterou evropský kontinent aktuálně prochází, neznamenal konec demokracie, právního státu a respektu k lidským právům, ale naopak jejich vítězství a posílení.

I Evropský soud pro lidská práva činí v rámci kompetencí, které mu státy svěřily, co je v jeho silách. Ačkoli Ruská federace přestala být s účinností od 16. září 2022 členem Rady Evropy a stranou Úmluvy, Soud nadále projednává téměř 17 tisíc individuálních a 8 mezistátních stížností směřujících proti tomuto státu. Vyloučením z Rady Evropy se Rusko nezbavilo své odpovědnosti za porušení Úmluvy, kterých se dopustilo, a Soud se správně rozhodl o podaných stížnostech rozhodnout. Ke strategii, jakou Soud zaujal ke stížnostem směřujícím proti Rusku, více [zde](#).

Celkově za loňský rok Soud rozhodl téměř 40 tisíc případů. Na rozhodnutí jich čeká dalších přibližně 75 tisíc. Vedle Ruska jsou největšími zásobovateli Soudu Turecko s 21 tisíci stížnostmi a Ukrajina s 10 tisíci. Jen tyto tři státy představují více než šedesátiprocentní podíl celku. Vůči České republice Soud na konci roku evidoval 142 stížností. I tato čísla svědčí o dobrém stavu dodržování Úmluvy u nás. Naznačuje ho i skutečnost, že z perspektivy podílu počtu stížností na obyvatele jsou nám nejbližší Švýcarsko, Finsko či Rakousko. Pokud by vás statistické údaje zajímaly více, jsou dostupné [zde](#).

Velmi dobře a výmluvně loňský rok a výzvy, kterým Soud čelil v minulém roce, shrnula a popsala Síofra O'Leary, první žena, která loni na podzim stanula v čele Soudu, ve své [řeči](#) při slavnostním zahájení soudního roku. Mimo jiné v ní zhodnotila, že [nová procesní strategie Soudu](#), podle níž se Soud zaměřuje na případy s dopadem (*impact cases*), se po prvních dvou letech svého fungování osvědčila. Soud se v jejím rámci přednostně, vedle případů, v nichž jde o porušení těch nejceněnějších práv (právo na život, zákaz mučení), zabývá stížnostmi, které mohou vést ke změně právní úpravy či judikatury, dotýkají se morálních či společenských otázek nebo nastolují nová lidskoprávní témata. Ve vztahu k České republice Soud z komunikovaných případů takto označil například stížnost týkající se zásahu policistů proti osobě trpící duševní poruchou ([V](#)), stížnost brojící proti vyhoštění na základě utajených dokumentů zpravodajských služeb ([Mirzoyan](#)) či stížnost týkající se zabavování elektronických dat v rámci trestního řízení ([UNI Legal](#)).

I v tomto roce tedy Soud vynese mnoho důležitých rozsudků. O nich, ale i o nových případech a výkonu rozsudků vás budeme v našem Zpravodaji informovat. Příjemné čtení

Petr Konůpka,
vládní zmocněnec

Aktuality z KVZ

Změna ve funkci vládního zmocněnce

Dne 1. listopadu 2022 se Vít A. Schorm ujal funkce zástupce veřejného ochránce práv. S účinností od 18. ledna 2023 vláda jmenovala novým zmocněncem pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva Petra Konůpku, dlouholetého zástupce zmocněnce, který v KVZ působí již od roku 2006. Více informací o jmenování nového zmocněnce a jeho profesní životopis najdete [v tiskové zprávě](#).

Hodně úspěchů v nových funkcích přeji kolegyně a kolegové z KVZ

Mezisoudy podcast na [Spotify](#)

Mezisoudy podcast na [Apple music](#)

Sociální služby

Rozsudek ze dne 15. září 2022 ve věci č. 2809/18 – Kaganovskyy proti Ukrajině

Senát páté sekce jednomyslně rozhodl, že v případě duševně nemocné osoby, která byla po dobu 10 dní proti své vůli držena na uzavřeném oddělení zařízení sociální péče, byl porušen čl. 5 odst. 1 Úmluvy, neboť k tomuto zbavení svobody došlo v rozporu s vnitrostátním právem, které navíc dostatečně neupravovalo postup v dané oblasti. Dále shledal porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy, protože stěžovatel neměl možnost obrátit se na soud, aby přezkoumal zákonitost svého zadržení, a čl. 5 odst. 5 Úmluvy, jelikož stěžovatel se nemohl domoci odškodnění za nezákonné zbavení svobody. Nakonec také rozhodl, že byl porušen článek 3 Úmluvy, protože podmínky zadržení nelze považovat za vhodné pro žádnou osobu zbavenou svobody, natož pro osobu s duševním onemocněním.

stěžovatele se zhoršil a bylo potřeba účinněji reagovat na jeho ataky. Stěžovatel uvedl, že k umístění na uzavřené oddělení nikdy souhlas nedal. Neexistovaly dle něj žádné důvody, pro které by tam měl být umístěn, protože nebyl nebezpečný sobě ani okolí. Navíc se mu na uzavřeném oddělení nedostávalo žádné nadstandardní péče. Sám byl přesvědčen, že k tomuto kroku došlo proto, aby mu bylo zabráněno zúčastnit se jednání ve věci navrácení jeho svéprávnosti.

Co se týče podmínek na uzavřeném oddělení, stěžovatel uvedl, že sdílel pokoj o rozloze 15 m² s pěti dalšími pacienty. Pacienti nemohli oddělení opustit. Na oddělení bylo celkem 20 pacientů, z nichž někteří v prostorách kouřili, přičemž okna nebylo možné otevřít, a proto zde byl nedostatek čerstvého vzduchu. Pacienti nesměli vycházet na vycházky ven, toalety směli využívat jen se svolením zdravotní sestry a neměli přístup k pitné vodě. Sprchování bylo umožněno pouze těm, kteří zapáchali. V den, kdy se měl stěžovatel zúčastnit soudního jednání, jej navštívil jeho právník, aby zjistil, proč se nedostavil. Kontakt se stěžovatelem mu byl umožněn teprve po přivolání policie a za přítomnosti psychiatra.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V roce 2012 byl stěžovatel prohlášen nesvéprávným na základě lékařského posudku, z nějž vyplynulo, že trpí chronickou paranoidní schizofrenií. Následující rok mu soud ustanovil za opatrovníka jeho otce. V srpnu 2014 stěžovatel dobrovolně nastoupil do státního zařízení sociální péče. V časech stanovených vnitřním řádem zařízení byl oprávněn pohybovat se i mimo prostory zařízení. Mohl rovněž vstoupit v kontakt s lidskoprávními organizacemi, zejména s Ukrajinskou Helsinskou unií lidských práv („UHHRU“). V roce 2015 mu byl ustanoven opatrovníkem jeho bratr.

Dopisem z 19. června 2017 informoval právník UHHRU ředitele zařízení, že stěžovatel podal k soudu návrh na navrácení svéprávnosti, přičemž soudní jednání se bude konat 5. července 2017. O několik dní později požádal opatrovník, aby stěžovateli bylo zakázáno opouštět zařízení. Dne 27. června 2017 byl stěžovatel umístěn na uzavřené oddělení zesíleného dohledu. Dle vyjádření zařízení k tomu došlo proto, že duševní stav

Hned následujícího dne, tj. 6. července 2017, byl stěžovatel přemístěn zpátky na běžné oddělení. Následně se právník UHHRU pokoušel podat několik trestních oznámení ve věci stěžovatelova zbavení svobody, ale Soud nemá informace o tom, jak tato trestní řízení skončila. V roce 2019 stěžovatel zemřel.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K OTÁZCE LOCUS STANDI UKRAJINSKÉ HELSINSKÉ UNIE LIDSKÝCH PRÁV

Soud připomněl, že v minulosti rozhodl o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů, pokud stěžovatel během řízení zemřel a jeho dědicové či blízcí příbuzní nevyjádřili přání pokračovat v řízení (*Hirsi Jamaa a ostatní proti Itálii*, č. 27765/09, rozsudek velkého senátu ze dne 23. února 2012, § 57). Ten, kdo chce pokračovat v řízení namísto zesnulého stěžovatele, musí prokázat, že je jeho dědicem, blízkým příbuzným, nebo má jiný legitimní zájem na pokračování řízení (*Léger proti Francii*, č. 19324/02, rozhodnutí velkého senátu ze dne 30. března 2009, § 43).

V projednávané věci vyjádřila přání pokračovat v řízení pouze UHHRU. Soud měl nicméně za to, že není třeba přezkoumávat její *locus standi*, protože pokračování v řízení je opodstatněné i z jiných důvodů. Z judikatury Soudu plyne, že při rozhodování o pokračování v řízení po smrti stěžovatele musí být brán v potaz i morální rozměr případů, a to zejména tehdy, pokud hlavní aspekt kauzy přesahuje osobu a zájmy stěžovatele (*Karner proti Rakousku*, č. 40016/98, rozsudek ze dne 24. července 2003, § 25). V projednávané věci byly vzneseny závažné námitky na poli článků 3 a 5 Úmluvy ohledně podmínek držení v zařízení sociální péče. Tyto námitky se týkají otázky veřejného zájmu a jsou pro Soud příležitostí vyjasnit standardy ochrany zranitelných pacientů v rezidenčních institucích tohoto typu. Ve světle uvedeného Soud uzavřel, že dodržování lidských práv stanovených Úmluvou vyžaduje, aby pokračoval v projednávání stížnosti v souladu s čl. 37 odst. 1 *in fine* Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že jeho zadržení v době od 27. června do 6. července 2017 bylo nezákonné a nedůvodné, třebaže připustil, že jeho pobyt v příslušném zařízení sociální péče jako takový byl dobrovolný.

Soud se nejprve zabýval otázkou, zda vůbec uvedené zadržení představovalo zbavení svobody ve smyslu čl. 5

odst. 1 Úmluvy. Připomněl, že v takovém případě přihlíží k řadě faktorů. Objektivním kritériem je zadržení osoby v omezeném prostoru po delší dobu, zatímco subjektivním kritériem je absence platného souhlasu dané osoby se zadržením (*Storck proti Německu*, č. 61603/00, rozsudek ze dne 16. června 2005, §§ 71 a 74). V projednávané věci stěžovatel po dobu 10 dní nemohl opustit oddělení a byl omezen v kontaktu s okolním světem, vyjma krátkých setkání se svým otcem a právníkem. Oddělení bylo uzamčeno a klíče měl pouze personál; i v lékařských záznamech bylo označováno jako uzavřené. K umístění stěžovatele na oddělení přitom došlo proti jeho vůli. Ve světle uvedeného Soud shledal, že se jednalo o zbavení svobody podle čl. 5 odst. 1 Úmluvy.

Aby bylo možné zbavení svobody u osoby s duševní poruchou považovat za zákonné, je nutno postupovat podle vnitrostátních zákonů (*Herczegfalvy proti Rakousku*, č. 10533/83, rozsudek ze dne 24. září 1992, § 63), v nichž musí být podmínky zbavení svobody jasně definované a předvídatelné (*Kawka proti Polsku*, č. 25874/94, rozsudek ze dne 9. ledna 2002, § 49). Je rovněž nezbytné, aby vnitrostátní právo poskytovalo přiměřenou ochranu proti svévolnému zbavení svobody (*Winterwerp proti Nizozemsku*, č. 6301/73, rozsudek ze dne 24. října 1979, § 45). V případě duševně nemocných osob musí být dále splněna tři kritéria:

duševní onemocnění musí být spolehlivě prokázáno, musí být povahy a závažnosti odůvodňující zadržení a nezbytnost zbavení svobody musí být průběžně vyhodnocována (tamtéž, § 39).

V projednávané věci Soud shledal, že situace stěžovatele se řídila právní předpisem, který neupravoval podrobnosti ani záruky ohledně umístování na uzavřené oddělení, podmínek tam panujících, trvání takového opatření, jeho prodloužení či ukončení. Nadto nebylo ani postupováno podle pravidel tam stanovených, protože podle těch mohou být na uzavřené oddělení zesíleného dohledu umístovány pouze osoby se závažnými somatickými a neurologickými poruchami nebo závažným stupněm demence, které trpí prostorovou a časovou dezorientací, nejsou schopny se o sebe postarat a vyžadují plnou lékařskou a každodenní péči. Důvody, pro něž je osoba umístěna na uzavřené oddělení, musí být přitom zřejmé ze zdravotní dokumentace. Takové důvody však z dokumentace stěžovatele nevyplývají. Soud proto dospěl k závěru, že zadržení stěžovatele nebylo zákonné ve smyslu čl. 5 odst. 1 Úmluvy, a k porušení tohoto ustanovení tudíž došlo.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 4 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že podle vnitrostátního práva neměl možnost nezákonnost zadržení namítat.

Soud připomněl, že čl. 5 odst. 4 Úmluvy přiznává zadrženým osobám právo žádat soudní přezkum zákonnosti jejich zadržení (*Stanev proti Bulharsku*, č. 36760/06, rozsudek velkého senátu ze dne 17. ledna 2012, § 168). V případě duševně nemocných osob je zásadní, aby měly přístup k soudu; soudní přezkum nemusí nastat automaticky, ale dotčená osoba musí mít možnost soudní přezkum žádat (*Megyeri proti Německu*, č. 13770/88, rozsudek ze dne 12. května 1992, § 22). Ve věci stěžovatele vláda neuviedla žádný konkrétní prostředek nápravy, kterého by mohl stěžovatel využít a přímo napadnout zákonnost svého zadržení. Naopak příslušné ustanovení občanského soudního řádu výslovně vylučovalo možnost osob zbavených svéprávnosti obracet se na soud. Soud uzavřel, že neexistovala žádná možnost, jak by se stěžovatel mohl iniciovat soudní přezkum zákonnosti svého zadržení, a proto byl porušen čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 5 ÚMLUVY

Stěžovatel rovněž namítal, že se nemohl domoci odškodnění.

Soud zopakoval, že stát postupuje v souladu s čl. 5 odst. 5 Úmluvy, umožní-li žádat o odškodnění za zbavení svobody, k němuž došlo v rozporu s požadavky zakotvenými v prvním až čtvrtém odstavci tohoto ustanovení. Již v minulosti přitom Soud shledal, že v ukrajinském právním systému není garantováno právo na odškodnění, a to zejména tam, kde nedošlo ke konstatování nezákonnosti zbavení svobody vnitrostátními orgány (*Sinkova proti Ukrajině*, č. 39496/11, rozsudek ze dne 27. února 2018, § 77–84). Tak tomu je i v případě stěžovatele, v jehož případě vnitrostátní orgány nezákonnost zbavení svobody neshledaly. Byl proto porušen také článek 5 odst. 5 Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatel konečně namítal, že podmínky na uzavřeném oddělení byly v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

Soud připomněl, že špatné zacházení musí dosáhnout určité míry závažnosti, aby spadalo do rozsahu článku 3 Úmluvy. Při přezkoumání závažnosti špatného zacházení Soud bere v úvahu řadu faktorů. Pokud jde o duševně nemocné osoby, je třeba při posuzování, zda jsou konkrétní podmínky jejich zadržování neslučitelné se

zásadami článku 3 Úmluvy, zohlednit jejich zranitelnost (*Rooman proti Belgii*, č. 18052/11, rozsudek velkého senátu ze dne 31. ledna 2019, § 145).

V projednávané věci Soud vzal v úvahu, že stěžovatel na oddělení sdílel pokoj o 15 m² s pěti osobami. Osobní prostor, který měl stěžovatel k dispozici, byl tedy 2,5 m², což samo o sobě vzbuzuje pochybnost o tom, zda nebyl porušen článek 3 Úmluvy (*Muršić proti Chorvatsku*, č. 7334/13, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2016, § 137). Stěžovatel sice byl zadržen po krátkou dobu, ale neměl možnost vycházek mimo budovu. Dále vzal Soud v úvahu, že stěžovatel neměl dostatečný přísun čerstvého vzduchu a vody a měl jen omezené možnosti osprchovat se.

Soud se domnívá, že dané podmínky nelze považovat za vhodné pro žádnou osobu zbavenou svobody, natož pro osobu s historií duševních onemocnění. Rovněž vzal v úvahu stěžovatelovo tvrzení, že jeho držení na uzavřeném oddělení vedlo ke značnému emocionálnímu stresu a zhoršení jeho duševního zdraví. Dle Soudu samotná povaha stěžovatelova stavu jej činila zranitelnějším než průměrnou osobu zbavenou svobody a jeho zadržení ve výše uvedených podmínkách mohlo do jisté míry mít negativní vliv na jeho zdraví (*Stawomir Musiał proti Polsku*, č. 28300/06, rozsudek ze dne 20. ledna 2009, §§ 95–97). Došlo proto k porušení článku 3 Úmluvy.

Obydlí

Rozsudek ze dne 8. září 2022 ve věci č. 1434/14 – *Jansons proti Lotyšsku*

Senát páté sekce Soudu rozhodl šesti hlasy ku jednomu o porušení práva na respektování obydlí podle článku 8 Úmluvy, neboť vnitrostátní orgány nenaplnily své pozitivní závazky ochránit stěžovatele před nezákonným postupem nového vlastníka při vystěhování z bytu. Ani jednání exekutora nebylo v souladu se zákonem a procesní záruky stanovené vnitrostátním právem k zabránění takovému zásahu nebyly dodrženy. Stěžovatel nadto neměl k dispozici účinný vnitrostátní prostředek nápravy, čímž došlo i k porušení článku 13 ve spojení s článkem 8.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel v srpnu 2009 uzavřel smlouvu o „užívání prostor“ ve vztahu k bytu, který se nacházel v domě vlastněném soukromou společností. Smlouva byla několikrát prodloužena, naposledy do července 2011.

V únoru 2011 byla budova prodána ve veřejné dražbě. V srpnu 2011 původní vlastník budovy potvrdil novému vlastníku, že byt, v němž stěžovatel stále bydlel, není pronajatý. Později také původní vlastník písemně uvedl, že se stěžovatelem nikdy neuzavřel nájemní smlouvu.

Stěžovatel i po červenci 2011 pokračoval v platbě za užívání bytu s předpokladem, že smlouva byla *de facto* prodloužena. Na podzim mu nový vlastník nabídl možnost uzavřít nájemní smlouvu na čtyři měsíce bez nároku na prodloužení, kterou stěžovatel odmítl podepsat. V květnu 2012 nový vlastník vyzval stěžovatele k vyklizení prostor do června stejného roku. V daném období již společnost stěžovateli vracela jeho platby s poznámkou, že neexistuje nájemní smlouva. Po nevystěhování vlastník stěžovateli přerušil dodávky elektřiny i vody. Stěžovatel vůči němu zahájil civilní řízení, kde se domáhal uznání toho, že smlouva o „o užívání prostor“, kterou uzavřel s původním vlastníkem, byla nájemní smlouvou, a že existuje *de facto* nájemní vztah mezi ním a novým vlastníkem.

V listopadu 2012 zástupci vlastníka s pomocí soukromé bezpečnostní služby vnikli přes první dveře bytu

do chodby. Stěžovatel zamkl druhé dveře a zavolal státní policii. Ta však na místě uzavřela, že se jedná o soukromý spor, informovala stěžovatele o možnosti podání stížnosti na policejní stanici a odešla. Ten poté přivolal městskou policii, která sdělila zástupcům vlastníka, že vystěhování lze provést pouze na základě soudního příkazu, načež odjela.

Poté, co stěžovatel opustil byt, aby podal formální stížnost na policejní služebně, mu byl vyměněn zámek na venkovních dveřích a po návratu mu soukromá bezpečnostní služba zabránila v přístupu do bytu. Vstup hlídala i v dalších týdnech, a stěžovatel si proto nemohl odnést své věci. Policie ani přes četné prosby stěžovatele v daném období nijak nezasáhla. Následně byt vyklidil exekutor konající ve sporu mezi původním a novým vlastníkem domu. Stěžovatel se k věcem ze svého bytu dostal až v roce 2014, některé však byly poškozené nebo zmizely.

Stěžovatel následně podal trestní oznámení, vyšetřování však bylo zastaveno vůči majiteli i exekutorovi. Neúspěšně se svých práv domáhal také v civilním řízení.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že byl nezákonně vystěhován ze svého obydlí. Soud rozhodl, že bude stížnost

posuzovat na poli práva na respektování obydlí podle článku 8 Úmluvy.

a) K přijatelnosti

K pojmu „obydlí“ Soud připomněl, že jeho význam není omezen pouze na zákonně obývaná místa. Obydlí je autonomním pojmem nezávislým na vnitrostátní klasifikaci. Klíčové jsou konkrétní skutkové okolnosti, především existence dostatečných a souvislých vazeb k takovému místu (*Prokopovich proti Rusku*, č. 58255/00, rozsudek ze dne 18. listopadu 2004, § 36), a to dokonce i tehdy, pokud stěžovatel na daném místě nežil trvale nebo se tam po určitou dobu nezdržoval (*McKay-Kopecka proti Polsku*, č. 45320/99, rozhodnutí ze dne 19. září 2006).

V projednávané věci žil stěžovatel na daném místě déle než tři roky a nejméně po určitou dobu na základě zákonného důvodu. V době namítaného zásahu vnitrostátní soudy projednávaly jeho právní nárok na přebývání v daném bytě. Nelze přitom přisvědčit argumentu, že tím, že mu byl do bytu odepřen přístup, přestalo být toto místo jeho „obydlím“. Taková ochrana před svévolnými zásahy by pak postrádala svůj smysl. Obdobně ani absence nahlášení pobytu stěžovatele na příslušné adrese neznámá, že byt nebyl jeho obydlím. Soud proto shledal, že stěžovatel měl dostatečné vazby k bytu, který tak spadá pod pojem „obydlí“ dle článku 8 Úmluvy.

K námitce vlády ohledně nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy Soud shledal, že pro spor nebylo rozhodující určení v občanskoprávním řízení, zda stěžovatel byl či nebyl v rozhodné době nájemníkem bytu. Vláda zároveň nenabídla žádný občanskoprávní prostředek nápravy, který by stěžovatel mohl uplatnit vůči exekutorovi v souvislosti s porušením práva na respektování obydlí.

b) K odůvodněnosti

1. *K tvrzenému nedodržení pozitivních závazků ochránit stěžovatele před jednáním nového vlastníka*

Ačkoliv článek 8 Úmluvy slouží především k ochraně jednotlivce před svévolným zásahem ze strany orgánů veřejné moci, může vyžadovat, aby orgány přijaly opatření k zajištění práv i ve vztazích mezi jednotlivci (*Novosevskiy proti Ukrajině*, č. 47148/99, rozsudek ze dne 22. února 2005, § 68). Zásady k hodnocení pozitivních i negativních závazků státu jsou podobné a vyžadují určení, zda byla dosažena spravedlivá rovnováha mezi zájmy jednotlivce a společnosti jako celku (*Hatton a ostatní proti Spojenému království*, č. 36022/97, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 98).

Soud při řešení stížnosti k ničení obydlí již dříve rozhodl, že souhlas nebo schvalování ze strany státních orgánů při postupu soukromých osob porušujících práva jiných mohou založit odpovědnost státu podle Úmluvy [*Moldovan a ostatní proti Rumunsku* (č. 2), č. 41138/98 a 64320/01, rozsudek ze dne 12. července 2005, § 94]. Soud shledal porušení článku 8 Úmluvy také v situaci, kdy policie nezasáhla a nepřijala vhodná opatření k ukončení porušování práva na respektování obydlí stěžovatele třetí stranou (*Surugiu proti Rumunsku*, č. 48995/99, rozsudek ze dne 20. dubna 2004, § 60–68). Při posuzování, zda stát dodržuje své pozitivní závazky, vzal Soud v úvahu rovněž otázku účinnosti trestního vyšetřování (*Burlya a ostatní proti Ukrajině*, č. 3289/10, rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, § 161 a 169–170).

Z judikatury Soudu lze vyvodit, že státy mají za určitých okolností pozitivní závazek činit vhodná opatření na pomoc jednotlivci, který o pomoc požádal při útoku soukromé osoby vůči svému právu na respektování obydlí. Uvedenou povinnost mají státy zejména tehdy, když jednotlivec zavolá policii, aby ho bránila proti osobám, které se jej snaží násilím vystěhovat, aniž by k tomu

měly zákonné oprávnění. Státy mají široký prostor pro uvážení při volbě opatření, jakými toho docílí, za předpokladu, že povedou k účinné ochraně práva na respektování obydlí.

V projednávané věci dle Soudu ke vzniku takového pozitivního závazku státu došlo. Předmětná ochrana se totiž nevztahuje pouze na prostory obydlené v souladu se zákonem. I ve smyslu vnitrostátního práva platí, že nikoho nelze vystěhovat bez platného příkazu k vystěhování, a to ani osoby, které prostory obývají svévolně. V daném případě policie nenařídila zástupcům vlastníka, že mají přestat omezovat stěžovatele v přístupu do bytu, ani je neupozornila na možnost trestní odpovědnosti. Nepodnikla ani jiné praktické kroky k ochraně stěžovatele, ačkoliv byl trvale vystěhován ze svého domova bez právního důvodu podle vnitrostátního práva. Taková nečinnost dle Soudu nejenom nezabránila protizákonnému jednání soukromého subjektu, ale také nepřímo tento subjekt povzbudila, aby v daném jednání pokračoval.

Soud zopakoval, že výběr prostředků ke splnění pozitivních závazků spadá do prostoru pro uvážení státu. Z judikatury přitom nevyplývá povinnost zavést trestněprávní prostředek nápravy vůči výše uvedenému jednání [*Moldovan a ostatní proti Rumunsku* (č. 2), cit. výše, § 96]. Ačkoliv bylo v daném případě trestní vyšetřování zahájeno, neobsahovalo žádné posouzení

otázky, zda stěžovatel v bytě skutečně žil, a zda pro něj tedy mohl představovat „obydlí“ zasluhující ochranu své nedotknutelnosti. Trestní vyšetřování tudíž nevzalo v potaz všechny relevantní skutečnosti věci a jeho rozsah byl příliš omezený: nenabízelo účinnou ochranu v situaci, kdy byla předmětem sporu existence nájemního vztahu.

Ve světle uvedeného Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány nepřijaly dostatečná opatření k zajištění práva stěžovatele na respektování obydlí navzdory jeho výzvám k ochraně proti nezákonnému vystěhování. K porušení článku 8 Úmluvy tedy došlo.

2. *K tvrzenému nezákonnému vystěhování stěžovatele exekutorem*

Dle Soudu nelze tvrdit, že by exekutor mohl nevědět o tom, že stěžovatel obýval byt. V této souvislosti Soud poukázal na povinnost exekutora ověřit rozhodné okolnosti při výkonu soudního příkazu, vyjednávání a následný konflikt mezi novým vlastníkem a stěžovatelem, a také na probíhající civilní i trestněprávní řízení. Navíc se stěžovatel exekutorovi při jeho zásahu představil jako nájemník. Navzdory uvedenému však exekutor přistoupil k vystěhování, a tedy i ke ztrátě domova stěžovatele, představující nejextrémnější formu zásahu do práva na respektování obydlí (srov. *Prokopovich proti Rusku*, cit. výše, § 41–42).

Podle ustálené judikatury Soudu je jasným porušením článku 8 Úmluvy, pokud vystěhování není provedeno „v souladu se zákonem“ (*Chapman proti Spojenému království*, č. 27238/95, rozsudek velkého senátu ze dne 18. ledna 2001, § 78). Zákonná úprava musí být přístupná a předvídatelná ve svých důsledcích. Vláda přitom nepředložila zákonný podklad pro vystěhování. Dle vnitrostátního práva bylo vystěhování možné pouze na základě soudního příkazu, a to včetně situací, kdy byly prostory obývány bez platné nájemní smlouvy. Věc je tak třeba odlišit od případů, kde k vystěhování došlo na základě příkazu (např. *McCann proti Spojenému království*, č. 19009/04, rozsudek ze dne 13. května 2008, § 48, nebo *Čosić v. Croatia*, č. 28261/06, rozsudek ze dne 15. ledna 2009, § 19). Tím, že exekutor vystěhoval stěžovatele z bytu, přímo se zapojil do sporu mezi ním a vlastníkem, přičemž jednal v zájmu vlastníka, aniž by byl příslušný spor rozhodnut soudem.

Pokud jde o námitku vlády, že se stěžovatel mohl zpětně domáhat navrácení držby bytu v civilním řízení, dle Soudu takový postup nelze považovat

za dostatečnou procesní záruku, která by mohla zabránit neoprávněnému zásahu do práva na respektování obydlí. Znamenalo by to uložit nájemníkovi nepřiměřené břemeno, jelikož by byl nucen bránit svá práva prostřednictvím civilního řízení poté, co už přišel o své obydlí. Vnitrostátní právo každopádně vyžadovalo, aby spor mezi novým vlastníkem a stěžovatelem rozhodl soud ještě před vystěhováním. Dle Soudu v daném případě nebylo rozhodující, zda byl stěžovatel vystěhován, přestože měl právo v bytě bydlet, ale to, že byl vystěhován, aniž by o existenci jeho práva bydlet v bytě nejprve rozhodl soud, což bylo v rozporu s požadavky vnitrostátního práva.

Soud věc odlišil od případů, v nichž se zabýval soudními příkazy k vystěhování a kde objasnil, že Úmluva nevyžaduje, aby nájemníci mohli žádat o posouzení přiměřenosti vystěhování tehdy, kdy vlastníky byli majitelé ze soukromého sektoru (*Vrzić proti Chorvatsku*, č. 43777/13, rozsudek ze dne 12. července 2016). Naproti tomu projednávaná věc se týká námitky stěžovatele, že byl vystěhován bez toho, aby byla posouzena zákonnost tohoto zásahu, a to navíc za situace, kdy

požadavek předchozího soudního přezkumu výslovně stanovilo vnitrostátní právo.

Soud dále zdůraznil, že při posuzování toho, zda stát zůstal při nastavování regulačního rámce ve svém prostoru pro uvážení, jsou důležité i procesní záruky. V této souvislosti Soud zejména zkoumá, zda byl rozhodovací proces vedoucí k zásahu do práva na respektování obydlí spravedlivý a náležitě zohlednil zájmy jednotlivce chráněné článkem 8 (*Connors proti Spojenému království*, č. 66746/01, rozsudek ze dne 27. května 2004, § 81–84). Lotyšský právní řád v této souvislosti poskytoval jisté procesní záruky, a to především požadavek, dle něhož k vystěhování může dojít pouze na základě soudního příkazu, a dále také požadavek policejní ochrany proti svévolným zásahům. V projednávané věci se však tyto záruky neukázaly jako účinné, jelikož je vnitrostátní orgány nerespektovaly. Mechanismy na ochranu práv nicméně postrádají smysl, pokud nejsou řádně dodržovány (*Oluic proti Chorvatsku*, č. 61260/08, rozsudek ze dne 20. května 2010, § 63). Pouhá existence právního rámce nemůže být považována za procesní pojistku schopnou zabránit neoprávněným zásahům.

Soud tudíž shledal, že zásah do práv stěžovatele, který vedl k jeho vystěhování, neměl zákonný základ, a že procesní záruky stanovené vnitrostátním právem tohoto svévolnému zásahu nezabránily. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

vnitrostátní orgány nezabývaly zákonností jeho jednání vůči stěžovateli jakožto osobě obývající předmětný byt. Trestní řízení tedy stěžovateli neposkytlo účinnou ochranu jeho práv. Proto došlo též k porušení článku 13 ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudkyně O'Leary ve svém nesouhlasném stanovisku poukázala na to, že „smlouvu o užívání prostor“, kterou stěžovatel uzavřel s původním vlastníkem, lotyšské právo nezná; jednalo se tedy o zákonem neupravený smluvní typ. Stěžovatel sice v listopadu 2012 zahájil civilní řízení, kterým se domáhal uznání nájemného vztahu, ale v roce 2014 tento návrh vzal zpět. Vyřešení uvedené otázky bylo přitom klíčové pro účely trestního řízení: jak sama většina v rozsudku opakovaně uznává, trestní řízení nenabízelo účinnou ochranu v situaci, kdy byla předmětem sporu existence nájemného vztahu. Tento prostředek navíc mohl stěžovatel uplatnit již mnohem dřív: není sporu o tom, že platnost poslední smlouvy k bytu skončila už v červenci 2011. Z těchto důvodů měla být stížnost odmítnuta pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Projednávaná věc je

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že neměl k dispozici účinný prostředek nápravy proti porušení svého práva na respektování obydlí.

Soud předně poznamenal, že stěžovatel podle vnitrostátního práva nemohl vznést stížnost proti exekutorovi, protože ve vykonávacím řízení v rámci sporu mezi původním a novým vlastníkem domu nebyl dotčenou stranou. Jelikož tedy nemohl namítat, že exekutor nezákonně zasáhl do jeho práva na respektování obydlí, byl zbaven možnosti domoci se rychlého posouzení zákonnosti exekutorova jednání, a to ve fázi, kdy by pro něj úspěch v řízení mohl ještě stále znamenat obnovení práva pobývat v daném bytě. Stěžovatel neměl k dispozici ani jiný občanskoprávní prostředek nápravy na ochranu svých práv vyplývajících z Úmluvy. Soud odkázal i na zjištění veřejného ochránce práv k neúčinnosti občanskoprávního prostředku nápravy pro řešení sporů souvisejících s nájmem.

Trestněprávní prostředek nápravy byl sice k dispozici a v daném řízení se posuzovalo, zda došlo k porušení stěžovatelova práva na respektování obydlí v důsledku jednání jak soukromých osob, tak i exekutora. Nicméně, jak již Soud uvedl na poli článku 8 Úmluvy, trestního vyšetřování mělo příliš omezený rozsah a nenabízelo účinnou ochranu v situaci, kdy byla předmětem sporu existence nájemného vztahu. Ve vztahu k exekutorovi se

dle soudkyně O'Leary ukázkou strukturálních problémů v Lotyšsku i dalších zemích Rady Evropy, kde se majitelé nemovitostí uchylují k neregulovaným formám „nájmu“, jako je např. „užívání prostor“, což následně vyvolává množství právních otázek ohledně práv a povinností zúčastněných stran.

Soukromý život

Rozsudek ze dne 20. září 2022 ve věci Č. 57195/17 – *McCann a Healy proti Portugalsku*

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl jednomyslně o tom, že nedošlo k porušení práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy u rodičů, kteří neuspěli s občanskoprávní žalobou proti bývalému policistovi, jenž vyšetřoval případ zmizení jejich dcery. Policista poté, co bylo stíhání rodičů zastaveno pro nedostatek důkazů a po svém odchodu do důchodu opakovaně veřejně uvedl, že dítě pravděpodobně zemřelo nešťastnou náhodou a rodiče pak schválili jeho tělo.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnost podal britský manželský pár – rodiče dívky Madeleine, která v květnu 2007 jako tříletá zmizela během rodinné dovolené v Portugalsku. Místní orgány zahájily vyšetřování možného únosu, které bylo svěřeno policistovi G. A. V září 2007 policie obvinila stěžovatele z toho, že poté, co dítě nešťastnou náhodou zemřelo, schválili jeho tělo. V říjnu 2007 byl policista G. A. z vyšetřování věci odvolán a v červenci 2008 nastoupil do předčasněho důchodu. Ve stejné době bylo stíhání stěžovatelů zastaveno pro nedostatek důkazů. Krátce poté vydal G. A. knihu, kde popsal průběh svého zapojení do vyšetřování kauzy a uvedl, že on a jeho tým dospěli k závěru, že dívka zemřela v dovolenkovém bytě již tu noc, kdy rodiče nahlásili její zmizení, pravděpodobně v důsledku jejich nedbalosti. Rodiče podle všeho následně schválili její tělo a předstírali, že došlo k únosu. Tato tvrzení G. A. později opakoval i v rozhovoru pro média.

Na základě knihy byl natočen dokument, který odvysílala portugalská televize a vyšel rovněž na DVD. V roce 2009 stěžovatelé podali civilní žalobu, kterou se domáhali stažení knihy i DVD z prodeje a zákazu jejich dalšího šíření, jakož i náhrady nemajetkové újmy za zásah do své pověsti; ani v jednom řízení však nakonec neuspěli. Zmizení Madeleine nebylo doposud objasněno.

z vlastní vůle informovali o kauze média a vstoupili v kontakt s tiskovými agenturami, čímž se stali veřejně známými osobnostmi. Dle Soudu nicméně lze toto jednání hodnotit tak, že stěžovatelé chtěli využít všechny dostupné prostředky, aby našli svou dceru. Samotná skutečnost předchozí spolupráce s médii přitom danou osobu nezabavuje veškeré ochrany poskytované článkem 8 Úmluvy (*Egeland a Hanseid proti Norsku*, č. 34438/04, rozsudek ze dne 16. dubna 2009, § 62).

c) Předmět knihy, dokumentu a rozhovoru a okolnosti pořízení těchto informací

Vnitrostátní soudy shledaly, že sporné informace ze strany G. A. nelze hodnotit jako nové, jelikož figurovaly již v příslušném trestním spisu, který byl zpřístupněn médiím; ostatně právě na základě těchto informací byli stěžovatelé obviněni a vyšetřováni. Dle Soudu není pochyb o tom, že dané informace pocházely ze spisu, který měl veřejnou povahu.

d) Obsah namítaných výroků a jejich důsledky

Soud uznal, že tvrzení G. A. byla závažné povahy, tím spíše, že nebyla vyslovena novinářem či soukromou

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali porušení práva na respektování soukromého života.

Dle Soudu je třeba odpovědět na otázku, zda vnitrostátní soudy posoudily věc v souladu s ustálenými kritérii, která z jeho judikatury plynou pro vyvažování práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy a práva na svobodu projevu podle článku 10 (*Axel Springer AG proti Německu*, č. 39954/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 89–95). Následně se Soud zabýval každým z těchto kritérií zvlášť.

a) Příspěvek namítaných výroků k debatě sledující veřejný zájem

Vnitrostátní soudy poukázaly na to, že daná kauza měla velkou mediální sledovanost v Portugalsku i v zahraničí, a představuje tudíž věc veřejného zájmu. Soud neshledal důvod tento závěr zpochybnit. Připomněl zároveň, že veřejnost má legitimní nárok být informována o trestním řízení (*Morice proti Francii*, č. 29369/10, rozsudek velkého senátu ze dne 23. dubna 2015, § 152).

b) Stupeň veřejné známosti stěžovatelů a jejich předchozí jednání

Vnitrostátní soudy dále upozornily, že stěžovatelé již před zveřejněním knihy, dokumentu a rozhovoru

osobou, ale bývalým policistou, který po jistou dobu vedl vyšetřování dané věci. Podobně jako vnitrostátní soudy, i Soud dospěl k závěru, že namítané výroky lze kvalifikovat jako hodnotové soudy založené na dostatečném skutkovém základě (*mutatis mutandis Falter Zeitschriften GmbH proti Rakousku*, č. 26606/04, rozsudek ze dne 22. února 2007, § 23). Navíc kauza byla předmětem mnoha diskusí a spekulací na úrovni národní i mezinárodní, přičemž názor G. A. byl jen jedním z mnoha. Pokud by byla jeho kniha zveřejněna ještě před vydáním rozhodnutí o zastavení trestního stíhání stěžovatelů, mohly by namítané výroky znamenat zásah do presumpce nevinny stěžovatelů zaručené čl. 6 odst. 2 Úmluvy, neboť by se jednalo o předjímaní hodnocení skutkových okolností ze strany vyšetřujícího orgánu (*Allenet de Ribemont proti Francii*, č. 15175/89, rozsudek ze dne 10. února 1995, § 41). Jelikož však kniha byla zveřejněna až následně, je ve hře pověst stěžovatelů chráněna článkem 8 Úmluvy, jakož i důvěra veřejnosti ve fungování justice (*mutatis mutandis Prager a Oberschlick proti Rakousku*, č. 15974/90, rozsudek ze dne 26. dubna 1995, § 34).

I za předpokladu, že došlo k zásahu do pověsti stěžovatelů, nebylo to dle Soudu v důsledku názoru prezentovaného G. A., ale z důvodu podezření existujících ve vztahu k nim, které určily směr vyšetřování a které byly předmětem širokého mediálního pokrytí. Jednalo se tedy o informace, k nimž se veřejnost ve značném rozsahu dostala již před zveřejněním knihy G. A. Navíc dokument natočený podle knihy výslovně zmiňuje, že stíhání stěžovatelů bylo zastaveno.

Konečně Soud poukázal i na to, že po zveřejnění knihy stěžovatelé natočili vlastní dokument o zmizení své dcery a pokračovali v poskytování rozhovorů pro média. Třebaže Soud vyjádřil pochopení pro skutečnost, že vydání knihy v nich vyvolalo pocity hněvu a úzkosti, nelze dle jeho názoru mít zato, že dílo či navazující dokument měly závažné důsledky pro jejich sociální vztahy či pro další proces pátrání po jejich dítěti.

e) Zvláštní okolnosti případu

Soud se ztotožnil se závěry vnitrostátních soudů, dle nichž se G. A. zveřejněním namítaných výroků jakožto penzionovaný policista nedopustil porušení profesního tajemství, jelikož dané informace už byly v té době odhaleny veřejnosti. Dle Soudu se tedy jednalo pouze o jeho interpretaci dané kauzy. Nejeví se ani, že by motivací G. A. byla osobní animozita vůči stěžovatelům (*Guja proti Moldávii*, č. 14277/04, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008, § 77). Pokud by byla

v okolnostech projednávané věci civilní žaloba stěžovatelů proti G. A. úspěšná, mohlo by to dle Soudu mít odrazující účinek ve vztahu ke svobodě projevu zahrnující záležitosti veřejného zájmu (*mutatis mutandis Koudechkina proti Rusku*, č. 29492/05, rozsudek ze dne 26. února 2009, § 99).

f) Závěr

Ve světle uvedeného Soud shledal, že vnitrostátní soudy provedly náležitě hodnocení věci na základě kritérií plynoucích z jeho judikatury, a není závažný důvod, aby Soud jejich hodnocení nahradil svým vlastním. Nelze tedy tvrdit, že vnitrostátní soudy nedostály svému pozitivnímu závazku chránit právo stěžovatelů na respektování jejich soukromého života, a k porušení článku 8 Úmluvy tudíž nedošlo.

Rodinné právo

Rozsudek ze dne 7. července 2022 ve věci č. 8000/21 – *Jurišić proti Chorvatsku* (č. 2)

Senát první sekce Soudu rozhodl čtyřmi hlasy proti třem, že námitka další absence pravidelného styku stěžovatele se synem představuje novou stížnost, kterou má Soud pravomoc rozhodnout, a nikoli pokračující porušení Úmluvy ve věci *Jurišić proti*

Chorvatsku pod dohledem Výboru ministrů Rady Evropy. Současně jednomyslně rozhodl, že nevykonáváním styku nedošlo k porušení práva stěžovatele na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Ve věci *Jurišić proti Chorvatsku* (č. 29419/17, rozsudek ze dne 16. ledna 2020) Soud shledal, že stěžovatel neměl z důvodu absence výkonu rozsudku z května 2010 smysluplný kontakt se synem prakticky od jeho narození v roce 2006. Výkon uvedeného rozsudku byl pod dohledem Výboru ministrů Rady Evropy. Vnitrostátní soud v lednu 2020 zrušil původní rozsudek o širokém styku z důvodu jeho nevykonatelnosti a v listopadu 2020 vydal na základě znaleckého posudku nový rozsudek o postupném obnovení styku. Navzdory přijetí řady opatření, včetně opakovaného odsouzení matky pro maření styku, se styk neuskutečnil. Rodiče nespolupracovali, stěžovatel nedbal přání dítěte a dítě styk odmítalo. Například při setkání v červnu 2021 se rodiče začali dohadovat a jejich syn odešel s tím, že je mu 14 let a že má právo, aby jeho názor byl vzat v potaz. Syn odešel i ze setkání v červenci 2021, na kterém se rodiče

vzájemně obviňovali z jeho zneužití a stěžovatel synu oznámil, že jeho matka „skončí ve vězení“. V roce 2021 stěžovatel podal novou stížnost k Soudu.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že navzdory novým rozhodnutím o styku stále nemá možnost syna pravidelně vidat, čímž došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

a) K přijatelnosti

Soud se nejdříve zabýval otázkou, zda článek 46 Úmluvy brání přezkumu stížnosti.

Vláda namítala, že po vydání rozsudku Soudu dne 16. ledna 2020 nebylo zahájeno žádné nové řízení. Rozhodnutí o ukončení výkonu styku a nový rozsudek o styku tvořily součást opatření přijatých vnitrostátními orgány za účelem výkonu rozsudku Soudu. Tato opatření byla pod dohledem Výboru ministrů Rady Evropy a stížnost je tak neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Soud úvodem konstatoval, že z jeho judikatury [*Verein gegen Tierfabriken (VgT) proti Švýcarsku* (č. 2),

č. 32772/02, rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2009, § 61–63], vyplývá, že pravomoci Výboru ministrů Rady Evropy při dohledu nad výkonem rozsudků nevylučují, aby se Soud zabýval přezkoumáním nových otázek vyplývajících z opatření přijatých vnitrostátními orgány ve snaze napravit porušení konstatované Soudem. Relevantní zásady jsou shrnuté ve věci [Moreira Ferreira proti Portugalsku \(č. 2\)](#) (č. 19867/12, rozsudek velkého senátu ze dne 11. července 2017, § 47–48).

V rozsudku ze dne 16. ledna 2020 Soud shledal porušení práv stěžovatele zaručených článkem 8 Úmluvy z důvodu absence výkonu rozsudku o styku se synem. S ohledem na pokračující porušování práv stěžovatele není pro Soud neobvyklé přezkoumat druhou stížnost na porušení Úmluvy v následujícím období ([Egmez proti Kypru](#), č. 12214/07, rozhodnutí ze dne 18. září 2012, § 53). Nadto po vynesení rozsudku Soudem byla vydána nová vnitrostátní rozhodnutí, zejména rozhodnutí z ledna 2020 o ukončení výkonu původního rozsudku o styku, jakož i nový rozsudek o styku z listopadu 2020. Stěžovatel ve stížnosti výslovně poukázal na tato nová rozhodnutí, která přezkoumala další vývoj situace, nové znalecké posudky a zohlednila věk dítěte a jeho přání. Tato rozhodnutí tak představují nové skutečnosti, které má Soud pravomoc přezkoumat [srov. [Moreira Ferreira proti Portugalsku \(č. 2\)](#), cit. výše, § 47]. Soud přezkoumá pouze část pokrývající období po 16. lednu

2020 ([Ivanțoc a ostatní proti Moldavsku a Rusku](#), č. 23687/05, rozsudek ze dne 15. listopadu 2021). Stížnostní námitka vlády tak musí být odmítnuta.

b) K odůvodněnosti

Úkolem Soudu bylo posoudit, zda v období od ledna 2020 vnitrostátní orgány učinily všechny nezbytné kroky, které od nich bylo možné rozumně vyžadovat, za účelem usnadnění kontaktu stěžovatele se synem. Relevantní zásady jsou shrnuty ve věci [Ribić proti Chorvatsku](#) (č. 27148/12, rozsudek ze dne 2. dubna 2015, § 88–89 a 92–95) a [K. B. a ostatní proti Chorvatsku](#) (č. 36216/13, rozsudek ze dne 14. března 2017, § 143–144). Právo dítěte vyjádřit svůj vlastní názor nesmí být vykládáno jako bezpodmínečné veto dítěte, aniž by byly zváženy další faktory k určení nejlepšího zájmu dítěte ([K. B. a ostatní proti Chorvatsku](#), cit. výše, § 143).

Bezprostředně po rozsudku Soudem ze dne 16. ledna 2020 vnitrostátní soudy ukončily výkon rozsudku o širokém styku stěžovatele se synem z května 2010 z důvodu jeho nevykonatelnosti. Znalci dospěli k závěru, že vynucování širokého styku s dítětem, které se stěžovateli odcizilo, není v jeho nejlepším zájmu, a soudy tak stanovily a důkladně odůvodnily potřebu postupného obnovení kontaktu. V listopadu 2020 byl vydán nový rozsudek o styku, který vzal v potaz špatný vztah rodičů a jejich nespolupráci, jakož i postoj stěžovatele, který trval na svých požadavcích, místo aby dbal přání dítěte.

Pro Soud bylo nepochopitelné, že navzdory výslovnému přání dítěte setkat se v ordinaci psychiatra, který ho léčil řadu let, stěžovatel setkání odmítl. Nadto stěžovatel nespolupracoval během několika pokusů uskutečnit kontakt. Při jedné schůzce řekl dítěti, že jeho matka půjde do vězení, načež dítě další kontakt s ním odmítlo. Na další schůzce se stěžovatel pohádal s matkou, což rovněž vedlo k odmítnutí kontaktu dítětem. Soud si je vědom, že spory o styk jsou mimořádně citlivé a zajištění styku je nesnadné, zejména pokud jeden nebo oba rodiče nejsou konstruktivní ([Krasicki proti Polsku](#), č. 17254/11, rozsudek ze dne 15. dubna 2014, § 90).

V projednávané věci měly vnitrostátní orgány nesnadný úkol zajistit styk při negativním postoji matky a odmítnutí styku synem, nicméně podnikly řadu kroků pro umožnění styku. Styk byl nově upraven v souladu s nejlepším zájmem dítěte a pokusy o styk selhaly zejména kvůli chování obou rodičů. Nadto byla matka dítěte uznána vinou z maření výkonu úředního rozhodnutí ve dvou trestních řízeních a byla na ni podána další tři trestní oznámení. S ohledem na skutečnost, že pozitivní závazky státu jsou povinnostmi prostředků, a

nikoli výsledku, a ve světle postoje stěžovatele, se Soud domnívá, že absenci styku nelze přičíst na vrub příslušným orgánům (srov. [Gobec proti Slovinsku](#), č. 7233/04, rozsudek ze dne 3. října 2013, § 152).

K porušení článku 8 Úmluvy tak nedošlo.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

K rozhodnutí připojila souhlasné stanovisko soudkyně Schembri Orland, která uvedla, že z důvodu plynutí času nelze výkon rozsudku o styku nařídit bez dalšího posouzení nejlepšího zájmu dítěte. Současně zdůraznila význam participace dítěte na řízení, které se ho dotýká.

Soudkyně Poláčková a soudci Wennerström a Sabato si ve svém společném nesouhlasném stanovisku pokládají otázku, zda může Soud vyslovit neporušení Úmluvy přijetím následné stížnosti údajně založené na novém posouzení případu, který podle stěžovatele představovalo nové porušení. Soudci konstatovali, že pokud jsou stížnosti podané jako návazné věci na předchozí rozsudky, a nejsou-li splněna kritéria přijatelnosti, Soudu nic nebrání předat spis Výboru ministrů podle článku 9 jednacího řádu Výboru ministrů.

Právo na život

Rozsudek ze dne 8. září 2022 ve věci č. 37574/19 – P. H. proti Slovensku

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že zanedbáním povinností policistů při hlídání stěžovatelky během pobytu na policejní stanici, kde vyskočila z okna na toaletách ve druhém patře, utrpěla četná zranění a jen dílem náhody pád přežila, došlo k porušení hmotněprávní složky článku 2 Úmluvy, který chrání právo na život. Jelikož vyšetřování incidentu trpělo mnohými nedostatky a oběť nebyla v dostatečné míře zapojena do vyšetřování, došlo k porušení tohoto ustanovení i v procesní rovině.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelkou byla šestnáctiletá dívka romského původu. V lednu 2017 ji policie zadržela při drobné krádeži v obchodním centru, ke které se stěžovatelka přiznala. Policie ji odvezla na policejní stanici. Ohledně cesty v policejním autě stěžovatelka tvrdila, že ji policisté uráželi kvůli jejímu romského původu a dali jí

v dobrém zdravotním stavu bez omezené hybnosti. Dále utrpěla částečnou amnézii.

V souvislosti s podezřením na spáchání trestného činu ze strany policisty, který měl stěžovatelku hlídat, byly zahájeny úkony trestního řízení. Státní zastupitelství jej po čase zastavilo s tím, že zanedbání povinností policisty mohlo naplnit jen znaky disciplinárního deliktu. Tvrzení ohledně urážlivých poznámek a fyzického napadení stěžovatelky bylo vyčleněno do samostatného řízení. Návrh právního zástupce stěžovatelky, aby bylo přezkoumáno, zda tvrzené zacházení nemohlo být příčinou pokusu o útěk, státní zastupitelství zamítlo. Policista byl uznán kárně vinným, za což mu byla uložena sankce v podobě dočasného snížení platu. Vyšetřování událostí při převozu na stanici bylo nakonec zastaveno, protože se tvrzení stěžovatelky nepodařilo dokázat. Proti usnesení o zastavení vyšetřování mohla stěžovatelka podat odvolání, což neučinila. Trvala však na tom, aby byl tento závěr přezkoumán na všech úrovních soustavy státního zastupitelství. Nejvyšší státní zastupitelství zastavení vyšetřování potvrdilo jako správné. Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

factu. Vláda tento incident popřela. Z policejních záznamů nevyplývá, že by během převozu byly vůči stěžovatelce použity donucovací prostředky. Stěžovatelku policisté záhy informovali, že vzhledem k nízkému věku bude propuštěna hned po provedení nezbytných administrativních úkonů. Stěžovatelka několikrát požádala o možnost dojit si na toaletu. Policista, který s ní vyplňoval dokumenty, ji proto doprovodil k toaletám ve druhém patře.

Vedle dveří na dámskou toaletu se nacházelo okno. Z policejního spisu vyplynulo, že policista ukázal stěžovatelce, kam má jít, a protože byl pouze metr od ní a viděl ji vstupovat na toaletu, otočil se k ní zády, aby zde vyčkal. Periferně za chvíli zahlédl stín a než se stačil otočit, spatřil stěžovatelku padat z okna. Policista ihned zalarmoval kolegy, kteří zavolali záchrannou službu. Stěžovatelka vypověděla, že si z předmětné události nic nepamatuje, ale že je pravděpodobné, že zacházení, kterému byla vystavena v autě, pokračovalo i na policejní stanici. Stěžovatelka utrpěla mimo jiné četné zlomeniny, včetně čtyř žeber, pohmožděniny obou plic a trauma. Její zdravotní stav však nevyžadoval žádný chirurgický zákrok. Z nemocnice byla propuštěna

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 2 A 3 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že byla slovně a fyzicky napadena během převozu na policejní stanici, že vnitrostátní orgány nepodaly přesvědčivé vysvětlení okolností, za kterých utrpěla závažná zranění po pádu z okna policejní služebny, že nebyly přijaty potřebné kroky k ochraně jejího zdraví a že události nebyly účinně vyšetřeny, jak vyžadují články 2 a 3 Úmluvy.

Soud předně konstatoval, že námitky stěžovatelky týkající se údajného fyzického a slovního napadení v policejním vozidle nejsou hájitelné, protože na podporu jejích tvrzení neexistují žádné důkazy. Námitku porušení článku 3 Úmluvy proto prohlásil za zjevně neopodstatněnou.

a) K přijatelnosti

Soud se dále zabýval přijatelností namítaného porušení článku 2 Úmluvy, které mělo spočívat v událostech na policejní stanici. Připomněl, že dané ustanovení se použije i na situace, kdy nedošlo k úmrtí, ale život byl

v bezprostředním ohrožení (Igor Shevchenko proti Ukrajině, č. 22737/04, rozsudek ze dne 12. ledna 2012, § 42). Klíčovými hledisky jsou v tomto směru povaha činnosti ohrožující život stěžovatele a závažnost utrpených zranění (Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku, č. 41720/13, rozsudek velkého senátu ze dne 25. června 2019, § 140). V projednávané věci byla zranění stěžovatelky důsledkem pádu z okna. Nic nenapovídalo tomu, že by k tomu došlo přičiněním třetí osoby, natož úmyslně. Soud však přihlédl k tomu, že stěžovatelka byla nezletilá a bez doprovodu, pod dohledem donucovacích orgánů a že k úmrtí nedošlo jen dílem náhody, protože pád zbrzdily větve pod oknem rostoucího stromu a dopad do sněhu. Judikatura Soudu nicméně vypovídá o tom, že i pády z menší výšky mohou vést k úmrtí (srov. Eremiášová a Pechová proti České republice, č. 23944/04, rozsudek ze dne 16. února 2012). Na základě těchto úvah Soud rozhodl, že článek 2 Úmluvy je na daný případ *ratione materiae* použitelný.

Soud dále zamítl námitku vlády, že stěžovatelka nevyčerpala vnitrostátní prostředky nápravy. I když formálně nepodala odvolání proti usnesení o zastavení vyšetřování, jejími námitkami se orgány zabývaly. Ani Ústavní soud tuto skutečnost nepovažoval za překážku projednání ústavní stížnosti.

b) K odůvodněnosti

Soud se nejprve zabýval procesní složkou článku 2 Úmluvy, tedy tím, zda proběhlo účinné vyšetřování předmětných událostí. Aby bylo účinné, vyšetřování musí být způsobilé ozřejmit okolnosti, za kterých se předmětné události staly, a identifikovat, případně i potrestat ty, kteří jsou za ně odpovědní. Vnitrostátní orgány vycházely z předpokladu, že stěžovatelčin pád z okna nesouvisel s děním v autě cestou na policejní stanici. O obou incidentech vedly samostatná řízení. Možnou spojitost mezi nimi tak ignorovaly, ačkoli mohla být klíčová pro pochopení zoufalého činu stěžovatelky. Pokud jde o pád z okna, vyšetřování bylo vedeno jednostranně. Jeho závěry spočívaly čistě na tvrzeních a záznamech sepsaných zaangażovanými policisty. Orgány nevezly v potaz ani věk stěžovatelky, její zranitelnost, ani jí nepřiznaly status oběti, čímž jí účinně znemožnily aktivní účast při vyšetřování. Uzavření případu uložením kárného potrestání budí dojem tolerance a snahy úřadů zamést pod koberec možná pochybení přítomných policistů. Soud tedy uzavřel, že vzhledem ke všem výše uvedeným okolnostem nebylo možné řízení považovat za účinné. K porušení článku 2 Úmluvy v jeho procesní části tak došlo.

Soud se následně zabýval hmotněprávními závazky státu vyplývajícími z článku 2 Úmluvy. Připomněl, že osoby zbavené osobní svobody jsou v obzvláště

zranitelné pozici. Sama skutečnost, že osoba zemřela či byla ohrožena na životě během zbavení svobody, vzbuzuje podezření, že stát nedostál své povinnosti chránit právo na život jednotlivce. Jeho pozitivní závazek přijmout potřebná opatření k odvrácení hrozby, včetně sebevražedných pokusů, vzniká, je-li prokázáno, že vnitrostátní orgány věděly nebo měly vědět o existenci reálného a bezprostředního ohrožení života, a přesto nepřijaly rozumná opatření, od nichž mohly očekávat, že riziko eliminují nebo alespoň zmírní. Dle Soudu však existují určitá základní preventivní opatření, která by policejní orgány měly v místech zbavení svobody dodržovat vždy. V projednávané věci nemůže být stát bez dalšího zbaven odpovědnosti jen proto, že pád stěžovatelky z okna policejní stanice byl důsledkem jejího nešťastného pokusu o útěk. Povinnost chránit zdraví a život jednotlivce v místech zajištění v sobě zahrnuje i povinnost chránit ho před předvídatelným nebezpečím, kterému se může vystavit i on sám. I když policisté nemohli dost dobře předvídat, že se stěžovatelka pokusí o útěk, měla být přijata preventivní opatření za účelem minimalizace tohoto rizika, jakkoli bylo nízké. Policista, který ji doprovázel na toaletu, ji měl střežit,

aby se něco podobného nemohlo stát. Tuto povinnost však zanedbal, když se k ní otočil zády. Dle Soudu tak stát odpovídá za stěžovatelčina zranění a došlo k porušení hmotněprávní složky článku 2 Úmluvy.

Domácí a sexuální násilí

Rozsudek ze dne 8. září 2022 ve věci č. 35898/16 – J. I. proti Chorvat- sku

Senát první sekce Soudu rozhodl šesti hlasy proti jednomu, že došlo k porušení zákazu nelidského zacházení podle článku 3 Úmluvy, jelikož se vnitrostátní orgány v rozporu s vnitrostátním právem dostatečně nezabývaly namítanými výhrůžkami smrti učiněnými vůči stěžovateli jejím otcem, jenž ji v minulosti opakovaně znásilnil.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelčin otec B.S. byl v roce 2009 odsouzen k osmiletému trestu odnětí svobody pro opakované spáchání trestného činu znásilnění a incestu

na stěžovatelce. Poté, co mu bylo v červnu 2015 umožněno dočasně opustit věznici, se stěžovatelka od příbuzných dozvěděla, že ji hledá a vyhrožuje jí smrtí, protože podle něj nese ona odpovědnost za jeho uvěznění. V srpnu 2015 stěžovatelka zavolala na nouzovou telefonní linku s obavou, že stěžovatel uprchl z vězení a údajně jí vyhrožuje přes příbuzné. Podle vlády policie okamžitě ověřila, že se B.S. vrátil do vězení, a informovala stěžovatelku, že má vyhledat nejbližší policejní stanici, pokud by se jí pokusil osobně kontaktovat.

V září 2015 zahlédla stěžovatelka svého otce na autobusovém nádraží. Ihned poté se schovala v nedalekém obchodě, odkud telefonem přivolala policejní hlídku. Policistům vysvětlila, že se kvůli svému otci bojí z obchodu odejít, načež policie vyprovodila B.S. i stěžovatelku na autobusy, aniž by došlo k jejich kontaktu. Podle stěžovatelky byl přístup policistů vůči ní jako příslušníci romského etnika přehlíživý a arogantní. Podle vlády se jí policie snažila pomoci a poradila jí, ať nahlásí příslušné policejní stanici případně vážné výhrůžky vůči ní.

Stěžovatelka následně podala stížnost vůči povolení B.S. dočasně opustit věznici. Vězeňská služba odpověděla, že B.S. není podezřelý z žádné trestné činnosti páchané mimo věznici. Zároveň mu však povolení dočasně opustit věznici bylo pozastaveno. Dále stěžovatelka kritizovala postup policie na policejní inspekci ministerstva vnitra a požádala o zaslání své stížnosti

o výhrůžkách B.S. příslušnému státnímu zástupci. Vnitřní kontrola policie odpověděla stěžovatelce, že neshledala žádné pochybení či opomenutí na straně policistů. Žádosti o informování státního zástupce nebylo vyhověno.

Poté podala stěžovatelka ústavní stížnost, v níž namítala, že nebyla dostatečně chráněná před zastrašováním a viktimizací ze strany B.S. a že nebylo účinně vyšetřeno ohrožení jejího života. Současně si stěžovala na diskriminaci z důvodu příslušnosti k romskému etniku. Ústavní soud její stížnost odmítl jako neopodstatněnou, neboť vyjádření policejního útvaru pro vnitřní kontrolu nepředstavovala rozhodnutí podléhající ústavnímu přezkumu.

V roce 2016 byl stěžovatelčin otec propuštěn z vězení a později zemřel.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že nebyla dostatečně chráněná před zastrašováním a opakovanou viktimizací ze strany B.S. a že nebylo účinně vyšetřeno ohrožení jejího života.

Soud připomenul svou judikaturu k pozitivním závazkům vyplývajícím z článků 2 a 3 Úmluvy a) zavést vhodný právní a regulatorní rámec k ochraně proti násilí ze strany soukromých osob, b) přijmout rozumná

opatření k zabránění reálnému a bezprostřednímu nebezpečí opakovaného násilí, o němž příslušné orgány věděly nebo vědět měly, c) vést účinné vyšetřování násilí (X. a ostatní proti Bulharsku, č. 22457/16, rozsudek velkého senátu ze dne 2. února 2021, § 178). Soud rovněž poukázal na judikaturu k povinnosti vést účinné vyšetřování jako základnímu požadavku článku 3 Úmluvy. Aby bylo vyšetřování účinné, musí probíhat urychleně a důkladně. Zvláštní pozornost musí být věnována domácímu násilí, jehož specifická povaha musí být v řízení zohledněna (Opuz proti Turecku, č. 33401/02, rozsudek ze dne 9. června 2009, § 145–151).

V projednávané věci musel Soud nejdříve vyhodnotit, zda byla stěžovatelka obětí špatného zacházení dle článku 3 Úmluvy. Předdeslal, že se jednalo o hluboce traumatizovanou ženu romského etnika, která se v útlém věku stala obětí závažného sexuálního násilí ze strany blízkého člena rodiny. Po jeho odsouzení si změnila jméno, účes, bydliště, podstoupila dlouhodobou terapii a začala nový život. Soud už v minulosti shledal, že výhrůžky jsou typem psychologického násilí a zranitelné oběti mohou zažívat obavy bez ohledu

na objektivní povahu takového zastrašujícího jednání (Volodina proti Rusku, č. 41261/17, rozsudek ze dne 9. července 2019, § 98). Soud nemá pochyb, že stěžovatelčiny obavy byly nelícené a intenzivní. V kombinaci s pocitem bezmoci a úzkosti byla za daných okolností vystavena nelidskému zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy (srov. tamtéž, § 75).

Dále se Soud zabýval otázkou, zda vnitrostátní orgány dostaly svým závazkům vyplývajícím z článku 3 Úmluvy. Stěžovatelka kontaktovala policii třikrát – nejdříve nouzovou telefonní linkou, následně na autobusovém nádraží a potřetí prostřednictvím stížnosti na policejní záchranu. Ani v jednom z těchto případů však policie nezačala řádné trestní vyšetřování, ačkoli ji k tomu zavazovalo vnitrostátní právo. Stěžovatelka výslovně požadovala zaslání její stížnosti státnímu zástupci, ale ani k tomuto nebylo přistoupeno. Opět policie shledala, že nebyly naplněny dostatečné důvody, aby bylo zahájeno prošetřování oprávněnosti stěžovatelčiných obav z ohrožení jejího života.

Třebaže Soud neshledal dostatek důkazů pro závěr, že by byl přehlíživý postoj policie důsledkem jejího romského původu, zdůraznil, že postup policie byl v jasném rozporu s vnitrostátním právem. Navíc musel stěžovatelku vystavit konstantnímu strachu a životu v nejistotě. V případě jako tento, kde si příslušné orgány byly dobře vědomy zvláštní zranitelnosti stěžovatelky v důsledku jejího pohlaví, etnického původu a prožitého traumatu, měly dle Soudu reagovat promptně a účinně, aby ji ochránily před uskutečněním hrozby, jakož i před zastrahováním, odvetou a opakovanou viktimizací. Policie se však nikdy vážně nezabývala případem v jeho celé šíři i s přihlédnutím k domácímu násilí, jehož obětí stěžovatelka v minulosti byla, což je však v tomto typu případů vyžadováno (srov. [Tunikova a ostatní proti Rusku](#), č. 55974/16 a tři další, rozsudek ze dne 14. prosince 2021, § 116).

S ohledem na výše uvedené Soud uzavřel, že chorvatské orgány nevedly účinné vyšetřování ohledně tvrzení zvláště zranitelné oběti znásilnění o výhrůžkách vůči jejímu životu. Tím došlo k porušení článku 3 Úmluvy.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudce Wojtyczek ve svém částečně nesouhlasném stanovisku připomenul, že trestní řízení musí vyvážit řadu protichůdných zájmů a chránit nejenom domnělou oběť, ale také další osoby proti nepodloženým

opakovaně sexuálně obtěžovat a vyžadovat po ní pohlavní styk. Tvrdila, že ji vyhledával a pokoušel se ji svléknout, když ji našel o samotě nebo na odlehlých místech. Když ho odmítla, byl na ni hrubý a odmítl ji poskytnout úklidové prostředky. Následně jí vyčítal, že nedělá svou práci správně. Rovněž zdůrazňoval své nadřazené postavení, což byl důvod, pro který stěžovatelka nenahlásila jeho nevhodné jednání dříve.

Před podáním trestního oznámení stěžovatelka informovala o situaci svého nadřízeného. Následně se v doprovodu dalších dvou zaměstnanců dostavila k vedoucímu oddělení bezpečnosti cestujících a předložila mu nahrávky rozhovorů s C. P. Vedoucí oddělení ji za několik dní pozval do své kanceláře. Tentokrát se jednání účastnil i C. P., který se stěžovatelce během konfrontace omluvil za své chování. Stěžovatelku posléze přiměli vybrat si dovolenou a rozhodnout se, zda bude pracovat na jiném nádraží nebo podá výpověď. Rozhodla se pro druhou variantu. Státní zastupitelství po provedeném šetření případ uzavřelo s tím, že spáchané skutky nesplňovaly podmínky stanovené trestním zákonem pro trestný čin sexuálního obtěžování z důvodu

obviněním z páchaní trestné činnosti. Aby se příslušné orgány mohly věnovat podezření, že se někdo dopustil trestné činnosti, musí být splněny minimální požadavky opodstatněnosti a závažnosti takového tvrzení. K tomu však v daném případě nedošlo.

Soudce Derenčinovič ve svém částečně nesouhlasném stanovisku vyjádřil zklamání, že se většina senátu vedle otázky účinnosti vyšetřování nedostatečně věnovala povinnosti příslušných orgánů přijmout náležitá opatření na poskytnutí ochrany stěžovatelce před jejím otcem.

Rozsudek ze dne 30. srpna 2022 ve věci č. 47358/20 – C. proti Rumunsku

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, který zaručuje právo na respektování soukromého života, jelikož trestní vyšetřování sexuálního obtěžování stěžovatelky na pracovišti trpělo významnými nedostatky a nebyly naplněny pozitivní závazky státu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka pracovala od roku 2014 do října 2017 jako uklízečka v úklidové společnosti poskytující služby na vlakovém nádraží, které patřilo státní železniční společnosti. V listopadu 2017 podala trestní oznámení na vedoucího nádraží C. P., který ji měl po dva roky

absence ponížení stěžovatelky předmětnými činy. S tímto hodnocením se následně ztotožnily i vnitrostátní soudy.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že reakce vnitrostátních orgánů na ponižující a trapnou situaci, do které ji uvedl C. P., měla negativní důsledky pro její soukromý život, její vztah s kolegy a obecně pro její zdraví.

a) K přijatelnosti

Soud úvodem z úřední povinnosti zkoumal, zda je článek 8 Úmluvy na stížnost použitelný ([Denisov proti Ukrajině](#), č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 93). Připomněl, že pojem soukromého života zahrnuje také tělesnou a duševní integritu člověka a další hodnoty jako důstojnost, osobní rozvoj a vztahy s jinými lidmi ([Špadijer proti Černé Hoře](#), č. 31549/18, rozsudek ze dne 9. listopadu 2021, § 80 a odkazy tam uvedené). Avšak aby byl článek 8 Úmluvy aplikovatelný, útok musí dosáhnout určité minimální

úrovně závažnosti (tamtéž, § 81 a odkazy tam uvedené). V projednávané věci stěžovatelka pocítovala úzkost v důsledku chování C. P., který jí více než dva roky dával sexuální návrhy, jež byly státním zástupcem vyhodnoceny jako dostatečně závažné, aby odůvodnily zahájení vyšetřování, byť nakonec nebyly shledány trestněprávní povahy. S ohledem na to, že se skutkové okolnosti týkaly její duševní integrity a sexuálního života, a co pro ni bylo v sázce, se dle Soudu na danou situaci článek 8 Úmluvy vztahuje.

b) K odůvodněnosti

Soud připomněl, že stát má pozitivní závazky spojené s účinným respektováním soukromého života, které mohou zahrnovat přijetí opatření v oblasti vztahů mezi jednotlivci navzájem (*Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku*, č. 41720/13, rozsudek velkého senátu ze dne 25. června 2019, § 125–128). Státy mají povinnost uplatňovat přiměřený právní rámec poskytující ochranu před násilnými trestnými činy ze strany soukromých osob, a to i v souvislosti s obtěžováním na pracovišti (*Špadijer proti Černé Hoře*, cit. výše, § 87 a odkazy tam uvedené). Státy mají v dané oblasti široký prostor uvážení (*R. B. proti Maďarsku*, č. 64602/12, rozsudek ze dne 12. dubna 2016, § 81–82). V souvislosti s útoky na fyzickou integritu osoby by ochrana měla být zajištěna účinnými trestněprávními mechanismy [*Remetin proti Chorvatsku (č. 2)*, č. 7446/12, rozsudek ze dne 24. července 2014, § 70 *in fine*]. V případě méně závažných

činů mezi soukromými osobami, které mohou narušovat duševní integritu, by právní rámec mohl také sestávat z občanskoprávních prostředků schopných poskytnout dostatečnou ochranu (*Špadijer proti Černé Hoře*, cit. výše, § 89 a odkazy tam uvedené).

Soud nejprve konstatoval, že věc se týká systému ochrany před sexuálním obtěžováním na pracovišti (*a contrario A, B a C proti Lotyšsku*, č. 30808/11, rozsudek ze dne 31. března 2016, § 153, kde stěžovatelky výslovně namítaly absenci trestněprávní reakce na jejich sexuální obtěžování). Stěžovatelka nejprve informovala svého nadřízeného, který se obrátil na zaměstnavatele C. P., železniční společnost. Ta je vlastněna státem, a tudíž je za její jednání ve smyslu Úmluvy odpovědný stát (*Libert proti Francii*, č. 588/13, rozsudek ze dne 22. února 2018, § 38–39). Železniční společnost v reakci na obvinění ze sexuálního obtěžování jedním ze svých zaměstnanců podnikla málo opatření. Navzdory existenci interní směrnice, která zakazuje jakékoliv chování narušující důstojnost osoby a nabádá k oznamování takového chování vedení železnice, se vedoucí oddělení bezpečnosti cestujících odmítl věc stěžovatelky zabývat a doporučil jí, aby se obrátila na policii. Nic přitom nenasvědčuje tomu, že by ji nasměroval na někoho jiného, kdo by jí pomohl, nebo že by sám upozornil vedení železnice. Zdá se proto, že nedošlo k žádnému internímu šetření události, což může být samo o sobě v rozporu se článkem 8 Úmluvy. Soud

v této souvislosti odkázal na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/54/EU ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání, dle které mají státy přijímat preventivní opatření proti sexuálnímu obtěžování.

Soud nicméně připomněl, že stěžovatelka ve své stížnosti především rozporovala postup vnitrostátních orgánů. Vnitrostátní právo přitom kriminalizovalo sexuální obtěžování na pracovišti a rovněž bylo možné podat žalobu na náhradu škody dle občanského zákoníku. Bylo zahájeno trestní vyšetřování a stěžovatelka neměla důvod pochybovat, že bude účinná a dostane se jí náhrady škody. Pokud by bylo účinné, byly by naplněny procesní požadavky článku 8 Úmluvy (*Botoyan proti Arménii*, č. 5766/17, rozsudek ze dne 8. února 2022, § 109 *in fine* a odkazy tam uvedené). S ohledem na uvedené a závěr vnitrostátních orgánů, že stěžovatelka nebyla ponižena jednáním C. P., po ní Soud nemohl požadovat, aby využila jiné prostředky nápravy, jakým je například žaloba k civilnímu soudu, jelikož by pravděpodobně nebyly úspěšné (tamtéž, § 116 a 125).

Zkoumal proto, zda stát v průběhu trestního řízení dostatečně chránil právo stěžovatelky na respektování jejího soukromého života, zejména její osobní integrity.

Vyšetřování tvrzeného sexuálního obtěžování stěžovatelky bylo zahájeno bezprostředně po podání trestního oznámení. Státní zastupitelství i soud potvrdily, že C. P. se dopustil činů tvrzených stěžovatelkou, nicméně nebyly naplněny požadavky trestného činu sexuálního obtěžování zejména z důvodu absence ponížení stěžovatelky. Soud zdůraznil, že z posuzovaných rozhodnutí nevyplývá, jak vnitrostátní orgány dospěly ke svému závěru. Zpravidla totiž jen popisovaly předložené důkazy, aniž by vysvětlily své úvahy, řádně odůvodnily svůj postup a použití vnitrostátního práva. Současně neposuzovaly provázanost a věrohodnost důkazů, ani je nezařadily do celkového kontextu případu. Navíc, navzdory skutečnosti, že jedním z důvodů rozhodnutí vnitrostátních orgánů byla údajná absence ponížení či zastrašení oběti, blíže neposoudily a nevyhodnotily důkazy, které naznačovaly, že stěžovatelka někdy působila po setkání s C. P. nešťastně. Nezabývaly se ani hodnocením vztahu nadřízenosti a podřízenosti nebo výhrůžkami a

výroky, které jí C. P. údajně adresoval (*Bărbulescu proti Rumunsku*, č. 61496/08, rozsudek velkého senátu ze dne 5. září 2017, § 117).

Soud v této souvislosti poznamenal, že u sexuálního obtěžování platí – podobně jako u domácího násilí – že zdaleka ne všechny případy jsou nahlášeny; často se odehrávají v rámci osobních vztahů a za zavřenými dveřmi, což obětem ještě více ztěžuje dokazování (*Opuz proti Turecku*, č. 33401/02, rozsudek ze dne 9. června 2009, § 132). Soud rovněž poznamenal, že vnitrostátní orgány pochybily, když nenařídily psychologické vyšetření stěžovatelky ani neověřily, zda existovaly důvody pro to, aby křivě obvinila C. P. Vytkl proto vnitrostátním orgánům, že nepodnikly žádné kroky ke zjištění, jaké důsledky způsobilo stěžovatelce jednání C. P. (*M. G. C. proti Rumunsku*, č. 61495/11, rozsudek ze dne 15. března 2016, § 70; *I. C. proti Rumunsku*, č. 36934/08, rozsudek ze dne 24. května 2016, § 54).

Soud dále se znepokojením shledal, že rozhodnutí státního zástupce obsahovalo řadu tvrzení, které C. P. učinil o soukromém životě stěžovatelky, aniž by státní zástupce vysvětlil, k jakému účelu sloužila jejich rozsáhlá a detailní reprodukce. Jednalo se přitom o necitlivé a neuctivé výroky, které ji stigmatizovaly (*J. L. proti Itálii*, č. 5671/16, rozsudek ze dne 27. května 2021, § 136). Obdobně Soud vytkl státnímu zástupci, že nijak nevyšvětlil, proč došlo bez předchozího varování

ke konfrontaci stěžovatelky s C. P. a vedoucím oddělení bezpečnosti cestujících, ani se nezabýval tím, zda ni měla nějaký dopad (*Y. proti Slovinsku*, č. 41107/10, rozsudek ze dne 28. srpna 2015, § 103 a 104). Konstatoval proto, že stát nedodržel svou povinnost ochrany oběti před sekundární viktimizací, jak požaduje zejména Úmluva rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (tzv. Istanbulská úmluva). Nadto po odhalení sexuálního obtěžování byla stěžovatelka nucena opustit zaměstnání a nadále tak pociťovala důsledky sexuálního obtěžování. Soud uzavřel, aniž by se vyjadřoval k vině C. P., že trestní vyšetřování sexuálního obtěžování stěžovatelky na pracovišti vykazovalo tak závažné nedostatky, že došlo k porušení pozitivních povinností státu ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Kriminalizace drog

Rozsudek ze dne 1. září 2022 ve věci č. 24547/18 – *Thörn proti Švédsku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že odsouzením stěžovatele k peněžitému trestu ve výši asi 520 eur za pěstování konopí pro vlastní potřebu za účelem tlášení chronických bolestí nedošlo k porušení práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy, neboť vnitrostátní soudy řádně zohlednily zvláštní okolnosti případu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V roce 1994 stěžovatel utrpěl při autonehodě závažná zranění páteře, kvůli kterým skončil na invalidním vozíku. Od té doby se potýká s chronickými a silnými bolestmi. Navštívil mnoho lékařů a vyzkoušel různé druhy léčby, žádná mu však od bolestí neulevila. V roce 2010 se jeho stav zhoršil a stěžovatel upadl do hlubokých depresí. V roce 2012 byl kvůli vysilujícím bolestem několikrát hospitalizován. Bylo mu předepsáno několik typů léků proti bolesti, všechny však měly jen omezené účinky. Užívání metadonu stěžovatel odmítl kvůli obavám z jeho vedlejších účinků.

Na internetu se stěžovatel dozvěděl o pozitivních účincích konopí, které však bylo ve Švédsku legálně dostupné pouze jako přípravek pod značkou Sativex. Ten ale nebyl kryt veřejným zdravotním pojištěním. Podle stěžovatele byl lék méně účinný než klasické konopí. Jeho pravidelnému užívání navíc bránila vysoká pořizovací cena. Proto si začal pro vlastní potřebu konopí sám pěstovat. Během jeho užívání kvalita života stěžovatele výrazně vzrostla. Začal pracovat na plný úvazek, staral

se o rodinu a žil relativně normální život. V dubnu 2015 byl stěžovatel obžalován ze dvou trestných činů, a sice z výroby a držení narkotik a z jejich užívání. Soud prvního stupně ho zprostil obžaloby, neboť měl za to, že stěžovatel v důsledku chronických bolestí jednal v podstatě ve stavu krajní nouze. Odvolací soud nesouhlasil, stěžovatele shledal vinným a uložil mu podmíněný trest odnětí svobody a peněžitý trest přibližně 1 170 eur. Dle odvolacího soudu se nejednalo o stav krajní nouze, neboť stěžovateli byla nabídnuta alternativní léčba. Nejvyšší soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že uznal stěžovatele vinným jen z trestného činu výroby narkotik, který navíc překvalifikoval na přečin. Zrušil také podmíněný trest odnětí svobody a snížil výměru peněžitého trestu na přibližně 520 eur.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že jeho odsouzením za pěstování konopí pro vlastní léčebné účely došlo k porušení jeho práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy.

Soud na úvod připomněl, že záležitosti týkající se zdravotnického systému spadají do prostoru pro uvážení státu ([Vavříčka a ostatní proti České republice](#), č. 47621/13 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 8. dubna 2021, § 274). Dále zmínil, že Úmluva výslovně nezakotvuje právo na zdraví, nicméně Soud tyto záležitosti posuzuje prizmatem práva na respektování soukromého života, které zahrnuje i fyzickou integritu a kvalitu života člověka ([Abdyusheva a ostatní proti Rusku](#), č. 58502/11 a další, rozsudek ze dne 26. listopadu 2019, § 111).

Soud uznal, že uložení pokuty představovalo zásah do stěžovatelova práva na respektování soukromého života. K zásahu došlo v souladu se zákonem, a sice trestním zákoníkem. Zásah přitom sledoval hned několik legitimních cílů podle druhého odstavce článku 8 Úmluvy, konkrétně předcházení zločinnosti a nepokojů, ochranu zdraví a ochranu morálky. Zbývalo tedy posoudit nezbytnost zásahu v demokratické společnosti neboli otázku přiměřenosti zásahu.

Soud nejprve zdůraznil, že v projednávané věci nestojí před obecnou otázkou, zda zákaz pěstování či užívání konopí, ať už pro osoby trpící bolestmi, nebo kohokoliv jiného, může jako takový porušovat článek 8 Úmluvy, nýbrž zda vnitrostátní orgány porušily stěžovatelovo právo na respektování soukromého života tím, že jej s ohledem na okolnosti dané věci nezprostily trestní

odpovědnosti. Nejvyšší soud shledal, že počínání stěžovatele, třebaže by za jiných okolností mohlo být kvalifikováno jako krajní nouze, nebylo omluvitelné. Již zákonodárce totiž při stanovení právního rámce u drogových trestných činů vážil všechny dotčené zájmy, načež rozhodl, že předmětné jednání nemá být právně dovolené. Na takové situace, kdy zákonodárce provedl vyvažování, nemůže dle švédského práva dopadat krajní nouze.

Soud tak naznačil, že vnitrostátní soudy se ve skutečnosti omezily na konstatování, že věc byla vyřešena zákonodárcem. V otázce viny tedy vlastní hledání spravedlivé rovnováhy neprováděly. Namísto toho ale zohlednily individuální okolnosti stěžovatelova případu při rozhodování o spravedlivém trestu. Co se týče hodnocení spravedlivé rovnováhy, Soud měl za to, že zájem soudů v tomto konkrétním případě spočíval především v zajištění dodržování a vymáhání vnitrostátních právních předpisů týkajících se regulace narkotik a léčiv, zatímco zájem stěžovatele spočíval v nalezení způsobu, jak zmírnit sužující bolesti. Případ se tedy striktně vzato netýkal svobody vybrat si určitou léčbu, což je jádrem práva na sebeurčení a osobní autonomii ([Moskevští svědkové Jehovovi a ostatní proti Rusku](#), č. 302/02, rozsudek ze dne 10. června 2010, § 139).

Soud proto dovodil, že v dané oblasti požívají vnitrostátní orgány širokého prostoru pro uvážení, z něhož

přitom nevybočily. Nejvyšší soud nikterak nepochybně stěžovatelovo tvrzení, že jeho jednání bylo vedeno snahou dosáhnout úlevy od nesnesitelných bolestí, ani že alternativní léčba byla méně účinná, měla obávané vedlejší účinky a byla příliš nákladná. Na základě těchto tvrzení naopak považoval stěžovatelovo jednání do jisté míry za pochopitelné a klasifikoval jej proto jen jako přečin, v souladu s čímž také zmírnil uložený trest. Soud přihlédl dále ke skutečnosti, že stěžovatel nedoložil nedostatek prostředků na zaplacení peněžitého trestu. Nic tak nenasvědčovalo tomu, že by pro něho představoval nepřiměřené břemeno (*a contrario* [Lacatus proti Švýcarsku](#), č. 14065/15, rozsudek ze dne 19. ledna 2021, § 107–110). V průběhu vnitrostátního řízení byla navíc stěžovateli udělena licence k užívání léku, který byl očividně pro úlevu od jeho bolesti účinný.

Soud závěrem podtrhl, že zkoumanou otázkou nebylo, jestli mohla být přijata jiná, méně rigidní politika, ale zda vnitrostátní orgány nevybočily z prostoru pro uvážení, který jim Úmluva v této oblasti přiznává, čemuž

v projednávané věci nic nenasvědčovalo. K porušení práva na respektování soukromého života stěžovatele dle článku 8 Úmluvy tedy nedošlo.

Svoboda projevu

Rozsudek ze dne 15. září 2022 ve věci č. 8257/13 – *Rabczewska proti Polsku*

Senát první sekce Soudu rozhodl šesti hlasy proti jednomu, že výroky stěžovatelky, populární zpěvačky, že věří spíš ve vědecké objevy, a ne v Bibli, kterou napsal "někdo, kdo byl sjetý vínem a trávou", nebyly v kontextu celého rozhovoru určeného jejímu mladému publiku nenávislným projevem. Její odsouzení za urážku náboženského cítění k peněžitému trestu tak dle Soudu porušilo její svobodu projevu dle článku 10 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka, polská zpěvačka vystupující pod jménem Doda, poskytla v roce 2009 rozhovor mj. na téma

náboženství kvůli protináboženským postojům jejího tehdejšího partnera. V rozhovoru pro zpravodajský web následně přetištěném v bulvárním tisku uvedla, že biblické poselství má sice jistou hodnotu, ale ji více přesvědčily vědecké poznatky než dílo "někoho, kdo byl sjetý vínem a trávou". Dva jednotlivci se obrátili na státního zástupce s tím, že se zpěvačka dopustila trestného činu urážky jejich náboženského cítění podle § 196 trestního zákoníku. Zpěvačka v průběhu vyšetřování prohlásila, že respektuje náboženství každého, v rozhovoru použila jazyk mladých lidí plný metafor, vínem měla na mysli mešní víno a trávou léčivé rostliny, které se v době sepsání biblických příběhů používaly. Soudy ji nicméně odsoudily k zaplacení pokuty ve výši přibližně 1 160 eur. Uvedly, že její výroky úmyslně urážely a byly projevem jejího pohrdání věřícími.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že odsouzením pro trestný čin urážky náboženského cítění byl porušen článek 10 Úmluvy.

Dle Soudu není pochyb o tom, že trestní odsouzení představovalo zásah do práva stěžovatelky na svobodu projevu a že tento zásah byl stanoven zákonem. Soud dále přijal argument vlády, že zásah sledoval cíl ochrany

náboženského cítění, což spadá pod ochranu práv jiných ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Úkolem Soudu bylo posoudit vyvažování dotčených zájmů, a to se zřetelem na široký prostor pro uvážení, který státním v této oblasti náleží (*Wingrove proti Spojenému království*, č. 17419/90, rozsudek ze dne 25. listopadu 1996, § 58).

Soud zopakoval, že ačkoli názory stěžovatelky mohly být pro někoho šokující nebo znepokojivé, samy o sobě nevylučují požívání svobody projevu (*De Haes a Gijssels proti Belgii*, č. 19983/92, rozsudek ze dne 24. února 1997, § 46). Náboženská skupina musí tolerovat popírání své náboženské víry ostatními, pokud sporná prohlášení nepodněcují k nenávisti nebo náboženské nesnášenlivosti (*Otto-Preminger-Institut proti Rakousku*, č. 13470/87, rozsudek ze dne 20. září 1994, § 47 a *I. A. proti Turecku*, č. 42571/98, rozsudek ze dne 13. září 2005, § 28).

Vnitrostátní soudy nepovažovaly prohlášení stěžovatelky za součást diskuse o otázce veřejného zájmu. Ostatně stěžovatelka tím ani neargumentovala, stejně jako netvrdila, že je odborníkem na danou problematiku. Odpovídala na otázku novináře o svém soukromém životě a oslovovala své publikum jazykem odpovídajícím jejímu stylu komunikace, záměrně lehkovážně a barvitě se záměrem vzbudit zájem. Otázka novináře byla vyvolána otevřeně protináboženským veřejným postojem jejího tehdejšího přítele; sama stěžovatelka

se do té doby nezapojila do žádné veřejné diskuse o náboženství. Dle Soudu vnitrostátní soudy neposoudily, zda je dané prohlášení skutkovým tvrzením nebo hodnotícím soudem. Nediskutovaly o přípustných mezích kritiky náboženských doktrín podle článku 9 Úmluvy oproti jejich znevažování a zejména neposoudily, zda dané výroky mohly vyvolat oprávněné rozhořčení nebo zda mohly podněcovat k nenávisti či jinak narušovat náboženský mír a toleranci v Polsku (*E. S. proti Rakousku*, č. 38450/12, rozsudek ze dne 25. října 2018, § 44 a *Siebenhaar proti Německu*, č. 18136/02, rozsudek ze dne 3. února 2011, § 38). Soud dodal, že na vnitrostátní úrovni ani v řízení před Soudem nebylo tvrzeno, že výroky představovaly nenávistné projevy; nebylo prokázáno, že podněcovaly nebo ospravedlňovaly násilí, nenávist nebo nesnášenlivost věřících (*Mariya Alekhina a ostatní proti Rusku*, č. 38004/12, rozsudek ze dne 17. července 2018, § 227). Vnitrostátní soudy nezkoumaly, zda jednání stěžovatelky mohlo mít škodlivé následky (tamtéž, § 226). Dle ústavního soudu ustanovení § 196 trestního zákoníku nechrání předmět

náboženského uctívání jako takový, ale náboženské cítění osob, které byly poškozeny urážlivým chováním pachatele. Podmínkou tohoto trestného činu je, aby se osoby cítily jedním pachatele dotčeny, postihuje projev pohrdání jinou osobou s úmyslem ponížit. Nic nenasvědčuje tomu, že § 196 trestního zákoníku obsahuje kritérium, že by urážka náboženského cítění měla ohrožovat veřejný pořádek (srov. *E. S. proti Rakousku*, cit. výše, § 52).

Soud dále uvedl, že je třeba vzít v potaz také povahu a přísnost uloženého trestu při posuzování přiměřenosti zásahu do svobody projevu (*Skatka proti Polsku*, č. 43425/98, rozsudek ze dne 27. května 2003, § 41–42 a *Kwiecień proti Polsku*, č. 51744/99, rozsudek ze dne 9. ledna 2007, § 56). V projednávané věci byla stěžovatelka obžalována v trestním řízení na základě trestního oznámení dvou osob, přičemž trestní řízení pokračovalo i po uzavření dohody o smíru s jednou z oznamujících osob. Stěžovatelce byla uložena pokuta ve výši 1 160 eur, což je padesátinásobek minima. Dle Soudu tak nebyla uložena trestní sankce bezvýznamná.

Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní soudy neposoudily komplexně širší kontext výroku stěžovatelky a nevyvážily její právo na svobodu projevu s právy ostatních na ochranu jejich náboženského cítění a zachování náboženského míru ve společnosti (srov. *E. S. proti Rakousku*, cit. výše, § 57). Nebylo prokázáno, že by daný zásah byl nezbytný v souladu s pozitivními závazky státu dle článku 9 Úmluvy zajistit pokojné spoluzití náboženských i nenáboženských skupin a jednotlivců v atmosféře vzájemné tolerance. Předmětné výroky nadto nepředstavovaly nepatřičný útok na objekt náboženského uctívání, způsobilý podnitit náboženskou nesnášenlivost (srov. *E. S. proti Rakousku*, cit. výše, § 53). Navzdory širokému prostoru státu pro uvážení neexistovaly důvody dostatečně ospravedlňující zásah do svobody projevu stěžovatelky. Došlo tak k porušení článku 10 Úmluvy.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

K rozhodnutí připojili souhlasné stanovisko soudci Felici a Ktistakis, v němž uvedli své vlastní důvody, proč podle nich Polsko porušilo právo na svobodu projevu. Rozsudky ve věcech *Otto-Preminger-Institut proti Rakousku* a *Wingrove proti Spojenému království* jsou z let 1994 a 1996 a judikaturu je třeba založit na novém přístupu. Výroky týkající se náboženství by dle jejich názoru měly být kriminalizovány pouze tehdy, pokud úmyslně a závažně narušují veřejný pořádek a vyzývají k násilí.

za srovnávání holokaustu a údajné stigmatizace členů jedné z politických stran v současném Německu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel je členem německé pravicové politické strany *Alternative für Deutschland* („AfD“), založené v roce 2013. V červnu 2018 se zúčastnil demonstrace v Augsburgu v průběhu konání stranické konference AfD, kde držel podomácku vyrobený transparent s názvem „Nenávistné kampaně v Německu“. Na levé straně transparentu byla vyobrazena *Judenstern* (žlutá Davidova hvězda používaná v nacistickém Německu k identifikaci Židů) s nápisem „1933 až 1945“. Na pravé straně transparentu bylo vyobrazeno logo strany AfD s nápisem „2013 až ?“. Již o rok dříve zveřejnil stěžovatel obdobný text na svém twitterovém účtu.

V srpnu 2019 byl stěžovatel odsouzen okresním soudem k pokutě 4 500 eur za trestný čin podněcování k nenávisti, kterého se dle příslušného ustanovení německého trestního zákoníku dopustí každý, kdo veřejně schvaluje, popírá nebo zlehčuje nacistickou

Soudce Wojtyczek ve svém nesouhlasném stanovisku poukázal na to, že v poslední době v Evropě roste počet útoků proti náboženství, a to zejména křesťanství a judaismu. Pokud státní orgány na tyto útoky dostatečně nereagují, může to vytvořit obecný pocit beztrestnosti. V projednávané věci se výroky týkaly Bible, které v křesťanské i židovské víře patří ústřední role. Jednalo se tedy o zásadní aspekt identity početných náboženských skupin, přičemž úmyslem výroků bylo tyto skupiny zesměšnit jako nevzdělance vyznávající pověry. Posmívání se tomu, co náboženská skupina vnímá jako posvátné, je forma verbální agrese, která je pro členy této skupiny mnohem urážlivější než osobní útoky a která podporuje společenské předsudky vůči dané skupině. Nejnovější judikatura Soudu dle soudce Wojtyczeka může vytvářet dojem, že pokud jde o islám, Soud se snaží chránit náboženské cítění před protináboženskými projevy, zatímco u jiných náboženství je tato ochrana slabší.

Rozhodnutí ze dne 5. července 2022 ve věci č. 1854/22 – *Lanzerath proti Německu*

Výbor třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl o zjevné neopodstatněnosti stížnosti, v níž stěžovatel namítal porušení svobody projevu podle článku 10 Úmluvy z důvodu uložení trestní sankce

genocidu. Stěžovatel se proti rozsudku neúspěšně odvolal. S úspěchem se neshledalo ani jeho dovolání a následná ústavní stížnost.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel na poli článku 10 Úmluvy namítal, že jeho transparent neměl za cíl zlehčovat či schvalovat zločiny spáchané na Židech v období nacismu, ale pouze poukázat na politickou a společenskou marginalizaci AfD a jejích členů, přičemž *Judenstern* použil jako symbol ochoty společnosti porušovat lidskou důstojnost a základní práva.

Soud uznal, že odsouzení stěžovatele představuje zásah do jeho svobody projevu zaručené článkem 10 Úmluvy a že k tomuto zásahu došlo na základě zákona. Odsouzení dále sledovalo legitimní cíle stanovené v čl. 10 odst. 2 Úmluvy, spočívající v předcházení zločinnosti a ochraně pověsti nebo práv jiných, a to konkrétně obětí a přeživších holokaustu, jejich rodin a Židů dnes žijících v Německu.

K posouzení přiměřenosti odsouzení Soud připomněl, že dopad vyslovení názoru nelze oddělit od příslušného historického a společenského kontextu, přičemž odkaz na holokaust je potřeba posuzovat ve specifickém kontextu německé minulosti (*Perinçek proti Švýcarsku*, č. 27510/08, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2015, § 242–243). Jedním z faktorů pro posouzení nezbytnosti zásahu do svobody projevu je, zda lze dané výroky – vzhledem k jejich bezprostřednímu i širšímu kontextu – vykládat jako ospravedlnění netolerance (tamtéž, § 206).

Ve světle uvedeného Soud shledal, že vnitrostátní soudy uvedly relevantní a dostatečné důvody pro stěžovatelovo odsouzení. Dospěly totiž k závěru, že tím, že stěžovatel přirovnal systematické pronásledování a vyvražďování Židů v nacistickém Německu k údajné stigmatizaci členů politické strany v současném Německu založeném na právním státu, dopustil se bezostyšné bagatelizace holokaustu. Vnitrostátní soudy zdůraznily, že úmyslem zákonodárce bylo sankcionovat přesně tento typ relativizace holokaustu. Poukázaly i na to, že jednání stěžovatele mohlo narušit veřejný pořádek. V této souvislosti upozornily, že stěžovatel usiloval o široký dopad svého prohlášení: transparent držel v průběhu stranické konference AfD, která přitáhla značnou mediální pozornost, a jeho post na Twitteru byl veřejně dostupný. Tím dle vnitrostátních soudů stěžovatel zasáhl do důstojnosti a reputace obětí a

přeživších holocaustu i jejich rodin způsobem, který je společensky netolerovatelný, jelikož je způsobil otrávit politické klima v zemi.

Co se týče trestní sankce uložené stěžovateli, Soud uznal, že vzhledem k prostoru pro uvážení náležejícímu státu v této oblasti a vzhledem k pečlivému přezkoumání případu vnitrostátními soudy lze danou sankci považovat za přiměřený prostředek k ochraně pověsti obětí a přeživších holocaustu, jejich rodin a Židů dnes žijících v Německu.

Na základě výše uvedeného Soud dospěl k závěru, že námitky stěžovatele jsou zjevně neopodstatněné, a jeho stížnost tak odmítl jako nepřijatelnou.

Rozsudek ze dne 6. září 2022 ve věci č. 24738/19 – *Gaši a ostatní proti Srbsku*

Senát druhé sekce Soudu rozhodl jednomyslně, že zastavením trestního řízení proti osobám, které urážlivým způsobem komentovaly činnost stěžovatelů – novinářů a občanských aktivistů kritizujících vládu – nedošlo k porušení svobody projevu stěžovatelů zaručené článkem 10 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé jsou novináři a občanskí aktivisté, kteří často kritizují srbskou vládu. V roce 2016 se zúčastnili

protestů proti demolici některých domů a zařízení, netransparentnosti rozsáhlého stavebního projektu v Bělehradě a změnám ve vedení regionální radiotelevizní stanice. Protesty se staly předmětem kritiky několika internetových i tištěných článků, které naznačovaly, že akce ve skutečnosti financovaly zahraniční státy s cílem destabilizovat Srbsko a svrhnout premiéra, a že se na tomto projektu podílí řada osob ze Srbska, včetně stěžovatelů. V několika komentářích připojených pod jedním z článků byli protestující označeni za "zrádce", "žoldáky", "zkrachovalé novináře", "zaprodané duše", "západní mazlíčky", "extremisty" a "odpad". Autoři komentářů požadovali, aby tato "žlutá špína byla zatčena", a nebyli tak nuceni k použití násilí vůči nim. Šéfredaktor jednoho z deníků poskytl též televizní rozhovor, v němž v zásadě zopakoval obsah dříve vydaných článků a výslovně zmínil prvního a třetího stěžovatele.

Stěžovatelé podali trestní oznámení pro rasovou a jinou diskriminaci a porušení práva na rovnost proti čtyřem osobám, které se na výše uvedených článcích podílely. Policie vyslechla stěžovatele a dvě z uvedených osob. Stěžovatelé uvedli, že neobdrželi přímé hrozby,

ale byli v médiích urážlivě a negativně komentováni. Státní zástupce konstatoval, že se dané osoby nedopustily trestných činů a trestní oznámení stěžovatelů odložil. Připustil však, že popsané jednání by mohlo představovat urážku, proti níž se lze bránit občanskoprávní cestou. Opravné prostředky podané proti odložení trestního oznámení byly zamítnuty.

Z předložených dokumentů vyplynulo, že v Srbsku došlo v roce 2016 k 69 útokům na novináře, z čehož bylo 9 fyzických útoků; navíc byli investigativní novináři často provládními médii označováni za kriminálníky nebo členy zahraničních zpravodajských služeb. Svoboda médií je v Srbsku podle zprávy Freedom House z roku 2021 podřívána zejména ze strany politiků a s nimi spojených médií. Stejně závěry vyplývají i z prohlášení Evropského parlamentu, jakož i zprávy EU o Srbsku z roku 2021.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že žalovaný stát nedostál svému pozitivnímu závazku chránit je před výhrůžkami a

mediální kampaní, která je zastrašovala a odrazovala od dalšího vyjadřování k veřejným záležitostem.

Soud úvodem připomněl význam svobody projevu jako nezbytného předpokladu funkční demokracie. Skutečný a účinný výkon této svobody nezávisí pouze na povinnosti státu nezasahovat, ale může vyžadovat i pozitivní opatření na ochranu, a to i ve sféře vztahů mezi jednotlivci (*Palomo Sánchez a ostatní proti Španělsku*, č. 28955/06 a 3 další, rozsudek velkého senátu ze dne 12. září 2011, § 59). Pozitivní závazky podle článku 10 Úmluvy vyžadují, aby státy při vytváření účinného systému ochrany novinářů vytvořily příznivé prostředí pro účast všech dotčených osob ve veřejné diskusi, které jim umožní bez obav vyjadřovat své názory a myšlenky, i když jsou v rozporu s názory a myšlenkami zastávanými oficiálními orgány nebo významnou částí veřejného mínění, nebo jsou pro ně dráždivé či šokující (*Khadija Ismayilova proti Ázerbajdžánu*, č. 65286/13 a 57270/14, rozsudek ze dne 10. ledna 2019, § 158).

V projednávané věci Soud přihlédl ke skutečnosti, že ačkoli se stěžovatelé cítili ohroženi, žádný z nich nebyl ve skutečnosti nikdy vystaven žádnému násilnému činu (*mutatis mutandis Huseynova proti Ázerbajdžánu*, č. 10653/10, rozsudek ze dne 13. dubna 2017, § 120; srov. *Khadija Ismayilova proti Ázerbajdžánu*, cit. výše, § 162) a že jimi podané trestní oznámení bylo vyřízeno

rychle (srov. *Özgür Gündem proti Turecku*, č. 23144/93, rozsudek ze dne 16. března 2000, § 43). Připomněl, že jeho úkolem není rozhodovat o skutkových podstatách trestných činů podle vnitrostátního práva (viz např. *Fattullayev proti Ázerbajdžánu*, č. 40984/07, rozsudek ze dne 22. dubna 2010, § 121), jehož výklad a aplikace náleží v první řadě vnitrostátním orgánům (*De Tommaso proti Itálii*, č. 43395/09, rozsudek velkého senátu ze dne 23. února 2017, § 108), nýbrž posoudit, zda vnitrostátní orgány založily svá rozhodnutí na přijatelném posouzení relevantních skutečností (*Kudrevičius a ostatní proti Litvě*, č. 37553/05, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2015, § 143). V projednávané věci se dle Soudu nejví, že by se tak nestalo. V této souvislosti Soud poukázal na to, že státní zástupce naznačil, že by namítané jednání mohlo představovat urážku; stěžovatelé se však touto právní cestou nevydali. Vnitrostátní právo navíc stěžovatelům poskytovalo další prostředky nápravy, a to zejména občanskoprávní žalobu pro porušení zákazu nenávistného projevu, případně pro uplatnění nároku na odškodnění nemajetkové újmy či zveřejnění opravné informace. Ve vztahu ke každému z těchto prostředků vláda doložila bohatou judikaturu a stěžovatelé nepopřeli, že jim tyto prostředky byly k dispozici.

Soud dále sice vzal na vědomí zprávy o bezpečnosti novinářů v Srbsku, avšak konstatoval, že v okolnostech

projednávaného případu nebyly závěry státního zástupce svévolné nebo zjevně nepřiměřené, ani nespočívaly na nepřijatelném posouzení relevantních skutečností. Vnitrostátní právo navíc poskytovalo řadu jiných účinných prostředků na ochranu stěžovatelů, které ti to nevyužili.

Soud proto uzavřel, že žalovaný stát neporušil svůj pozitivní závazek chránit svobodu projevu stěžovatelů, a k porušení článku 10 Úmluvy tudíž nedošlo.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudkyně Koskelo ve svém souhlasném stanovisku zdůraznila, že projednávaná věc se netýká odrazujícího účinku v důsledku uložení sankcí za svobodu projevu, ale naopak odrazujícího účinku, který hrozí v důsledku neuložení sankcí těm, kteří se snaží napadat ostatní za běžný výkon jejich svobody projevu. V takových situacích dle ní nemusí vždy postačovat dostupnost civilních prostředků nápravy. Třebaže se nejedná o vyloženě nenávistné projevy, i jednání rovnající se zastrašování, pomlouvačným kampaním nebo dalším formám trvalého obtěžování zaměřeného proti jiným

osobám v souvislosti s výkonem jejich svobody projevu může někdy vyžadovat reakci a ochranu obětí prostřednictvím trestního práva. To platí zejména v případech, kdy se takové útoky stanou obecnějším vzorcem jednání v daném státě.

Zdravotnictví

Rozsudek ze dne 30. srpna 2022 ve věci č. 21648/11 – *Traskunova proti Rusku*

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení práva na život podle článku 2 Úmluvy v souvislosti se smrtí duševně nemocné osoby, která nastala během klinického testování nového léku na schizofrenii. K porušení hmotněprávní části článku 2 došlo z důvodu nedodržení vnitrostátního regulačního rámce pro klinické testování nových léků a nenaplnění záruk pro zajištění informovaného souhlasu s účastí na takovém testování. Procesní část článku 2 byla porušena tím, že stát neposkytl stěžovatelce v této situaci účinnou soudní ochranu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelčina dcera se účastnila dvou po sobě následujících klinických testování nového léku pro léčbu schizofrenie, kterou dlouhodobě trpěla. Při prvním testování se u ní objevily vedlejší příznaky a zhoršení

zdravotního stavu, kvůli kterému byla hospitalizovaná. V průběhu druhého klinického testování upadla do kómatu a po několika dnech zemřela. Ze tří různých znaleckých posudků vyplynulo, že dcera stěžovatelky trpěla dříve nezjištěnou srdeční chorobou, kterou mohl lék zhoršit a nepřímo vést k její smrti. Stěžovatelka se následně neúspěšně pokoušela o zahájení disciplinárního řízení i trestního stíhání, které orgány činné v trestním řízení několikrát odmítly zahájit. Toto rozhodnutí potvrdily vnitrostátní soudy.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že zdravotníci jednali v rozporu s požadavky na řádné vedení klinického testování a nezajistili bezpečí její dcery při účasti na tomto testování, což vedlo k její smrti. Zároveň namítala, že v této věci přiměřeně nezareagovaly vnitrostátní orgány. Podle stěžovatelky tím došlo k porušení článku 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní i procesní části.

a) Tvrzené porušení článku 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní části

Soud nejprve připomněl, že v oblasti zdravotnictví jsou hmotněprávní pozitivní závazky státu omezeny na povinnost vytvořit právní rámec, který zajistí, že nemocnice přijmou dostatečná opatření k ochraně života svých pacientů. Soud zdůraznil, že součástí této povinnosti státu je také zajistit účinnost uvedeného právního rámce v praxi. Regulační povinnosti tedy zahrnují nezbytná opatření na zajištění implementace, včetně dohledu a vynucení (*Lopes de Sousa Fernandes proti Portugalsku*, č. 56080/13, rozsudek velkého senátu ze dne 19. prosince 2017, § 186 a 189 a *Sarishvili-Bolkvadze proti Gruzii*, č. 58240/08, rozsudek ze dne 19. července 2018, § 66).

Ve vztahu k projednávané věci Soud zmínil, že klinické testování nových léků je bezpochyby riziková činnost, u které mají státy pozitivní závazek přijmout opatření na zajištění bezpečí osob zapojených do tohoto testování. Pokud stát takovou činnost provozuje, organizuje či povoluje, musí přijetím vhodného právního rámce a náležitou kontrolou snížit riziko na rozumnou úroveň.

Pakliže přesto dojde k újmě, založí to porušení pozitivních závazků státu pouze v případě, že to bylo způsobeno nedostatečnou regulací či nedostatečnou kontrolou, nikoliv však v důsledku nedbalostního jednání jednotlivce nebo nešťastnou shodou náhod (*Stoyanovi proti Bulharsku*, č. 42980/04, rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, § 61).

V projednávané věci dle Soudu státem přijatý právní rámec jako takový nebyl problematický. Zakotvil systémové pojistky a proces provádění klinického testování. V tomto ohledu tak Soud pochybení podle článku 2 Úmluvy neshledal.

Soud měl nicméně pochybnosti o tom, jak byl nastavený právní rámec dodržován v praxi. Ve zdravotní kartě dcery stěžovatelky nebyly žádné informace o tom, že by byl před samotným klinickým testováním nebo v jeho průběhu blíže sledován její zdravotní stav. Přitom měla být pravidelně vyšetřena. Navíc byla přizvaná do druhého klinického testování navzdory hospitalizaci a vedlejšími příznaky, které se u ní projevíly při prvním testování a svědčily proti její účasti na druhém testování. Soud uvedl, že mu nenáleží spekulovat, zda

srdeční choroba stěžovatelčiny dcery, kterou pravděpodobně trpěla už před prvním testováním, mohla být diagnostikována, pokud by tato byla podrobena komplexní zdravotní prohlídce před umožněním účasti na testování, ani o tom, zda byl její zdravotní stav během testování patřičně monitorován. Nicméně vzhledem k tomu, co bylo pro dceru stěžovatelky v sázce, Soud označil za nepřijatelné, že jí byla umožněna účast na klinickém testování i pokračování v něm v rozporu s podmínkami zakotvenými vnitrostátním systémem (srov. [Csoma proti Rumunsku](#), č. 8759/05, rozsudek ze dne 15. ledna 2013, § 57).

Další pochybnosti měl Soud nad informovaným souhlasem dcery stěžovatelky s účastí na klinickém testování. Ta sice poskytla vlastní souhlas s oběma koly testování a měla k dispozici informační leták, který popisoval možná rizika testovaného léku. Ze znaleckých posudků ale vyplynulo, že zdravotníci neznali skutečný zdravotní stav dcery stěžovatelky, protože ji nevyšetřili, takže ta nemohla dostat úplné informace o rizicích klinického testování v její situaci. Proto se nemohla skutečně informovaně rozhodnout zúčastnit se klinického testování.

Soud konečně poukázal na to, že dcera stěžovatelky trpěla po mnoho let závažným duševním onemocněním. Dle Soudu je vzhledem ke zranitelnosti duševně nemocných osob důležité, aby se jim dostalo zvýšené

ochrany a aby jejich účast na klinických testováních byla provázena zvláště silnými zárukami, včetně náležitých zohlednění specifik jejich duševního stavu a jeho vývoje v čase. Je zejména klíčové, aby byla objektivně posouzena způsobilost takových pacientů činit rozhodnutí, čímž se eliminuje riziko, že poskytnou souhlas bez úplného porozumění tomu, oč se jedná (srov. [Arskaya proti Ukrajině](#), č. 45076/05, rozsudek ze dne 5. prosince 2013, §§ 87–90). Ze skutkového stavu plyne, že duševní onemocnění stěžovatelčiny dcery se během prvního klinického testování zhoršilo. V této souvislosti Soud upozornil, že duševní nemoc takového typu, jakým trpěla stěžovatelčina dcera, se může projevat mj. zmatečným myšlením a potížemi v komunikaci s okolím. Ve spisovém materiálu případu však není žádný důkaz o tom, že by při nabídce účasti na druhém klinickém testování a akceptování souhlasu stěžovatelčiny dcery s ním ošetřující lékaři náležitě posoudili, zda tato byla skutečně způsobilá činit racionální rozhodnutí ohledně svého setrvávání v testování.

S ohledem na tato pochybení, zranitelné postavení dcery stěžovatelky a závažné důsledky předmětných rozhodnutí pro ni Soud shledal, že praktické uplatnění regulačního rámce bylo vadné a existující záruky pro zajištění informovaného souhlasu účastníků klinického testování nebyly dodrženy. Proto došlo k porušení hmotněprávních pozitivních závazků státu dle článku 2 Úmluvy.

b) Tvrzeňé porušení článku 2 Úmluvy v jeho procesní části

Soud připomněl, že článek 2 Úmluvy v oblasti zdravotnictví vyžaduje zavedení účinného a nezávislého soudního systému, aby tak příčiny úmrtí pacientů mohly být objasněny a odpovědné osoby identifikovány; pokud však nebyl zásah do práva na život způsoben úmyslně, procesní závazek plynoucí z článku 2 nezbytně nevyžaduje zakotvení trestněprávního prostředku nápravy ([Lopes de Sousa Fernandes proti Portugalsku](#), cit. výše, § 214 a 215).

V projednávané věci Soud zdůraznil, že jeho úkolem není rozhodnout, jestli vnitrostátní orgány správně aplikovaly trestní právo, nebo dokonce jestli měli být ošetřující lékaři shledáni trestně odpovědnými; nejedná se zde o individuální trestní odpovědnost, ale o odpovědnost státu dle Úmluvy. Pro posouzení případu bylo relevantní zabývat se tím, zda dané klinické testování probíhalo v souladu s nastaveným právním rámcem, zejména jeho zárukami ([Ioniță proti Rumunsku](#), č. 81270/12, rozsudek ze dne 10. ledna 2017, § 88). Toto posouzení vnitrostátními orgány zcela chybělo,

protože se nezabývaly tím, že dcera stěžovatelky nebyla vyšetřena, ani tím, že nejspíš neměla být přizvána k druhému klinickému testování. Stěžovatelka proto podle Soudu neměla k dispozici účinný prostředek nápravy.

Soud také zmínil, že stěžovatelka nevznesla občansko-právní žalobu proti příslušným zdravotnickým pracovníkům či instituci. Protože vláda se k tomuto nevyjádřila, nebylo jisté, zda takový prostředek stěžovatelka mohla využít, resp. zda by ním dosáhla výsledku požadovaného článkem 2 Úmluvy, tj. objasnění okolností smrti své dcery, určení odpovědných osob a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění ([Movsesyan proti Arménii](#), č. 27524/09, rozsudek ze dne 16. listopadu 2017, § 74). Nebylo ani zřejmé, zda by takový prostředek sledoval stejný účel jako trestní řízení nebo oproti němu nabízel něco navíc ([Dumpe proti Lotyšsku](#), č. 71506/13, rozhodnutí ze dne 16. října 2018, § 61 a 70–77 a [Milić proti Srbsku](#), č. 62876/15, rozhodnutí ze dne 21. května 2019, § 59–60).

Soud uzavřel, že stát nedostal ani svým procesním závazkům dle článku 2 Úmluvy, jelikož neposkytl

stěžovatelce účinnou soudní ochranu v souvislosti se smrtí její dcery.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Serghides se ve svém souhlasném stanovisku zaměřil na princip efektivity a jeho vztah k pozitivním závazkům států při ochraně práv podle článku 2 Úmluvy. Princip efektivity označil za důležitou metodu výkladu a zároveň normu mezinárodního práva, která je součástí všech ustanovení Úmluvy.

Migrační právo

Rozsudek ze dne 21. července 2022 ve věci č. 5797/17 – *Darboe a Camara* proti Itálii

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány nezajistily stěžovateli, který o sobě tvrdil, že je nezletilý, potřebné procesní záruky při posuzování jeho věku, když mu neustanovily opatrovníka či právního zástupce a neinformovaly ho o účelu a způsobu provedení lékařského vyšetření ani o možném dopadu na jeho právní postavení coby žadatele o azyl, a nedostály tak svému pozitivnímu závazku zajistit ochranu jeho práva na soukromý život ve smyslu článku 8 Úmluvy. Rovněž jednomyslně Soud shledal, že umístění stěžovatele do zařízení pro dospělé cizince, kde setrval čtyři měsíce

v nevyhovujících podmínkách, představovalo porušení článku 3 Úmluvy, a že v důsledku absence účinného prostředku nápravy na vnitrostátní úrovni, a to jak ve vztahu k podmínkám zajištění, tak ve vztahu k procesu určování věku, došlo k porušení článku 13 ve spojení s články 3 a 8 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnost vznesli dva stěžovatelé – pan Camara a pan Darboe. S panem Camarou však jeho právní zástupci později ztratili kontakt, a proto Soud tuto část stížnosti vyloučil ze seznamu případů. Pan Darboe, gambijské státní příslušnosti, přicestoval v roce 2016 na člunu do Itálie. Dle jeho tvrzení po svém příjezdu požádal ústně o mezinárodní ochranu, přičemž uvedl, že je mu 17 let. Nejprve byl umístěn do centra pro nezletilé migranty bez doprovodu. Po dvou měsících byl přesunut do přijímacího střediska pro dospělé cizince. Zde obdržel zdravotní kartu, kde bylo uvedeno, že je mu 17 let. Po měsíci jeho tamního pobytu stěžovatel podstoupil lékařské vyšetření za účelem určení jeho věku. Lékařská zpráva stanovila, že dle rentgenu jeho levého zápěstí a ruky za použití tzv. metody Greulich-Pyle jeho kostní věk odpovídá muži ve věku 18 let. Zůstal proto umístěn v přijímacím zařízení pro dospělé. Až díky pozdější asistenci právníků byl stěžovatel po čtyřech měsících přesunut do ubytování určeného pro nezletilé a byl mu ustanoven opatrovník.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel před Soudem namítal, že tím, že mu jako nezletilému žadateli o azyl bez doprovodu nebyla poskytnuta příslušná ochrana, došlo k porušení jeho práva na ochranu soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

a) K přijatelnosti

Soud se rozhodl daný případ posoudit z pohledu pozitivních závazků plynoucích z článku 8 Úmluvy. Připomněl, že pojem "soukromý život" má široký význam a nelze ho definovat vyčerpávajícím způsobem (*Pretty proti Spojenému království*, č. 2346/02, rozsudek ze dne 29. dubna 2002, § 61). Zahrnuje jak fyzickou, tak psychickou integritu jedince a může proto zahrnovat vícero aspektů identity jednotlivce, jako například určení pohlaví, jména či sexuální orientace (*S. a Marper proti Spojenému království*, č. 30562/04 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2008, § 66). V projednávané věci Soud shledal, že věk osoby je prostředkem její osobní identifikace. Postup pro určení věku jedince,

který tvrdí, že je nezletilý, včetně doprovodných procesních záruk, je zásadní k zajištění účinné ochrany jeho práv plynoucích z jeho postavení nezletilého, a to obzvláště v migračním kontextu. Určení, zda je osoba nezletilou, představuje první krok k uznání jejích práv a zajištění příslušné péče. Nesprávné označení nezletilé osoby za dospělé může vést k závažnému porušení jejích práv.

b) K odůvodněnosti

V úvodu Soud zdůraznil, že jeho úkolem není stanovit, zda byl stěžovatel v době jeho příjezdu nezletilý. Za hlavní otázku k zodpovězení považoval, zda vnitrostátní orgány přijaly nezbytná opatření k ochraně stěžovatele jako nezletilé osoby bez doprovodu a zajistily mu nezbytné procesní záruky při posuzování jeho věku.

Soud identifikoval dvě hlavní procesní záruky, které by nezletilému migrantovi bez doprovodu měly být zajištěny, a to (i) ustanovení opatrovníka nebo právního zástupce a (ii) poskytnutí dostatečných informací v rámci procesu určování věku. K projednávané věci Soud poznamenal, zaprvé, že stěžovateli nebyl ustanoven

opatrovník ani právní zástupce poté, co ústně vyjádřil zájem požádat o mezinárodní ochranu, a bylo mu tak v rozporu s právem EU znemožněno účinně o ni požádat. Zadruhé, vnitrostátní orgány ignorovaly prohlášení stěžovatele o jeho nezletilosti a umístily ho do přijímacího zařízení pro dospělé, kde byl po měsíci podroben rentgenu levého zápěstí a ruky, přičemž na základě tzv. metody Greulich-Pyle bylo stanoveno, že je mu 18 let. Stěžovatel nebyl informován o účelu daného lékařského vyšetření, použité metodě ani o možných dopadech výsledků na jeho postavení. Za daných okolností Soud již nepovažoval za potřebné zkoumat, zda stěžovatel dal k lékařskému vyšetření souhlas nebo zda byl tento souhlas informovaný (*mutatis mutandis* [Mahamed Jama proti Maltě](#), č. 10290/13, rozsudek ze dne 26. listopadu 2015). Soud dále poukázal na skutečnost, že lékařská zpráva neobsahovala možnou chybovost daných výsledků, přičemž stěžovateli nebyla ani doručena. Navíc při absenci jakéhokoliv správního či soudního rozhodnutí o shledání jeho plnoletosti stěžovatel nemohl podat odvolání. Soud zopakoval, že zájem států na dodržování imigračních pravidel nesmí nezletilé cizince, a zejména ty bez doprovodu, připravit o ochranu, která jim na základě jejich statusu náleží ([Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii](#), č. 13178/03, rozsudek ze dne 12. října 2006, § 81).

V projednávané věci nicméně italské orgány neuplatnily zásadu presumpce nezletilosti, kterou Soud

považuje za inherentní součástí práva na respektování soukromého života cizince bez doprovodu, který prohlašuje, že je nezletilý. Uznal, že v případě existence pochyb o nezletilosti jednotlivce může být posouzení jeho věku potřebným krokem. Ze zásady presumpce nezletilosti však vyplývá, že příslušné řízení musí doprovázet dostatečné procesní záruky, které jistě zahrnují jak ustanovení opatrovníka nebo právního zástupce, tak informovanou účast posuzované osoby v daném řízení.

Tyto minimální procesní záruky nicméně v projednávaném případě nebyly stěžovateli zajištěny. V důsledku toho setrval čtyři měsíce v zařízení pro dospělé, což muselo ovlivnit jeho právo na osobní rozvoj a na navazování a rozvíjení vztahů s ostatními. Tomu přitom v souladu se zásadou nejlepšího zájmu dítěte mohlo být zabráněno například jeho umístěním do specializovaného střediska nebo do pěstounské péče. Za daných okolností Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány nepostupovaly s potřebnou péčí, a porušily tak svůj pozitivní závazek zajistit stěžovateli právo na respektování jeho soukromého života. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatel dále před Soudem namítal, že jeho umístění v přijímacím centru pro dospělé cizince bylo v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Uvedl, že dané zařízení bylo určené pro dospělé. V době jeho pobytu bylo navíc

zařízení přeplněné a nefungovalo topení či netekla teplá voda. Stěžovatel rovněž poukázal na nedostatečný přístup ke zdravotnické, psychologické a právní pomoci. Přítomnost těchto nedostatků se přitom žalované vládě nepodařilo vyvrátit.

V rámci této otázky Soud nejprve odkázal na případy [M.S.S proti Belgii a Řecku](#) (č. 30696/09, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 2011, § 216–222), [Tarakhel proti Švýcarsku](#) (č. 29217/12, rozsudek velkého senátu ze dne 4. listopadu 2014, § 93–99) a [Khlaifia a ostatní proti Itálii](#) (č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 158–169), kde shrnul obecné zásady použitelné pro posouzení zacházení s osobami drženými v imigrační detenci. Připomněl, že zacházení spadá pod článek 3 Úmluvy, pokud dosáhne minimálního prahu závažnosti. Jeho dosažení závisí na všech okolnostech daného případu. Je přitom nutné zohlednit zvláštní zranitelnost dítěte, která je rozhodujícím faktorem a má přednost před úvahami spojenými s jeho statutem nelegálního migranta ([Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga](#), cit. výše, § 55).

K projednávané věci Soud uvedl, že stěžovatel byl umístěn do zařízení pro dospělé i přesto, že prohlásil, že je

nezletilý. Až v průběhu jeho tamního pobytu došlo k posouzení jeho věku, jež proběhlo v rozporu s článkem 8 Úmluvy (srov. [Aarabi proti Řecku](#), č. 39766/09, rozsudek ze dne 2. dubna 2015, § 43–45). Považován dále za dospělého stěžovatel setrval v daném zařízení čtyři měsíce, a to až do doby, než Soud vydal předběžné opatření na základě článku 39 Jednacího řádu Soudu. Tyto skutečnosti Soud považoval samy o sobě za problematické s ohledem ke stěžovatelově zranitelnosti a důstojnosti. S ohledem na délku pobytu a podmínky v daném zařízení dospěl k závěru, že stěžovatel bys vystaven nelidskému a ponižujícímu zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

V neposlední řadě stěžovatel namítal, že neměl přístup k účinnému prostředku nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy pro uplatnění svých námitek na poli článků 3 a 8 na vnitrostátní úrovni. Vzhledem k závěrům o porušení článků 8 a 3 Úmluvy v projednávané věci měl Soud za prokázané, že stěžovatel disponoval příslušným hájitelným tvrzením. Proto Soud shledal článek 13 Úmluvy bez dalšího za použitelný. Poukázal dále na to, že vláda neuvedla žádný konkrétní opravný prostředek, kterým

by si stěžovatel mohl stěžovat na podmínky v přijímá-cím zařízení. Ve vztahu k procesu určení věku Soud shle-dal, že použitelné procení záruky dle vnitrostátního práva se ukázaly být v praxi zjevně neúčinné. Uzavřel proto, že došlo k porušení článku 13 ve spojení s články 3 a 8 Úmluvy.

Repatriace

Rozsudek ze dne 14. září 2022 ve věci č. 24384/19 a 44234/20 – H. F. a ostatní proti Francii

Velký senát Soudu rozhodl jednomyslně, že dcery a vnoučata stěžovatelů držení v uprchlických táborech na severovýchodě Sýrie nespádají do jurisdikce žalovaného státu ve smyslu článku 1 Úmluvy, pokud jde o špatné zacházení, jemuž jsou v táborech vystaveni. Většinou hlasů však konstatoval, že jurisdikce žalovaného státu je dána pro účely práva vstupu těchto osob na území vlastního státu dle čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě. Čtrnácti hlasy proti třem pak dospěl k závěru, že odmítnutím repatriovat vlastní občany došlo k porušení uvedeného ustanovení, neboť toto rozhodnutí nebylo doprovázeno odpovídajícími zárukami proti svévoli.

kritická, že v ní humanitární organizace i SDF značně omezily své působení. Lidé jsou v táborech držení na dobu neurčitou, v mnoha případech bez možnosti jakékoli komunikace s okolním světem či dobrovolného odchodu. Řada dětí osiřela či byla oddělena od své rodiny.

AANES opakovaně apelovala na státy, aby převzaly své státní příslušníky, kteří se v táborech nachází, neboť není schopna se o ně postarat, ani je postavit před soud. Francie přistoupila k repatriaci několika desítek osiřelých dětí, k návratu dospělých se však staví odmítavě. Teprve v červenci 2022 repatriovala vedle 35 dětí též 16 matek. K repatriaci Francie přistupuje na základě individuálního posouzení každého případu.

OKOLNOSTI TÝKAJÍCÍ SE DCER STĚŽOVATELŮ

Dcery stěžovatelů se od roku 2019 společně se svými dětmi nacházely v táborech al-Hol, později byly převezeny jinam a stěžovatelé o nich mají jen mizivé či žádné informace. O místě jejich pobytu nemá informace ani žalovaná vláda. Proti dcerám stěžovatelů bylo na území Francie vedeno trestní řízení, na jednu z nich je vydán zatykač. V jedné z obdržných zpráv dcery vyjádřily

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

TZV. ISLÁMSKÝ STÁT A SITUACE V SEVEROVÝ- CHODNÍ SÝRII

Dcery stěžovatelů vycestovaly v letech 2014–2016 dobrovolně se svými tehdejšími partnery do Sýrie, aby se, podobně jako řada občanů několika dalších evropských států, připojily k tzv. Islámskému státu ("ISIS"). Vojenská ofenziva spojeneckých sil a syrských demokratických sil ("SDF") přinutila v následujících letech desítky tisíc mužů, žen a dětí k útěku. Většinu z nich, včetně dcer stěžovatelů, měly SDF zadržet během posledních bitev či brzy po nich, a přemístit je počátkem roku 2019 do uprchlického tábora al-Hol. O poslední významná území ISIS přišel na jaře 2019, od té doby je severovýchodní Sýrie, kde se uprchlické tábory nachází, pod kontrolou SDF a kurdské autonomní správy ("AANES").

Situace v uprchlických táborech je podle humanitárních organizací zoufalá, podmínky nelidské, ponižující nebo takové, které by mohly být klasifikovány jako mučení. Tábory jsou výrazně přeplněné, obyvatelé trpí podvýživou, dehydratací, čelí extrémním klimatickým podmínkám a neustálému riziku fyzického či sexuálního násilí. Většinu obyvatel tvoří ženy a děti syrské a irácké státní příslušnosti. Občané "třetích zemí", bojovníci ISIS a jejich rodinní příslušníci, jsou drženi mimo hlavní tábor v části zvané "Annex", v níž je bezpečnostní situace tak

přání vrátit se do vlasti a udělily souhlas se svým zastupováním před příslušnými orgány za tímto účelem. O jejich repatriaci žádala právní zástupkyně stěžovatelů opakovaně prezidenta republiky i ministerstvo zahraniční věci. Obdržela však pouze obecný politický dokument vysvětlující postoj vlády k žádostem o repatriaci, nikoli individuální správní rozhodnutí. K vnitrostátním soudům podala naléhavé žádosti o repatriaci a návrhy na zrušení rozhodnutí o zamítnutí repatriace, které byly mlčky přijaty vrcholnými státními orgány. Soudy se návrhy odmítly zabývat, neboť dospěly k závěru, že není v jejich pravomoci o nich rozhodnout.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

Stěžovatelé namítali, že odmítnutí repatriovat jejich dcery a vnoučata, kteří jsou drženi v táborech v severovýchodní Sýrii, vystavilo tyto osoby nelidskému a ponižujícímu zacházení zakázanému článkem 3 Úmluvy, porušilo jejich právo na vstup na území státu, jehož jsou státními příslušníky, zaručené čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě, a zasáhlo do jejich práva na respektování rodinného života podle článku 8 Úmluvy. Ve spojení s článkem 13 Úmluvy pak namítali, že neměli k dispozici

žádný účinný vnitrostátní prostředek nápravy, jímž by se mohli proti rozhodnutí o neprovedení repatriace bránit.

Soud se rozhodl stížnost posoudit výhradně pod úhlem článku 3 Úmluvy a čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě.

K AKTIVNÍ LEGITIMACI STĚŽOVATELŮ

Soud již v minulosti připustil, že v případech namítaného porušení článků 2, 3 a 8 Úmluvy ze strany státních orgánů mohou být stížnosti podané jejich jménem prohlášeny za přijatelné, i když nebyla předložena platná forma zmocnění. V takových případech je třeba přihlídnout ke zranitelnosti dané oběti, která jí znemožňuje podat stížnost, i vztahu mezi obětí a osobou podávající stížnost (*Lambert a ostatní proti Francii*, č. 46043/14, rozsudek velkého senátu ze dne 5. června 2015, § 91 a 92; *Centre for Legal Resources jménem Valentina Câmpeneana proti Rumunsku*, č. 47848/08, rozsudek velkého senátu ze dne 17. července 2014, § 102 a 103). V projednávané věci dle Soudu tyto podmínky splněny byly. Potomci stěžovatelů v současné době nemohou sami podat stížnost k Soudu, přičemž hrozí, že budou zbaveni účinné ochrany svých práv. Stěžovatelé a jejich dcery a vnoučata nejsou ve střetu zájmů, naopak, sledují stejný cíl – repatriaci do Francie. Aktivní legitimace stěžovatelů též nebyla nikdy rozporována ani vnitrostátními soudy (viz *mutatis mutandis Centre for Legal Resources jménem Valentina Câmpeneana proti*

Rumunsku, cit. výše, § 110; *Association Innocence en Danger and Association Enfance et Parege proti Francii*, č. 15343/15 a 16806/15, rozsudek ze dne 4. června 2020, § 130). Dcery stěžovatelů navíc v rámci možností vyjádřily přání vrátit se do vlasti se svými dětmi a souhlas s tím, aby stěžovatelé jednali jejich jménem.

K OTÁZCE JURISDIKCE DLE ČLÁNKU 1 ÚMLUVY

a) Obecné zásady vyplývající z judikatury Soudu

Soud úvodem zopakoval, že výkon jurisdikce ve smyslu článku 1 Úmluvy je nezbytnou podmínkou k tomu, aby stát, který je stranou Úmluvy, mohl být považován za odpovědného za namítaná porušení práv a svobod uvedených v Úmluvě (*Catan a ostatní proti Moldavsku a Rusku*, č. 43370/04, rozsudek velkého senátu ze dne 19. října 2012, § 103). Přestože je jurisdikce státu primárně teritoriální povahy, Soud z této zásady již v minulosti připustil několik výjimek, pakliže s ohledem na okolnosti věci existovaly výjimečné okolnosti zakládající extrateritoriální jurisdikci státu [*M.N. a ostatní proti Belgii*, č. 3599/18, rozhodnutí velkého senátu ze dne 5. března 2020, § 98–99; *Gruzie proti Rusku (II)*, č. 38263/08, rozsudek velkého senátu (meritum) ze dne 21. ledna 2021, § 82]. Bylo tomu tak například v souvislosti s úkony státu provedenými nebo majícími účinky mimo jeho území (tamtéž) či výkonem účinné kontroly nad územím situovaném mimo teritorium předmětného státu [*Gruzie proti Rusku (II)*, cit. výše,

§ 116]. Konečně, použití Úmluvy ve vztahu k událostem nastalým mimo území státu mohou odůvodnit též specifické okolnosti procesní povahy (*M. N. a ostatní proti Belgii*, cit. výše, § 107), byť pouhé podání žaloby ve státě, s nímž nemá stěžovatel žádnou vazbu, nemůže k založení jurisdikce daného státu vůči němu stačit (tamtéž, § 123).

b) K výkonu účinné kontroly nad daným územím

Soud se nejprve zabýval první z možností založení jurisdikce, přičemž konstatoval, že Francie nevykonává účinnou kontrolu nad územím severovýchodní Sýrie ani nevykonává pravomoc či kontrolu nad příbuznými stěžovatelů (srov. *Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království*, č. 61498/08, rozhodnutí ze dne 30. června 2009, § 88; či *Hassan a ostatní proti Francii*, č. 46695/10 a 54588/10, rozsudek ze dne 4. prosince 2014, § 39). Její jurisdikce tak z tohoto důvodu není dána.

c) K existenci jurisdikčního spojení z důvodu zahájení vnitrostátních řízení

Podle Soudu nemohla být jurisdikce Francie založena ani vedením trestních řízení proti dcerám stěžovatelů v žalovaném státě, neboť se netýkají tvrzených

porušení Úmluvy v nyní projednávané věci, a nemají tak žádný vliv na to, zda skutečnosti napadené stížností spadají do jurisdikce Francie.

d) K existenci spojení s žalovaným státem

Soud konečně posuzoval, zda zvláštní okolnosti vyplývající ze státoobčanského svazku mezi rodinnými příslušníky stěžovatelů a žalovaným státem či z diplomatické pravomoci, kterou by měl tento stát vykonávat za účelem jejich ochrany před špatným zacházením v uprchlických táborech v Sýrii, zakládají jeho jurisdikci *ratione loci*.

i. Článek 3 Úmluvy

Pokud jde o špatné zacházení, kterému jsou potomci stěžovatelů vystaveni v syrských uprchlických táborech pod kontrolou SDF, Soud měl za to, že pouhé rozhodnutí francouzských orgánů nerepatriovat jejich rodinné příslušníky nemůže jurisdikci Francie založit. Takové rozšiřování působnosti Úmluvy nemá v judikatuře Soudu oporu (*Abdul Wahab Khan proti Spojenému království*, č. 11987/11, rozhodnutí ze dne 28. ledna 2014, § 27). Povinnost státu repatriovat své příslušníky neukládá vnitrostátní ani mezinárodní právo. Ostatně

právo na diplomatickou či konzulární ochranu nezaručuje ani Úmluva samotná (*M. a ostatní proti Itálii a Bulharsku*, č. 40020/03, rozsudek ze dne 31. července 2012, § 127).

ii. Čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě

Co se týče práva vstoupit na území Francie, Soud poznamenal, že nevyhovění žádostem stěžovatelů o repatriaci formálně nezbavilo jejich potomky tohoto práva, ani jim ve výkonu tohoto práva nebránilo (srov. *N.D. a N.T. proti Španělsku*, č. 8675/15 a 8697/15, rozsudek velkého senátu ze dne 13. února 2020, § 109). Vláda uvedla, že v případě, kdy by se dcery a vnoučata stěžovatelů objevily na státní hranici, vstup na území Francie by jim byl umožněn.

Soud nicméně poukázal na to, že od přijetí Protokolu č. 4 k Úmluvě uplynula dlouhá doba. Rostoucí globalizace přinesla nové výzvy, mj. v oblasti bezpečnosti, obrany a boje proti terorismu. Výklad čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě proto musí zohlednit tento nový kontext. Pokud by se dané ustanovení mělo uplatnit pouze na státní příslušníky, kteří přicestují na hranici nebo kteří nemají cestovní doklady, pozbyl by své praktické účinnosti. Dle Soudu tak nelze vyloučit, že určité okolnosti týkající se jednotlivců, kteří si přejí vstoupit na území svého státu a opírají se přitom o práva, která jim vyplývají z čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě,

mohou vést ke vzniku jurisdikčního spojení s tímto státem pro účely článku 1 Úmluvy. Posouzení bude nutně záviset na specifických okolnostech každého případu a může se v jednotlivých případech značně lišit.

V projednávané věci vzal Soud v úvahu jak právní pouto existující mezi státem a jeho občany, tak zvláštní okolnosti vyplývající ze situace panující v syrských uprchlických táborech. Stěžovatelé o repatriaci žádali opakovaně a vyzývali žalovaný stát, aby umožnil jejich dcerám a vnoučatům výkon práva podle čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě. Poukazovali přitom jednak na skutečné a bezprostřední ohrožení života a fyzického zdraví jejich příbuzných (viz *Khan proti Francii*, č. 12267/16, rozsudek ze dne 28. února 2019, § 74; *X a další proti Bulharsku*, č. 22457/16, rozsudek velkého senátu ze dne 2. února 2021, § 197), tak na faktickou nemožnost opuštění tábora a příjezdu na francouzskou či jinou státní hranici bez pomoci francouzských orgánů. Nadto sama kurdská správa projevila ochotu předat držené francouzské ženy a děti orgánům žalovaného státu.

Soud proto uzavřel, že v tomto případě existují zvláštní okolnosti, které umožňují založení jurisdikce žalovaného státu ve smyslu článku 1 Úmluvy, pokud jde o námitky vznesené na poli čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 3 ODS. 2 PROTOKOLU Č. 4 K ÚMLUVĚ

a) Výklad čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě

V kontextu tohoto případu považoval Soud za nezbytné objasnit význam, který je třeba přikládat čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě (*Magyar Helsinki Bizottság proti Maďarsku*, č. 18030/11, rozsudek velkého senátu ze dne 8. listopadu 2016, § 118–125).

Soud nejprve připomněl, že stejně jako je právo zaručené tímto ustanovením přiznáno pouze občanům dotčeného státu (*Nada proti Švýcarsku*, č. 10593/08, rozsudek velkého senátu ze dne 12. září 2012, § 164), odpovídající povinnost toto právo respektovat a naplňovat nese pouze stát, jehož je daná osoba občanem.

Nadpis článku 3 Protokolu č. 4 naznačuje, že by působnost tohoto ustanovení, včetně jeho druhého odstavce, měla být omezena pouze na případy, kdy se občan nachází mimo území svého státu v důsledku vyhoštění, a nemělo by jej být užito v situaci, kdy občan hodlá do země vstoupit úplně poprvé (např. protože se narodil v zahraničí) či poté, co ze země vycestoval dobrovolně. Takové omezení však nemá ve znění druhého

odstavce oporu. Právo na vstup na území vlastního státu dle čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě je, na rozdíl od znění čl. 12 odst. 4 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, uznáno za podmínku, které nepřipouští žádnou výjimku. Absolutní povaha tohoto práva plyne z historické zkušenosti a odráží úmysl zakázat nucení vlastních státních příslušníků k opuštění vlasti (*Slivenko a ostatní proti Lotyšsku*, č. 48321/99, rozhodnutí velkého senátu ze dne 9. října 2003, § 77). Práva vstupu na vlastní území však nelze užít ke zrušení účinků extradice. Jelikož navíc čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě toto právo nijak nedefinuje, Soud připustil, že jej lze za výjimečných okolností dočasně omezit (*mutatis mutandis Mathieu-Mohin a Clerfayt proti Belgii*, č. 9267/81, rozsudek pléna ze dne 2. března 1987, § 52; či situace nastalá v souvislosti s pandemií Covid-19).

Znění čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě se omezuje na negativní závazek státu, který se má zdržet odírání práva svých státních příslušníků na vstup na své území. Splnění závazků plynoucích z Úmluvy nicméně mnohdy vyžaduje, aby stát přijal určité pozitivní kroky či operativní opatření (*Kurt proti Rakousku*, č. 62903/15,

rozsudek velkého senátu ze dne 15. června 2021, § 157 a násl.). Stát v takovém případě nemůže zůstat jednoduše pasivní (*Airey proti Irsku*, č. 6289/73, rozsudek ze dne 9. října 1979, § 32). Určité pozitivní závazky plynoucí z tohoto ustanovení, např. vydávání cestovních dokladů, jsou ostatně státům ukládány dlouhodobě (*Marangos proti Kypru*, č. 31106/96, rozhodnutí Komise ze dne 20. května 1997; a *Momčilovic proti Chorvatsku*, č. 59138/00, rozhodnutí ze dne 29. srpna 2000). Rozsah pozitivních závazků se však bude lišit v závislosti na specifické situaci ve státě. Nelze je vykládat tak, aby na stát kladly nemožnou či nepřiměřenou zátěž [*mutatis mutandis Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) proti Švýcarsku (č. 2)*, č. 32772/02, rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2009, § 81]. Volba prostředků ke splnění konkrétních praktických opatření spadá v zásadě do prostoru pro uvážení daného státu, přičemž práva vyplývající z Úmluvy lze zajistit různými způsoby. Pokud stát nepřijal jedno konkrétní opatření, splnění pozitivního závazku pořádku může zajistit jiným způsobem (*Budayeva a další proti Rusku*, č. 15339/02 a čtyři další, rozsudek ze dne 20. března 2008, § 134–2–135).

b) K existenci práva být repatriován

Právo státních příslušníků, kteří se v zahraničí ocitli v neštěstích nebo byli zadrženi, na konzulární ochranu dle Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích, je závazné pouze pro přijímající stát. Poskytovaná ochrana vyplývá

státy závazný pouze za výjimečných okolností, přičemž přezkum ze strany Soudu se omezuje na zajištění účinné ochrany proti svévoli při plnění pozitivního závazku státu podle tohoto ustanovení.

i. Existence výjimečných okolností

S přihlédnutím k podmínkám panujícím v uprchlických táborech, které jsou v rozporu s příslušnými ustanoveními mezinárodního humanitárního práva i lidskou důstojností, k okolnosti, že doposud nebyl ustaven žádný mezinárodní soud, který by se situací žen držených v táborech mohl zabývat, a výzvám SDF, OSN, Rady Evropy i EU k repatriaci občanů dotčených států, Soud neměl pochybnosti o existenci výjimečných okolností extraterritoriálního povahy, které přispívají k ohrožení života a bláhobytu dcer, a zejména vnoučat, stěžovatelů.

ii. Záruky proti svévoli

Soud se proto dále zabýval otázkou, zda bylo rozhodnutí francouzských orgánů ohledně repatriace příbuzných stěžovatelů doprovázeno vhodnými zárukami proti svévoli (*Ghoumid a ostatní proti Francii*,

z dialogu mezi tímto státem a konzulárními úřady přítomnými v dané oblasti. Osoby držené v táborech kontrolovaných nestátní ozbrojenou skupinou na území, kde stát, jehož jsou státními příslušníky, nemá konzulární zastoupení, tak v zásadě nejsou oprávněny konzulární pomoc vyžadovat. Je sice pravda, že SDF vyzvaly dotčené státy k repatriaci svých občanů a poskytly spolupráci při řadě repatriací prováděných zejména Francií, z toho nicméně dle Soudu nelze vyvozovat existenci obecného práva na repatriaci za účelem vstupu na území svého státu. Takový závěr ostatně nevyplývá ani ze současného mezinárodního práva, ani v tomto ohledu neexistuje shoda na evropské úrovni.

Ustanovení čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě proto dle Soudu nezaručuje obecné právo občanů, kteří se nacházejí mimo území svého státu, na repatriaci.

c) K existenci jiných povinností vyplývajících z čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě

Historickým důvodem přijetí Protokolu č. 4 k Úmluvě byl zákaz nucení vlastních občanů k opuštění vlasti. Soud proto konstatoval, že čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 může státu ukládat pozitivní závazek, pokud by odmítnutí státu přijmout jakékoli opatření ponechalo v okolnostech daného případu dotčeného státního příslušníka v situaci fakticky srovnatelné s exilem. Takový požadavek však musí být vykládán úzce a bude pro

č. 52273/16 a čtyři další, rozsudek ze dne 25. června 2020, § 44 a 47). Soud si je velmi dobře vědom obtíží, kterým státy čelí při ochraně svých obyvatel před terorismem, zejména ve světle teroristických útoků, které se odehrály v posledních letech. Ty však nezbavují státy povinnosti zajistit, aby výkon práv zaručených Úmluvou nebyl pouze iluzorní. I v případech, kdy je v sázce národní bezpečnost, vyžadují zásady zákonnosti a právního státu, aby opatření dotýkající se lidských práv podléhala nějaké formě kontradiktorního řízení před nezávislým orgánem, který přezkoumá důvody rozhodnutí a příslušné důkazy, v případě potřeby s vhodnými procesními omezeními použití utajovaných informací (*Al-Nashif proti Bulharsku*, č. 50963/99, rozsudek ze dne 20. června 2002, § 123). V tomto konkrétním případě Soud považoval za důležité, aby zamítnutí žádosti o repatriaci bylo přezkoumatelné nezávislým orgánem co do zákonnosti daného rozhodnutí, jakož i procesu vedoucího k jeho přijetí, a aby žadatel o repatriaci byl seznámen s důvody přijatého rozhodnutí (*Muhammad a Muhammad proti Rumunsku*, č. 80982/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2020, § 196 a 198).

Jelikož stěžovatelé neobdrželi žádné formální rozhodnutí, jímž by byly jejich žádosti o repatriaci dcer a vnoučat zamítnuty, přičemž skutkové okolnosti nenasvědčují tomu, že by tyto žádosti nemohly být řešeny individuálním rozhodnutím s posouzením konkrétních okolností, a vnitrostátní soudy v řízeních zahájených stěžovateli vznesly námitku jurisdikční imunity zbavující je pravomoci o takových žádostech rozhodnout, Soud uzavřel, že přezkum žádostí podaných stěžovateli nebyl doprovázen dostatečnými zárukami proti svévoli, když tito neměli možnost účinně zpochybnit důvody zamítavých rozhodnutí.

K porušení čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě tedy došlo. V návaznosti na tento závěr Soud uvedl, že francouzské orgány se musí žádostmi o repatriaci znovu zabývat, a to neprodleně a se zajištěním přiměřených záruk proti svévoli.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudce Pavli a soudkyně Schembri Orland se ve svém odděleném stanovisku ztotožnili se závěrem o porušení čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě. Soudu však vytýkali, že svůj přezkum omezil na procesní složku pozitivního závazku plynoucího z tohoto ustanovení, konkrétně zjištění, zda byl rozhodovací proces doprovázen vhodnými zárukami proti svévoli, aniž by se zároveň

vyslovil k substantivní povaze a rozsahu tohoto pozitivního závazku.

Soudkyně Yudkivska a soudci Wojtyczek a Roosma měli za to, že žádost stěžovatelů o repatriaci jejich rodinných příslušníků nespadá do oblasti působnosti čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě. Námitka vznesená na poli tohoto článku je tudíž neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Soudci Ktistakis a Pavli nepovažovali konstatování porušení za dostatečné spravedlivé zadostiučinění za utrpenou nemajetkovou újmu.

Politický protest

Rozsudek ze dne 1. října 2022 ve věcech č. 23158/20, 31365/20, 32525/20 – *Ma-karashvili a ostatní proti Gruzii*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně dospěl k závěru, že v souvislosti se sankcionováním stěžovatelů za blokování vstupu do parlamentní budovy během politické demonstrace došlo u druhého z nich k porušení jak čl. 6 odst. 1 Úmluvy (jelikož se u něj odsouzení za správní delikt zakládalo pouze na výpovědi policistů), tak i článku 11 (neboť u něj nebylo prokázáno, že by osobně a úmyslně blokoval vstup do parlamentu).

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé jsou občanští aktivisté. V listopadu 2019 se účastnili demonstrace iniciované kvůli neschválení legislativních změn, které měly urychlit zavedení volebního systému poměrného zastoupení namísto dosavadního většinového volebního systému. Zhruba 5 500 účastníků požadovalo demisi vlády a konání předčasných voleb. Večer účastníci demonstrace zabarikádovali pytlí s pískem a stany přístup do budovy parlamentu. Na druhý den se členové parlamentu nedostali do budovy. Odpoledne vydalo ministerstvo vnitřní prohlášení, v němž demonstranty upozornilo na nezákonnost blokování vstupů do parlamentu a vyzvalo je, aby od tohoto jednání upustili, jinak zasáhne policie. Po neúspěšném vyjednávání s demonstranty a několika varováních policie přistoupila k vyklizení vchodů včetně užití vodních děl. Zadržela desítky protestujících, včetně stěžovatelů, kteří byli umístěni do vazebního zařízení.

Soud prvního stupně uznal všechny tři stěžovatele vinnými ze spáchání správního deliktu neuposlechnutí zákonného příkazu policie a uložil jim trest odnětí

svobody v rozsahu 12 dní prvnímu, 4 dny druhému a 7 dní třetímu stěžovateli. Stěžovatelé podali proti rozhodnutí odvolání, které bylo zamítnuto.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že řízení proti nim nebylo spravedlivé, jelikož vnitrostátní soudy upřednostnily výpovědi policistů, čímž přenesly důkazní břemeno na stěžovatele; navíc nepřítomnost státního zástupce v řízení přenesla na soudce funkci orgánu činného v trestním řízení.

Dle Soudu nepřítomnost státního zástupce v řízení o správním deliktu stěžovatelů nenarušila požadavek objektivní nestrannosti podle článku 6 Úmluvy. V souladu s vnitrostátním právem je vyhotovitel protokolu o správním deliktu účastníkem řízení a je oprávněn podat opravný prostředek (srov. *Karelin proti Rusku*, č. 926/08, rozsudek ze dne 20. září 2016, § 79; *Hasanov a Majidli proti Ázerbájdžánu*, č. 9626/14 a 9717/14, rozsudek ze dne 7. října 2021, § 39).

Soud však spatřoval úzkou souvislost mezi stížnostmi stěžovatelů, ve kterých namítali nepřítomnost státního zástupce v řízení o správním deliktu, a na druhé straně postoji vnitrostátních soudů k důkaznímu břemenu, včetně přijetí určitých domněnek ohledně důkazů poskytnutých policisty při výkonu jejich funkce jako orgánu činného v trestním řízení.

Soud prvního stupně uvedl, že výpovědi policistů mají vyšší stupeň věrohodnosti, přestože někteří z nich byli současně v roli vyšetřujícího orgánu. Toto posouzení prvoinstanční soud odůvodnil „předpokladem řádné správy věcí veřejných“ na straně policistů a jejich profesionální znalostí situací, kterých se jejich výpovědi týkaly. Dle Soudu byl takový přístup k důkazům poskytnutým policií zcela oprávněně kritizován gruzínským Nejvyšším soudem. Pojem „svědek“ je v systému Úmluvy autonomním pojmem bez ohledu na klasifikaci ve vnitrostátním právním systému (*Ürek a Ürek proti Turecku*, č. 74845/12, rozsudek ze dne 30. července 2019, § 50). Soud proto posuzoval skutečný dopad přístupu vnitrostátních soudů k výpovědím policistů ve vztahu ke stěžovatelům.

Odsouzení prvního a třetího stěžovatele za zablokování silnice vedoucí k budově parlamentu se skutečně z velké části zakládalo na výpovědi policistů. Zároveň však bylo podpořeno i dalšími důkazy, například videozáznamem z demonstrace. Soud proto ve vztahu

k prvnímu a třetímu stěžovateli konstatoval, že nedošlo k porušení článku 6 Úmluvy.

Naproti tomu je dle Soudu nesporné, že odsouzení druhého stěžovatele vnitrostátní orgány nepodložily jinými důkazy než výpověďmi policistů. Za těchto okolností byl druhý stěžovatel skutečně postaven do situace, kdy musel i přes neexistenci jiných důkazů prokázat svou nevinu. Soud proto rozhodl, že přístup soudu prvního stupně k výpovědím policistů narušil stěžovatelovo právo na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 11 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále namítali, že jejich zatčení a následné odsouzení za správní delikt neuposlechnutí příkazů policie narušilo jejich právo na pokojné shromažďování.

a) Použitelnost článku 11 a existence zásahu

Soud předně poznamenal, že účastníci demonstrace zablokovali přístup do budovy, aby narušili chod parlamentu. Připomněl, že demonstrace vznikla v reakci na neschválení dříve plánované volební reformy, jejímž cílem bylo zlepšit demokratický proces v zemi. Vláda však tvrdila, že cíl demonstrace – zablokování přístupu k hlavnímu zákonodárnému orgánu země a ochromení jeho fungování – byl sám o sobě v rozporu s demokratickými základy společnosti a představovalo

zavrženíhodný čin, který stěžovatele zbavuje záruk poskytovaných článkem 11 Úmluvy.

Soud poukázal na to, že nebylo prokázáno, že by úmysly organizátorů předmětné demonstrace byly násilné, ani že během demonstrace k násilí došlo. Zajištění účinného fungování parlamentu je nepochybně hodnotou, která má pro demokratickou společnost klíčový význam [*Selahattin Demirtaş proti Turecku* (č. 2), č. 14305/17, rozsudek velkého senátu ze dne 22. prosince 2020, § 383]. Soud nicméně konstatoval, že ačkoliv shromáždění blokovalo budovu parlamentu s cílem bránit legislativnímu procesu, jeho smyslem bylo vyjádřit politické myšlenky, konkrétně vznést námitku, že vedoucí strana nesplnila svůj závazek urychlit reformu volebního systému.

Soud uznal, že shromáždění politiků, občanských aktivistů a ostatních, kteří zpochybňují progres legislativních reforem zaměřených na posílení demokratických procesů v zemi, by nemělo být nutně považováno za popření základů demokratické společnosti, přestože má formu obstrukčního protestu. Proto dospěl k závěru, že stěžovatelé se mohou dovolávat záruk

obsažených v článku 11 Úmluvy a jejich zatčení a odsouzení představovalo zásah do jejich práva na svobodu pokojného shromažďování. Tento zásah byl přitom založen na zákoně a sledoval cíl ochrany pořádku a veřejné bezpečnosti. Zbývá tedy posoudit, zda byl na dosažení těchto cílů nezbytný v demokratické společnosti.

b) Podmínka nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti

Soud konstatoval, že daná demonstrace byla záměrně uspořádána tak, aby způsobila narušení běžného života společnosti tím, že blokovala činnost demokraticky zvoleného zákonodárného sboru do doby, než budou splněny jisté politické požadavky, a to ve výslovném rozporu s vnitrostátními předpisy. Taková blokáda musela způsobit narušení přesahující úroveň drobných výtržností (*Kudrevičius a ostatní proti Litvě*, č. 37553/05, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2015, § 155–156).

Ačkoliv první a třetí stěžovatel neprováděli násilné činy ani k nim nepodněcovali jiné osoby, úplné zablokování vchodu do budovy parlamentu a zjevné nerespektování

vnitrostátních právních předpisů, opakovaných varování policií a práv demokraticky zvolených členů parlamentu vykonávat své funkce lze označit za „zavrženíhodné“ jednání (Kudrevičius a ostatní proti Litvě, cit. výše, § 174). Soud zopakoval, že smluvní státy mají široký prostor pro uvážení při posuzování nezbytnosti přijetí opatření k omezení takového jednání, včetně uložení sankcí, a to i trestní povahy (srov. tamtéž, § 156 a 171–173).

Stát se proto mohl oprávněně domnívat, že zájem ochrany veřejného pořádku převažuje nad zájmy stěžovatelů. Soud zdůraznil, že organizátoři a účastníci demonstrací by jako aktéři demokratického procesu měli respektovat pravidla, jimiž se tento proces řídí, a tudíž dodržovat platné právní předpisy (Balçık a další proti Turecku, č. 25/02, rozsudek ze dne 29. listopadu 2007, § 49). Proto neposoudil rozhodnutí vnitrostátních orgánů ohledně nutnosti znovuotevření přístupu do parlamentu a zatčení prvního a třetího stěžovatele jako zjevně svévolné a nepřiměřené.

Policie v průběhu protestu jednala s účastníky a upozorňovala je na porušování příslušných předpisů, a to s cílem nikoliv rozehnat demonstraci jako takovou, ale spíš umožnit přístup do budovy parlamentu. Nebylo prokázáno, že by policejní příkazy byly nejasné či nesrozumitelné (Chernega a další proti Ukrajině, č. 74768/10, rozsudek ze dne 18. června 2019, § 250). Pravidla zakazující

blokaci silnic a správních budov byla formulována s dostatečnou přesností a jejich užití bylo předvídatelné (Knežević proti Černé hoře, č. 54228/18, rozhodnutí ze dne 2. února 2021, § 88). První a třetí stěžovatel nebyli odsouzeni za účast na demonstraci (Barraco proti Francii, č. 31684/05, rozsudek ze dne 5. března 2009, § 46), ale za odmítnutí uvolnit cestu ke vchodům parlamentu.

Při posouzení míry přiměřenosti zatčení prvního a třetího stěžovatele a uložení sankcí Soud zohlednil, že stěžovatelé mohli vyjadřovat svůj nesouhlas s tím, že parlament nepřijal příslušné legislativní změny, a také formulovat své obavy, aniž by museli demonstraci předem ohlásit, a aniž by byli omezováni nebo postihováni, a to po dobu nejméně jednoho a půl dne. Blokáda nadto nebyla časově omezena a zřejmě byla zamýšlena jako kontinuální protestní taktika. Proto se Soud nedomníval, že by státní orgány neprojevily vůči shromáždění určitou míru tolerance (Éva Molnár proti Maďarsku, č. 10346/05, rozsudek ze dne 7. října 2008, § 42–43). Navíc, pokud by první a třetí stěžovatel uposlechli příkaz vyklidit cestu vedoucí k parlamentu, nic by jim nebránilo v pokračování protestu (Chernega a další proti Ukrajině, cit. výše, § 265).

Soud dospěl k závěru, že sankce trestu odnětí svobody nebyla uložena za to, že první a třetí stěžovatel organizovali protesty, případně se jich účastnili, ale za to, že

zablokovali přístup k budově parlamentu. Zohlednil i relativně krátkou dobu trvání sankce. Proto u nich neshledal porušení článku 11 Úmluvy.

U druhého stěžovatele důkazní prostředky neprokázaly, že by patřil mezi organizátory demonstrace, nebo že by osobně blokoval některý z vchodů do budovy parlamentu. Ve skutečnosti byl zatčen až zhruba dvě hodiny poté, co policie přistoupila k vyklizení vchodů, přičemž není jasné, zda a do jaké míry byla v té době policie ve svém úsilí úspěšná. Tato okolnost by pak měla vliv na posouzení nezbytnosti a přiměřenosti zatčení druhého stěžovatele a jeho následného odsouzení.

Soud dále uvedl, že i pokud by druhý stěžovatel patřil mezi ty, kteří se z pěší zóny přesunuli na silnici před budovou parlamentu, vnitrostátní soudy neposuzovaly, zda zablokování silnice bylo úmyslné, nebo bylo důsledkem okolností na místě, jako počet demonstrantů a související otázka „zákonosti“ požadavků policie (Anenkov a ostatní proti Rusku, č. 31475/10, rozsudek ze dne 25. července 2017, § 138).

Soud proto dospěl k závěru, že státní orgány neprokázaly existenci relevantních a dostatečných důvodů, které by v kontextu práv druhého stěžovatele ospravedlnily nezbytnost a přiměřenost jeho odsouzení a uložení trestu odnětí svobody na 4 dny. U druhého stěžovatele tedy došlo k porušení článku 11 Úmluvy.

Vězeňství

Rozsudek ze dne 7. července 2022 ve věci č. 81292/17 – *Chocholáč proti Slovensku*

Senát první sekce Soudu pěti hlasy ku dvěma konstatoval porušení práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy u stěžovatele, kterému vnitrostátní orgány během výkonu doživotního trestu odnětí svobody zabavily pornografický materiál nalezený při prohlídce jeho cely a udělily mu za to kázeňský trest ve formě napomenutí, aniž by přitom došlo k individuálnímu posouzení přiměřenosti takového zásahu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel vykonává v nejpřísnějším režimu trest odnětí svobody na doživotí za vraždu. V roce 2013 dozorcí při prohlídce jeho cely, kterou obýval sám, objevili časopis s vlepenými fotografiemi zobrazujícími heterosexuální sex mezi dospělými osobami. Ty byly vystřiženy z volně přístupné distribuce tiskovin. Dozorcí časopis zabavili a stěžovateli byl uložen kázeňský trest napomenutí za držení pornografického materiálu ohrožujícího mravnost, kvůli čemuž se nakonec neúspěšně obrátil i na ústavní soud. Ten konstatoval, že na věc se nevztahuje článek 8 Úmluvy a je potřeba ji posoudit na poli práva na informace podle článku 10. Dále shledal, že dotčené vězeňské předpisy cílí na ochranu morálky, pořádku a práv a svobod jiných, přičemž nepřipouští žádné poměrování soupeřících zájmů. Dopad držení pornografie v kontextu vězeňství provedl již zákonodárce, který přijal úpravu neumožňující výjimku; vězeňské orgány tak nemají prostor pro posuzování dopadů v jednotlivých případech.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že uložení kázeňského trestu za držení časopisu s vlepenými pornografickými fotografiemi bylo v rozporu s jeho právem na respektování soukromého života.

sledoval také ochranu pořádku a práv a svobod jiných, zůstalo v abstraktní rovině bez vazby na okolnosti případu stěžovatele. Ten měl přitom časopis jen pro své soukromé účely. Z ničeho nevyplývalo, že by se mohl dostat do dispozice jiné osoby. Soud proto pochyboval, zda za daných okolností mohl zásah sledovat legitimní cíle ochrany morálky, pořádku či práv a svobod jiných. V každém případě ho však nepovažoval za nezbytný v demokratické společnosti.

V tomto ohledu Soud uvedl, že právní úprava byla absolutní. Případná diskrece výchovného vězeňského pracovníka za účelem posouzení individuálních okolností nehrála v posuzované věci žádnou roli, resp. nebyla ani nijak Soudem doložena. Soud vzal dále v úvahu, že z důvodu doživotního trestu a organizace vězeňského systému byl stěžovatel dlouhodobě, ne-li trvale, zbaven jakéhokoliv přímého intimního kontaktu. Nikdy přitom nebyl odsouzen za sexuální trestní čin, ani netrpěl stavem, ve kterém by u něj materiál mohl vyvolat násilí nebo jiné nevhodné chování. Uvedený materiál neobsahoval ani prvky zakázané zákonem. Naopak se jednalo o dospělě populaci běžně dostupný materiál v rámci

a) K použití článku 8 Úmluvy

Soud připomněl, že vedení sexuálního života tvoří součást soukromého života a spadá do osobní sféry chráněné článkem 8 Úmluvy (*S. a Marper proti Spojenému království*, č. 30562/04 a 30566/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2008, § 66). V projednávané věci stěžovatel vykonává doživotní trest, přičemž slovenský vězeňský systém neumožňuje vězněným osobám intimní návštěvy. Byť tato forma návštěv není předmětem dané věci a z Úmluvy ani nevyplývá státním povinnost takové návštěvy umožňovat (*Lestaw Wójcik proti Polsku*, č. 66424/09, rozsudek ze dne 1. července 2021, § 114), uvedené omezení je součástí kontextu, v jehož rámci je potřeba posuzovat namítaný zásah týkající se možnosti stěžovatele vést sexuální život. Není přitom sporné, že zabavený materiál mu sloužil ke stimulaci za účelem autoerotiky v jeho soukromé sféře. Jeho držení zároveň za normálních okolností není ani v rozporu s vnitrostátním právem, pouze u vězňů to zakazují vězeňské předpisy. Soud proto konstatoval, že daný případ spadá do rámce článku 8 Úmluvy.

b) K odůvodněnosti zásahu

Dle Soudu zabavení časopisu a uložení kázeňského trestu představovalo zásah do stěžovatelova práva na respektování soukromého života. Zásah se opíral o ustanovení v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody mající za cíl ochranu morálky. Tvrzení vlády, že zásah

distribuce tiskovin v daném státě i v zahraničí. Stěžovatel časopis uchovával v soukromé sféře, výhradně pro své individuální a soukromé použití v cele, kterou obýval sám. Výši sankce nepovažoval Soud za rozhodující, neboť podstatou problému je samotný zákaz, nikoli sankce, která by se navíc při opakovaném porušení zákazu zprísnila.

Stran veřejného zájmu na ochraně mravnosti Soud připomněl, že z právních řádů států nevyplývá jednotné pojetí morálky. Co je morální se čas od času a místo od místa mění, zvláště v současnosti, pro kterou je k dané otázce typický překotný vývoj názorů. Platí, že z důvodu přímého a trvalého kontaktu s poměry v jejich zemích jsou vnitrostátní orgány v zásadě v lepším postavení než mezinárodní soud, aby se vyjádřily k přesnému obsahu požadavků morálky, jakož i k „nezbytnosti“ omezení nebo sankcí při jejich nesplnění (*Prjanišnikov proti Rusku*, č. 25047/05, rozsudek ze dne 10. září 2019, § 53). V dané otázce proto mají státy široký prostor pro uvážení. Na druhou stranu však zdůvodnění jakéhokoliv omezení práv vězňů nemůže být založeno pouze na tom, co by uráželo veřejné mínění

(Dickson proti Spojenému království, č. 44362/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2007, §68).

Jde-li o ochranu pořádku a práv a svobod jiných, vnitrostátní orgány nepředložily žádné důkazy nebo příklady podporující tvrzení, že držení pornografického materiálu představuje skutečné riziko ve vztahu k těmto hodnotám. Stran rehabilitace a opětovného začlenění vězněných osob do společnosti Soud připustil, že tento účel trestu odnětí svobody je sice obecně uznáván napříč státy, kvůli čemuž je vězňům zakázáno uchovávat některé předměty s uvedeným účelem neslučitelné, ale vůči stěžovateli nebyl takový důvod uplatněn.

Konečně Soud zohlednil, že ústavní soud sice odlišil soukromý zájem stěžovatele od veřejného zájmu, zároveň ale uvedl, že právní úprava neumožňuje zohlednění jakýchkoliv individuálních zájmů. Vězeňské orgány tak nemohou v praxi posuzovat zvláště jednotlivé případy. Ani hodnocení Ústavního soudu nebylo skutečným poměřováním soupeřících zájmů. Zákaz představoval obecné omezení a neumožňoval v konkrétním případě provést potřebné posouzení přiměřenosti [srov. [Hirst proti Spojenému království \(č. 2\)](#), č. 74025/01, rozsudek velkého senátu ze dne 6. října 2005, § 82]. Neprovedení takového posouzení na legislativní úrovni ani v rámci individuálního přezkoumání věci je dle Soudu mimo jakýkoliv přijatelný prostor pro uvážení. Spravedlivá rovnováha mezi dotčenými zájmy nebyla nastolena, a k porušení článku 8 Úmluvy tudíž došlo.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudce Wojtyczek ve svém nesouhlasném stanovisku odmítl použitelnost článku 8 Úmluvy v dané věci. Soud měl dle jeho názoru více vysvětlit, proč přístup k pornografickému materiálu bere za významný aspekt soukromého života. Zároveň upozornil na to, že Slovensko je stranou Mezinárodní úmluvy o potlačování obchodu s necudnými publikacemi a jejich rozšiřování, dle níž mají státy podnikat opatření proti oběhu takových materiálů. Odkázal dále i na mezinárodní dokumenty *soft law*, dle nichž pornografie snižuje ženy na úroveň objektu, vede k nárůstu násilí na ženách a závislosti na pornu. Poukázal na to, že neexistuje evropský konsenzus ohledně přístupu vězňů k pornografii. Napadený obecný zákaz je dle něj opodstatněný, neboť individuální posuzování je personálně i finančně náročné a vede k nejistotě.

Soudce Derenčinovič ve svém nesouhlasném stanovisku namítal, že nebyl překročen práh závažnosti k použití článku 8 Úmluvy; samotný odkaz na sexuální život nestačí, zohledněn měl být účel a následky namítaného zásahu. V projednávané věci dle něj nebylo prokázáno, že stěžovatel nemohl provádět autoerotiku i bez zabaveného materiálu, ani že by u něj v důsledku tohoto zabavení vznikla závažná zdravotní či duševní újma.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

V posledním čtvrtí loňského roku Soud nelenil a vládě oznámil hned devět nových stížností. Dvě z nich se týkají práva na přístup k Ústavnímu soudu, tři problematiky církevních restitucí, dvě pohlavního zneužívání žen ze strany katolických kněží a zajištění a prohlídky elektronických dat advokátní kanceláře v kontextu trestního řízení. Žádnou kolektivní stížnost k Evropskému výboru pro sociální práva ani oznámení k některému z výborů OSN vláda neobdržela.

Přístup k Ústavnímu soudu

Kulichová (č. 14657/21) – vázanost Ústavního soudu rozsahem petitu ústavní stížnosti

Stěžovatelka v květnu 2020 podala ústavní stížnost, kterou brojila proti rozhodnutím prvostupňového, odvolacího a Nejvyššího soudu vydaným v rámci insolvenčního řízení. V záhlaví ústavní stížnosti uvedla, že tato stížnost směřuje „proti usnesení Nejvyššího soudu (...) a dalším“. V petitu stěžovatelka navrhl, aby

Ústavní soud vydal nále, dle něhož byla usnesením prvostupňového soudu, usnesením odvolacího soudu a usnesením Nejvyššího soudu porušena její ústavně zaručená práva, a tato tři usnesení proto zrušil. V říjnu 2020 Ústavní soud uvedenou stížnost odmítl a uvedl, že stěžovatelka ústavní stížností napadla toliko rozhodnutí Nejvyššího soudu, nikoliv však rozhodnutí prvostupňového a odvolacího soudu, přičemž pro absenci uvedení těchto rozhodnutí v petitu ústavní stížnosti Ústavní soud nemůže tato zrušit, neboť je zásadně vázán rozsahem petitu podané ústavní stížnosti.

Stěžovatelka namítá porušení práva na spravedlivé řízení podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a to konkrétně v aspektu práva na přístup k Ústavnímu soudu. Poukazuje zejména na fakt, že i když v petitu ústavní stížnosti navrhla zrušení všech meritorních rozhodnutí obecných soudů, Ústavní soud konstatoval překvapivě opak, načež její ústavní stížnost odmítl z formálních důvodů.

Stručné shrnutí podané stížnosti a otázky, kterou Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Crites a Rabinovitz (č. 54651/20) – přístup k Ústavnímu soudu za účelem rozhodnutí o občanských právech nebo závazcích

V roce 2014 podala matka stěžovatelů žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 1 o zaplacení částky ve výši cca 42 tis. Kč s příslušenstvím. Plnění se domáhala z titulu náhrady za užívání nemovitosti, která byla ve spoluvlastnictví Hlavního města Prahy, jakožto většinového vlastníka, a několika dalších osob. Nalézací soud žalobě vyhověl jen zčásti, což posléze potvrdil i odvolací soud. Ten také v poučení svého rozsudku uvedl, že proti výroku, kterým se potvrzuje rozsudek nalézacího soudu v zamítavém výroku, lze podat dovolání k Nejvyššímu soudu. Stěžovatelé tak neučinili a obrátili se přímo na Ústavní soud. Ústavní soud však jejich stížnost odmítl, neboť měl s ohledem na poučení odvolacího soudu za to, že není splněna podmínka vyčerpání dostupných procesních prostředků k ochraně práv stěžovatelů.

Stěžovatelé před Soudem namítají, že došlo k pochybení ze strany Ústavního soudu, kvůli čemuž bylo porušeno jejich právo na spravedlivé řízení dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Toto pochybení má dle nich spočívat v tom, že Ústavní soud odmítl ústavní stížnost, protože vzdor poučení odvolacího soudu nepodali dovolání k Nejvyššímu soudu. To i přesto, že stěžovatelé v ústavní stížnosti výslovně upozornili na to, že podání dovolání kvůli výši peněžitého plnění nepřevyšující 50 000 Kč nebylo v jejich případě přípustné s ohledem na § 238 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.

Stručné shrnutí podané stížnosti a otázky, kterou Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Trestní řízení proti mladistvému

Spišák (č. 13968/22) – procesní záruky v trestním řízení proti mladistvým

Stěžovatel byl ve svých sedmnácti letech vzat do vyšetřovací vazby na základě zákona o soudnictví ve věcech mládeže a trestního řádu. Stěžovatel namítal, že o jeho vzetí do vazby rozhodovaly místně nepřislušné soudy. Ústavní soud mu dal v tomto ohledu později za pravdu a předmětná rozhodnutí zrušil. Stěžovatel se nyní na vnitrostátní úrovni domáhá náhrady škody. Soud se vlády táže, zda ve vztahu k této námitce vyčerpal stěžovatel všechny dostupné a účinné vnitrostátní prostředky nápravy.

Stěžovatel dále poukazuje na to, že měl být po třech měsících propuštěn na svobodu dle § 72 odst. 1 trestního řádu, jelikož nebylo rozhodnuto o prodloužení vazby. Soudy tuto námitku zamítly s ohledem na ustanovení § 47 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže jakožto *lex specialis* s tím, že toto ustanovení omezuje celkovou délku vazby mladistvých na šest měsíců, aniž by vyžadovalo prodloužení trvání vazby po třech

měsících, jako je tomu u dospělých dle trestního řádu. Stěžovatel před Soudem namítá, že takový výklad vztahu mezi § 47 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a § 72 odst. 1 trestního řádu odporuje účelu právní úpravy a znamená, že je nezletilým přiznána nižší úroveň ochrany, než je poskytována dospělým. V uvedeném postupu spatřuje porušení práva na svobodu a osobní bezpečnost dle čl. 5 odst. 1 a 4 Úmluvy.

Stručné shrnutí podané stížnosti a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Církevní restituce

Suverénní řád Maltézských rytířů (č. 15440/22) – účinnost konfiskace dle tzv. Benešových dekretů a právo na konzistentní judikaturu (v otázce církevních restitucí)

Stěžovatelka je církevní právnickou osobou, vůči níž byly uplatněny tzv. Benešovy dekrety, jakož i postup podle zákona o revizi první pozemkové reformy po komunistickém převratu, a které byl majetek zabrán někdejší československým státem. Před vnitrostátními soudy stěžovatelka tvrdila, že jí byla majetková křivda způsobena až v období rozhodném z hlediska

restitučního zákonodárství (tzn. od 25. února 1948 do 1. ledna 1990) a domáhala se určení vlastnického práva státu k části svého historického majetku, aby mohla později usilovat o jeho vydání na základě zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi. Vnitrostátní soudy nicméně konstatovaly, že jí byl majetek zabrán již na základě prezidentského dekretu č. 12/1945 Sb. a že proto není oprávněnou osobou k podání určovací žaloby ve smyslu zmíněného zákona.

V řízení před Soudem stěžovatelka namítá, že její případ nebyl rozhodnut v souladu s rozhodovací praxí vnitrostátních soudů v obdobných věcech. Argumentuje mimo jiné tím, že v jiné její věci dospěly obecné soudy ke obráceným zjištěním, totiž že k faktickému záboru jejích nemovitých věcí nedošlo v důsledku poválečných konfiskací, ale až po komunistickém puči na základě zákona o revizi první pozemkové reformy. Dále tvrdí, že ústavní stížnost nebyla projednána Ústavním soudem ve správném složení, neboť příslušný senát, chtěl-li se odchýlit od dřívějších postojů jiného senátu, měl věc postoupit k projednání a rozhodnutí plénu Ústavního soudu. V uvedeném postupu spatřuje stěžovatelka

porušení práva na pokojné užívání majetku dle článku 1 Protokolu č. 1, práva na konzistentní judikaturu a práva na projednání věci „soudem zřízeným zákonem“ ve smyslu čl. 6 odst. 1. Úmluvy.

Stručné shrnutí podané stížnosti a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Rybářství Třeboň Hld. (č. 33175/22) a Rybářství Třeboň a. s. (č. 18037/19) – určení neplatnosti privatizace nemovitých věcí z podnětu církevních řádů domáhajících se jejich vydání dle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi

První stěžovatelka získala v rámci privatizace rybníky a přilehlé pozemky v Novosedlech nad Nežárkou a v Lutové. Jejich část později přešla na druhou stěžovatelku, která vznikla rozdělením odštěpením. V rámci majetkového vyrovnání s církvemi podaly dva církevní řády žaloby vůči stěžovatelkám, jimiž se domáhaly určení, že

vlastnické právo k předmětným pozemkům náleží České republice, jelikož privatizace proběhla nestandardně, v rozporu s tzv. blokačním ustanovením (§ 3 odst. 1 zákona 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby), a jest tudíž absolutně neplatná. Soudy žalobám vyhověly.

Před Soudem stěžovatelky namítají, že k odebrání pozemků bez náhrady došlo v rozporu s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, který zaručuje ochranu vlastnického práva. Jejich argumentace spočívá zejména v tom, že byly po celou dobu v dobré víře, že předmětné pozemky nabyly v privatizaci po právu, že na nich řádně hospodařily a užívaly je ke své podnikatelské činnosti, investovaly do nich miliony korun a že s nimi státní orgány dlouhé roky jako s vlastníky také zacházely. Dále poukazují na to, že žalující církevní řády pravděpodobně nedosáhnou na navrácení majetku, jelikož nesplňují podmínky podle § 7 zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, takže ve výsledku sporné majetky nezíská původní vlastník, ale stát. Zásah do jejich majetkových práv tak není způsobit dosažení deklarovaného sledovaného cíle, jímž je náprava historické křivdy, a naopak je hrubě nespravedlivý vůči dosavadním vlastníkům, na které ukládá při absenci jakékoliv náhrady nepřiměřeně tíživé individuální břemeno. Společnosti dále namítají porušení práva na spravedlivé řízení dle článku 6 Úmluvy. Podle jejich názoru se soudy v rozporu se zásadou právní jistoty

odchýlily od ustálené judikatury vyšších soudů a nadto neprovedly všechny jimi navrhované důkazy, čímž mělo dojít k porušení zásad rovnosti zbraní a kontradiktornosti řízení.

Stručné shrnutí podaných stížností a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Sexuální trestné činy

Z (č. 37782/21) a Y (č. 10145/22)

– sexuální zneužívání dospělých osob ze strany katolických kněží

Oba případy se týkají dlouhodobých sexuálních kontaktů mezi stěžovatelkami a katolickými kněžími, a to zejména nebo výlučně během vysokoškolského studia těchto žen. Obě stěžovatelky poukazují na to, že s uvedenými sexuálními akty nesouhlasily, ale docházelo k nim především v důsledku toho, že dané kněze vnímaly jako náboženské a církevní autority. U první stěžovatelky se jednalo o období let 2008–2009. Trestní oznámení podala známá stěžovatelky v roce 2019. Policejní orgán věc odložil s tím, že jednání podezřelého sice vykazovalo znaky trestného činu sexuálního nátlaku dle § 186 odst. 2 trestního zákoníku, avšak došlo k němu ještě před nabytím účinnosti tohoto předpisu, a proto je nutné trestnost činu posuzovat dle zákona č. 140/1961 Sb. Jednání podezřelého dále nelze

kvalifikovat ani jako znásilnění dle § 241 tohoto zákona, neboť ze strany podezřelého nedošlo k násilí ani pohrůžce násilí. Proti tomuto usnesení podala stěžovatelka stížnost, kde tvrdila, že se jednalo o znásilnění dle § 241 zákona č. 140/1961 Sb. ve smyslu zneužití bezbrannosti. Obvodní státní zastupitelství stížnost zamítlo a městské státní zastupitelství k podnětu stěžovatelky uvedlo, že souhlasí s jeho závěry: nelze uvažovat o stavu bezbrannosti, pokud se jedná o dospělou osobu netrpící duševní nemocí ani jinou chorobu, která by jí znemožnila vyjádřit svoji vůli. V ústavní stížnosti stěžovatelka poukazovala na to, že v důsledku jednání podezřelého u ní došlo k rozvoji posttraumatické stresové poruchy, tj. jednalo se dle jejího názoru o znásilnění se způsobením těžké újmy na zdraví, u kterého byla dle zákona č. 140/1961 Sb. promlčecí doba 12 let; tato doba v čase podání ústavní stížnosti ještě neuplynula. Ústavní soud nicméně její stížnost odmítl s tím, že postup orgánů činných v trestním řízení byl ústavně konformní.

U druhé stěžovatelky mělo k sexuálnímu zneužívání dojít v letech 2002–2014. Trestní oznámení podala sestra stěžovatelky v roce 2015. Policejní orgán věc nejprve odložil s odůvodněním, že jednání podezřelého

nenaplnilo skutkovou podstatu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku, jelikož stěžovatelka sice vnímala intimní styky s knězem jako nepříjemné, ale dobrovolně je strpěla výměnou za hmotné a finanční zajištění sebe a své rodiny. Toto usnesení bylo zrušeno obvodním státním zastupitelstvím, které uvedlo, že policejní orgán celé prověřování vedl jen ohledně trestného činu znásilnění, aniž by uvažoval, zda nebyla naplněna skutková podstata jiného trestného činu. V roce 2017 vydal policejní orgán další usnesení o odložení věci, v němž shledal, že nedošlo ani k naplnění skutkové podstaty sexuálního nátlaku dle § 186 odst. 2 trestního zákoníku. V roce 2020 vznesla stěžovatelka podnět k městskému státnímu zastupitelství. To v roce 2021 konstatovalo, že v dané věci mohl být spáchán trestný čin sexuálního nátlaku dle § 186 odst. 2 trestního zákoníku, a to ve smyslu zneužití jak náboženské závislosti stěžovatelky na podezřelém, tak jeho postavení církevní a duchovní autority; u tohoto trestného činu nicméně už uplynula pětiletá promlčecí doba. Ústavní stížnost stěžovatelky nebyla úspěšná.

Obě stěžovatelky namítají porušení pozitivního závazku státu plynoucího z článků 3 a 8 Úmluvy, jehož obsahem je povinnost přijmout a účinně uplatňovat

ustanovení trestného práva za účelem kriminalizace a stíhání všech nekonsenzuálních sexuálních aktů.

Stručné shrnutí první stížnosti a otázky, které Soud v této souvislosti vládě položil, je ve francouzštině k dispozici [zde](#). Shrnutí druhé stížnosti a otázky Soudu jsou rovněž ve francouzském jazyce k dispozici pod tímto [odkazem](#).

Důvěrnost komunikace mezi advokáty a klienty

UNI LEGAL, advokátní kancelář, s.r.o. (č. 24966/16) –   **prohlídka serverovny a pořízení kopií elektronických dat advokátní kanceláře v kontextu trestního řízení**

Stěžovatelka je obchodní korporací, která působí jako advokátní kancelář. V roce 2014 provedla policie v souvislosti s prošetřováním trestné činnosti prohlídku nebytových prostor v nájmu soukromé osoby, které sloužily jako úschovna datových serverů. Při prohlídce policisté pořídili kopie disků, které se v prostorech nacházely a na kterých měla stěžovatelka uložena elektronická data související s výkonem advokacie. Městský

soud v Praze následně nahradil souhlas zástupce České advokátní komory k seznámení se s obsahem dat policejním orgánem, aniž by se blíže zabýval obsahem těchto dat ve smyslu § 85b zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád. Shledal totiž, že dané prostory nelze podřadit pod legální definici prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, a poskytnout jim tak zvýšenou ochranu. Ústavní soud se sice s tímto závěrem neztotožnil, ale za okolností dané věci nepovažoval za nutné kasačně zasáhnout, jelikož podle jeho názoru mohla být povaha dat hodnocena soudy v trestním řízení, což z hlediska ochrany důvěrnosti privilegované komunikace mezi advokáty a jejich klienty považoval za dostačující.

Stěžovatelka před Soudem namítá, že došlo k porušení jejího práva na respektování chráněné korespondence ve smyslu článku 8 Úmluvy. To z důvodu, že vnitrostátní orgány nerespektovaly důvěrnost komunikace advokátů s klienty v situaci, kdy došlo k zabavení a následnému předání značného množství elektronických dat stěžovatelky policejnímu orgánu, aniž by nezávislý a neustranný orgán přezkoumal obsah těchto dat z hlediska jejich relevance k vyšetřované věci a ve světle zvýšené ochrany dat obsahujících advokátní tajemství.

Stručné shrnutí stížnosti a otázky, které Soud vládě položil, jsou k dispozici [zde](#).

Velký senát Soudu

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2022 vydal velký senát tři rozsudky, a to ve věcech *Beeler proti Švýcarsku*, *Vegotex International S. A. proti Belgii* a *Sanchez-Sanchez proti Spojenému království*.

Diskriminace na základě pohlaví

Beeler proti Švýcarsku (č. 78630/12)

Stížnost podal muž, kterému přestal být vyplácen vdovecký důchod poté, co jeho mladší dítě nabylo zletilosti. Dle tehdejší právní úpravy totiž u mužů nárok na vdovecký důchod zanikl, když jejich nejmladší dítě dosáhlo věku 18 let, zatímco na ženy se takové omezení nevztahovalo. Věc byla přidělena senátu, který v říjnu 2020 jednomyslně rozhodl o porušení práva na respektování rodinného a soukromého života dle článku 8 Úmluvy ve spojení se zákazem diskriminace dle článku 14. Následně byla věc na žádost vlády postoupena velkému senátu. Ten dvanácti hlasy proti pěti dospěl ke stejnému závěru. Předně poukázal na to, že stěžovatel se

po smrti své manželky rozhodl opustit zaměstnání a věnovat se naplno výchově svých dvou malých dětí. Následně 13 let pobíral vdovecký důchod, což nepochybně ovlivnilo způsob, jakým byl v té době organizován jeho rodinný život. Náročná finanční situace, v níž se octl po zániku nároku na tento důchod – a to ve věku 57 let a s ohledem na potíže při návratu na pracovní trh po mnohaleté pauze – byla důsledkem rozhodnutí, které učinil po smrti manželky v zájmu své rodiny. Ve světle uvedeného Soud shledal, že ustanovení článků 8 a 14 Úmluvy jsou na věc použitelná. V dalším kroku Soud uvedl, že stěžovatel se ohledně své potřeby finanční podpory nacházel ve srovnatelné situaci se ženami – vdovami. Pro odlišné zacházení s ním přitom neexistovaly přesvědčivé důvody. Za takový důvod dle Soudu nelze považovat chápání muže jakožto chleboďárce: uvedený přístup jen přispívá k přetrvávání předsudků a stereotypů týkajících se postavení žen ve společnosti, které škodí jak kariéernímu životu žen, tak rodinnému životu mužů.

Daňové právo

Vegotex International S. A. proti Belgii (č. 49812/09)

Věc se týkala především zásahu zákonodárce v reakci na náhlý obrat správní praxe v oblasti běhu promlčecí doby u daňových nedoplatků po rozsudku Nejvyššího soudu. Belgické právo zakotvovalo pro toto promlčení lhůtu 5 let. Dle ustálené správní praxe byl běh promlčecí lhůty přerušen, pokud daňový orgán adresoval poplatníkovi výzvu k zaplacení. V roce 2002 však Nejvyšší soud rozhodl, že výzva k zaplacení přerušuje běh uvedené lhůty pouze tehdy, je-li výše daně nesporná. Zákonodárce na to v roce 2004 reagoval přijetím novely zákona, dle níž dochází výzvou k zaplacení k přerušení promlčecí lhůty také u těch daňových nedoplatků, které mají spornou výši. Tato novela se přitom vztahovala i na probíhající soudní spory, včetně případu stěžovatelky. Ta před Soudem namítala porušení práva na spravedlivé řízení dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu, že zákonodárce retroaktivní právní úpravou ovlivnil

výsledek probíhajícího sporu, který vedla s orgány finanční správy. Věc byla přidělena senátu, který v listopadu 2020 jednomyslně rozhodl o neporušení tohoto ustanovení. Posléze byla věc na žádost stěžovatelky postoupena velkému senátu. Ten deseti hlasy proti sedmi dospěl k totožnému závěru. Konstatoval, že legislativní zásah byl motivován snahou bojovat proti daňovým podvodům velkého rozsahu, vyhnout se svévolné diskriminaci mezi daňovými poplatníky a znovu nastolit právní jistotu návratem k ustálené správní praxi z dob před rozsudkem Nejvyššího soudu, která byla navíc aprobována většinou soudů nižšího stupně. Jednalo se tudíž o předvídatelnou intervenci, založenou na naléhavých důvodech veřejného zájmu.

Extradice

Sanchez-Sanchez proti Spojenému království (č. 22854/20)

Stížnost podal mexický občan, nacházející se ve vazbě ve Spojeném království. Britské soudy rozhodly o jeho

vydání k trestnímu stíhání do USA, kde je podezřelý z obchodování s drogami. Odvolací soud se přitom odmítl řídit rozsudkem Soudu ve věci *Trabelsi proti Belgii* (2014), v němž Soud shledal porušení článku 3 Úmluvy v důsledku vydání stěžovatele do USA, kde čelil hrozbě doživotního trestu odnětí svobody. Odvolací soud poukázal na to, že americké právo obsahuje dva mechanismy, jejichž prostřednictvím může doživotně odsouzená osoba požádat o snížení trestu: podmíněčné propuštění a milost udělená výkonnou mocí. Před Soudem stěžovatel s odvoláním se na článek 3 Úmluvy (zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu) uvedl, že pokud dojde k jeho vydání do USA, hrozí mu riziko doživotního odnětí svobody bez možnosti snížení tohoto trestu. Soud vzápětí vydal předběžné opatření, kterým nařídil pozastavení stěžovatelova vydání. V říjnu 2021 příslušný senát rozhodl o vzdání se jurisdikce ve prospěch velkého senátu.

Velký senát jednomyslně shledal, že vydáním stěžovatele do USA nedojde k porušení článku 3 Úmluvy. Předně poukázal na to, že v případech týkajících se extradice shledání takového porušení Úmluvy v zásadě zabraňuje tomu, aby bylo proti dané osobě vedeno soudní řízení. To však odporuje zájmu společnosti na stíhání trestné činnosti. Velký senát se proto rozhodl revidovat závěry obsažené ve výše zmíněné věci *Trabelsi* a zavedl pro tyto případy dvoustupňový test.

Zprvu, stěžovatel musí prokázat existenci skutečného rizika, že v případě odsouzení mu bude uložen doživotní trest odnětí svobody bez možnosti snížení. Z druhé, vydávající stát se musí před povolením extradice ujistit, že v žádajícím státě existuje mechanismus pro případnou změnu výše trestu, který vnitrostátním orgánům umožňuje zohlednit pokrok vězně směrem k rehabilitaci nebo další důvody pro jeho propuštění založené na jeho chování či jiných relevantních osobních okolnostech. V projednávané věci stěžovatel dle Soudu neprokázal skutečnost uvedenou v prvním kroku tohoto testu, a proto není potřeba zabývat se krokem druhým.

Dále bylo v tomto období vyhověno žádosti vlády o postoupení věci velkému senátu v jediném případě, a to ve věci *Grosam proti České republice*, o které jsme psali v předchozím čísle Zpravodaje. Tisková zpráva o postoupení je k dispozici [zde](#).

Výkon rozsudků Soudu

Ve sledovaném období se konalo osmé zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Soudu a provádění Úmluvy. Kolegium je poradním orgánem vládního zmocněnce a je složeno ze zástupců všech resortů, obou komor Parlamentu České republiky, nejvyšších soudů, státního zastupitelství, Kanceláře veřejného ochránce práv, akademické obce a občanské společnosti. Úkolem Kolegia je analyzovat rozsudky Soudu vydané v řízeních proti České republice a formulovat příslušným orgánům doporučení k přijetí obecných opatření k výkonu těchto rozsudků, jimiž se zabrání opakování obdobných porušení Úmluvy v budoucnu. Tuto úlohu Kolegium plní i ohledně rozhodnutí vůči České republice, která přijal Evropský výbor pro sociální práva a výbory OSN. Posláním Kolegia je i zabývat se vybranými rozsudky Soudu vydanými v řízeních proti jiným členským státům Rady Evropy z hlediska jejich dopadů pro Českou republiku. Více ke složení a činnosti Kolegia viz [zde](#).

Kolegium expertů k výkonu rozsudků Soudu

Na jednání, které proběhlo dne 15. listopadu 2022, byly projednány čtyři rozsudky Soudu a čtyři rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva. Podklady k jednání naleznete [zde](#), podrobný zápis z jednání [zde](#). Níže naleznete ve stručnosti závěry Kolegia k jednotlivým projednávaným rozsudkům a rozhodnutím.

D. H. a ostatní proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 13. listopadu 2007 velký senát Soudu konstatoval, že nadměrným zařazováním romských žáků do škol pro lehce mentálně postižené došlo k porušení práva stěžovatelů, 18 romských žáků, na rovný přístup ke vzdělání.

Závěry Kolegia: Kolegium uvítalo činnost Expertního fóra a aktivní zapojení MŠMT a dalších aktérů do řešení problematiky. K naplnění rozhodnutí Výboru ministrů,

včetně implementace závěrů a doporučení Expertního fóra, jakož i vytyčených cílů MŠMT obsažených ve zprávě o výkonu rozsudku z června 2022, Kolegium vyzvalo KVZ, MŠMT a další dotčené subjekty ke spolupráci. Kolegium vyzdvihlo důležitost důkladného zhodnocení výsledků „Analýzy příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV ve třídách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona a návrhu souboru opatření pro oblast vzdělávání a další relevantní oblasti“. Uvítalo proto, že výsledky analýzy, včetně navrženého souboru opatření k přijetí, budou projednány Expertním fórem. V neposlední řadě Kolegium vzalo na vědomí, že příští zpráva pro Výbor ministrů musí obsahovat konkrétní opatření, která byla v relevantních oblastech přijata nebo plán jejich přijetí. Pro zlepšení pozice České republiky v řízení před Výborem ministrů je nezbytné, aby v té době již bylo dosaženo hmatatelného posunu v procesu diagnostiky a účinného rozlišení LMP od sociálního znevýhodnění, v odstraňování překážek k přístupu romských dětí k předškolnímu vzdělávání romských dětí, v procesu stabilizace pozic pomocných pedagogických pracovníků a zajištění jejich

dostupnosti, v plánu zavedení sociálního pracovníka a pedagoga a v kontrole diskriminačního nastavování spádovosti.

Komissarov proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 3. února 2020 Soud rozhodl, že došlo k porušení práva stěžovatele na osobní svobodu ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy pro jeho držení ve vydávací vazbě po nepřiměřeně dlouhou dobu, která byla způsobena průtahy v azylovém řízení, jež odporovaly vnitrostátním lhůtám, přičemž vnitrostátní orgány na tyto průtahy nereagovaly s požadovanou péčí.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí informace o probíhajících jednáních k výkonu rozsudku a věcí se bude zabývat na příštím zasedání ve světle výsledků dalších jednání. Vyzdvihlo důležitost sledování praktické účinnosti přijatých i zamýšlených opatření, jejichž cílem je zajištění urychleného vyřízení azylových žádostí a náležitého vyhodnocování přípustnosti dalšího trvání vazby ve světle požadavků plynoucích z článku 5 Úmluvy.

Grosam proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 23. června 2022 Soud rozhodl, že se stěžovateli, soudnímu exekutorovi, nedostalo pojednání nezávislým a nestranným soudem ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když o jeho kárném provinění rozhodoval zvláštní senát Nejvyššího správního soudu složený kromě dvou soudců z povolání ze čtyř přísedících, kteří jsou ustanovováni netransparentním způsobem a bez dostatečných záruk proti vnějším tlakům. Tento nedostatek nemohl zhojit ani přezkum rozhodnutí Ústavním soudem, jenž není soudem s úplnou přezkumnou pravomocí, neboť posuzuje jen otázky ústavnosti. Dne 14. listopadu 2022 vyhověl panel pěti soudců žádosti vlády o postoupení věci velkému senátu.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí, že byl případ postoupen velkému senátu, a že tedy v tuto chvíli nevystává potřeba přijetí žádných obecných opatření.

B. Ů. proti České republice

Rozsudek Soudu: dne 6. října 2022 Soud konstatoval, že vnitrostátní orgány neprovedly náležité vyšetřování údajného špatného zacházení se stěžovatelem ze strany policistů a nezajistily mu participaci na šetření v rozsahu nezbytném k ochraně jeho oprávněných zájmů, čímž došlo k procesnímu porušení článku 3 Úmluvy. Hmotněprávní porušení daného článku kvůli

použití donucovacích prostředků policisty Soud neshledal. Ohledně podmínek stěžovatelova pobytu v zařízení pro zajištění cizinců Soud uvedl, že stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy.

Závěry Kolegia: Kolegium vzalo na vědomí informace o tomto rozsudku, jakož i o rozsudku ve věci *Sládková proti České republice* ze dne 10. listopadu 2022, kde Soud rovněž shledal porušení článku 3 Úmluvy z důvodu neprovedení účinného vyšetřování špatného zacházení, kterého se měli dopustit policisté, ze strany Generální inspekce bezpečnostních sborů. Kolegium se těmito rozsudky bude zabývat na dalším zasedání ve světle výsledků jednání dotčených orgánů, která svolá KVZ.

Approach proti České republice

Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva: dne 20. ledna 2015 Výbor shledal, že v českém právním řádu není výslovně ani prostřednictvím jasné a přesné judikatury zakotvena nepřijatelnost všech forem tělesných trestů na dětech, které mohou ovlivnit jejich fyzickou integritu, důstojnost, rozvoj a duševní pohodu. Zákonná úprava tedy dovoluje tělesné tresty z výchovných důvodů a postihuje jen takové, které dosáhnou zvláštního stupně závažnosti, čímž Česká republika porušuje článek 17 Evropské sociální charty.

Závěry Kolegia: Kolegium podpořilo nezbytnost výslovného zakotvení nepřijatelnosti tělesného trestání v občanském zákoníku a realizace doprovodných osvětových aktivit ze strany MPSV. O konkrétním návrhu novelizace, kterou přichystá legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti ve spolupráci s KVZ, budou členové Kolegia informováni.

Transgender Europe a ILGA-Europe proti České republice

Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva: dne 15. května 2018 Výbor rozhodl, že platná právní úprava změny pohlaví v České republice představuje porušení čl. 11 odst. 1 Evropské sociální charty, který stanoví, že každý má právo na opatření, jež mu zajistí nejvyšší možný dosažitelný standard zdravotní péče. Výbor shledal, že požadavek chirurgického zákroku spojeného se sterilizací podmiňující právní uznání změny pohlaví představuje zásah státu do práva chráněného článkem 11 Charty, který není nezbytný.

Závěry Kolegia: Kolegium uvítalo a podpořilo záměr zahájit legislativní proces ohledně zrušení podmínky

sterilizace pro právní uznání změny pohlaví a vyjádřilo naději, že se ho v dohledné době podaří dotáhnout do úspěšného konce.

University Women of Europe (UWE) proti České republice

Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva: dne 5. prosince 2019 Výbor rozhodl, že v českém právním řádu není zajištěna transparentnost odměňování spočívající v poskytování informací o odměňování a možnosti srovnávat pracovní místa mezi obchodními společnostmi v soukromém sektoru, čímž došlo k porušení práva na spravedlivou odměnu za práci podle čl. 4 odst. 3 Evropské sociální charty a práva na rovné příležitosti a na rovné zacházení v záležitostech zaměstnání a povolání bez diskriminace na základě pohlaví chráněného čl. 1 písm. c) Dodatkového protokolu z roku 1988.

Závěry Kolegia: Kolegium uvítalo a podpořilo práce na vnitrostátních strategických dokumentech a již probíhající naplňování Strategie. Shodlo se, že jejich realizace je nutná pro naplnění mezinárodních závazků ČR v této oblasti. Kolegium dále přivítalo tvorbu směrnice

o transparentnosti odměňování a vyzdvihlo důležitost její řádné a včasné transpozice. Podpořilo též vhodnost brzké novelizace českého právního řádu tak, aby obsahoval výše uvedená opatření v oblasti transparentnosti odměňování, neboť je povinností České republiky naplňovat závazky, které jí vyplývají nejen z členství v EU, ale i v Radě Evropy.

ICJ proti České republice

Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva: dne 20. října 2020 Výbor rozhodl, že Česká republika porušuje článek 17 Evropské sociální charty, jelikož dětem do 15 let neposkytuje v řízení o činu jinak trestném dostatečná procesní práva. Nezajišťuje jim totiž v předprocesní fázi řízení nutnou obhajobu a neposkytuje jim alternativy (odklony) k formálnímu soudnímu řízení.

Závěry Kolegia: Kolegium ocenilo práci legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti a uvítalo přípravu legislativního návrhu na změnu zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Nově pořízené anotace a překlady rozsudků Soudu proti třetím státům

V rámci projektu Zvyšování povědomí o judikatuře Evropského soudu pro lidská práva a dalších mezinárodních závazcích České republiky v oblasti lidských práv nechává kancelář vládního zmocněnce pořídit překlady relevantních částí významných rozsudků Soudu proti třetím státům, které mají relevanci pro české právní prostředí a na něž Soud ve své judikatuře hojně odkazuje. Vybrané rozsudky jsou zejména staršího data.

Správní právo

Ćosić proti Chorvatsku (č. 28261/06, rozsudek senátu ze dne 15. ledna 2009) – procesní záruky v řízení o vyklizení bytu

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní soudy zasáhly nepřiměřeným způsobem do práva stěžovatelky na respektování obydlí. Stěžovatelka neměla odpovídající procesní záruky v řízení o vyklizení bytu spočívající v posouzení přiměřenosti a oprávněnosti opatření nezávislým soudem s ohledem na příslušné zásady stanovené v článku 8 Úmluvy.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

Užitečné odkazy

**HUDOC – databáze
judikatury ESLP**
<http://hudoc.echr.coe.int/>

**Evropský soud
pro lidská práva**
<http://www.echr.coe.int/>

**Česká databáze vybraných
rozsudků a rozhodnutí ESLP**
<http://eslp.justice.cz/>

**Přehled všech vydání
Zpravodaje KVZ**
<http://www.justice.cz/>

Veřejný ochránce práv
<http://www.ochrance.cz/>

**Nejvyšší soud
České republiky**
<http://www.nsoud.cz/>

**Ústavní soud
České republiky**
<http://www.usoud.cz/>

**Databáze rozhodnutí
smluvních orgánů OSN**
<http://www.ohchr.org/en/>

Rada Evropy
<http://www.coe.int/>

Nejvyšší správní soud
<http://www.nssoud.cz/>

Databáze judikatury web: eslp.justice.cz

Kontakt:

Kancelář vládního zmocněnce
pro zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
kvz@mzp.justice.cz, www.justice.cz

Úvodní fotografie: © Paulgrecaud | Dreamstime.com
Fotografie u Slova úvodem © Petr Konůpka
Fotografie u Slova závěrem © Jana Martinková

Zpravodaj KVZ: vydává Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti.

Autoři anotací (v abecedním pořadí): Michaela Glozygová (KVOP), Martina Grochová (ÚS), Monika Hanych (KVZ), Adam Herma (KVOP), Dominik Jakeš (NS), Martina Jirsová (KVZ), Miroslav Kaštyl (KVZ), Lubomír Majerčík (ÚS), Jana Martinková (KVZ), Kamila Pelíšková (NSS), Eva Petrová (KVZ), Anna Plačková (KVZ), Kateřina Radová (KVZ).

Obsah Zpravodaje: Jana Martinková.

Slovo závěrem

V posledním čtvrtletí loňského roku Soud ve vztahu k **České republice** přijal čtyři rozsudky a devět rozhodnutí. O rozsudcích ve věcech **B. Ů. proti České republice** (č. 9264/15, rozsudek ze dne 6. října 2022) a **Hýbkovi proti České republice** (č. 30879/17, rozsudek ze dne 13. října 2022) jsme referovali již v předchozím čísle. Ve věci **Sládková proti České republice** (č. 15741/15, rozsudek ze dne 10. listopadu 2022) Soud shledal, že vnitrostátní orgány neprovedly náležité vyšetřování údajného špatného zacházení se stěžovatelkou ze strany policistů, čímž došlo k procesnímu porušení článku 3 Úmluvy. Ve věci **Pejřilová proti České republice** (č. 14889/19, rozsudek ze dne 8. prosince 2022) Soud rozhodl o neporušení práva na respektování soukromého života stěžovatelky, jejíž žádosti o umělé oplodnění poté, co její manžel zemřel, nebylo vyhověno.

Pokud jde o rozhodnutí, čtyři z nich se týkají výslechů svědků, přičemž ve všech těchto případech Soud konstatoval, že námitka porušení práva na spravedlivé řízení podle článku 6 Úmluvy je zjevně neopodstatněná (**Málek a Černín proti České republice**, č. 32193/16 a 32637/16, rozhodnutí ze dne 20. října 2022; **Barsegian proti České republice**, č. 6261/16, rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022; **Lázók proti České republice**; č. 43676/15, rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022; **Schäfer a Todorovič proti České republice**, č. 43861/13 a 43883/13, rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022). Ke stejnému závěru na poli článku 6 dospěl Soud i ve věci **Bucková proti České republice** (č. 61953/16, rozhodnutí ze dne 6. října 2022), kde se jednalo o nedoručené elektronické podání k soudu, a ve věci **Khalifa proti České republice** (č. 31767/13, rozhodnutí ze dne 24. listopadu 2022), týkající se trestního řízení za domácí násilí. Zjevnou neopodstatněnost Soud shledal také u námitky porušení článku 3 Úmluvy z důvodu tvrzeného špatného zacházení se stěžovateli během policejního vyklizení squatu (**Konopík a Hurdálek proti České republice**, č. 22419/18, rozhodnutí ze dne 6. října 2022), článku 8 Úmluvy v případě svěření dítěte do péče matky (**Agarwal proti České republice**, č. 44870/19, rozhodnutí ze dne 13. prosince 2022) a čl. 5 odst. 3 Úmluvy u stížnosti týkající se délky vazby (**Nuota proti České republice**, č. 40764/14, rozhodnutí ze dne 15. prosince 2022).

V polovině listopadu byla přijata žádost vlády o postoupení věci **Grosam proti České republice** velkému senátu.

Z judikatury Soudu proti **jiným státům** za poslední čtvrtletí zmiňme kromě případů pojednaných v rubrice o velkém senátu také rozsudek ve věci **Mortier proti Belgii** (č. 78017/17, rozsudek ze dne 4. října 2022), kde se Soud zabýval **eutanázií** ženy po mnoho let trpící chronickou depresí. Tento akt lékaři provedli na přání ženy, aniž by předem informovali její potomky. Dle Soudu belgická právní úprava postupu předcházejícího eutanázii nezakládá porušení článku 2 Úmluvy, jelikož obsahuje dostatečné záruky ve vztahu k ochraně práva pacienta na život. Soud nenašel ani dostatek důkazů pro závěr, že by eutanázie v projednávané věci proběhla v rozporu s článkem 2. Porušení tohoto ustanovení nicméně shledal ohledně následného přezkumu její zákonnosti, neboť šetření ze strany federálního úřadu nelze hodnotit jako nezávislé a trestní řízení bylo zatíženo průtahy.

Soud se dále poprvé vyjádřil k tzv. **rasově profilované kontrole dokladů**. Ve věci [Basu proti Německu](#) (č. 215/19, rozsudek ze dne 18. října 2022) podal stížnost muž indického původu, který cestoval vlakem z České republiky do Německa. Krátce po překročení hranice ho ve vlaku policisté jako jediného vyzvali k předložení dokladů, přičemž tvrdili, že se jedná o náhodnou kontrolu. Incident byl následně vyšetřen pouze v rámci policie; správní soudy se věcí odmítly zabývat. Jelikož stát neprovedl nezávislé a účinné vyšetřování, konstatoval Soud porušení zákazu diskriminace podle článku 14 Úmluvy ve spojení s právem na respektování soukromého života podle článku 8. Zdůraznil přitom, že takové vyšetřování je nezbytné za účelem ochrany dotčených osob před stigmatizací a zabránění šíření xenofobních postojů.

Diskriminaci Soud shledal i ve věci [Moraru proti Rumunsku](#) (č. 64480/19, rozsudek ze dne 8. listopadu 2022), a to v přístupu ke **vzdělání na univerzitě**. Uchazečce bylo znemožněno účastnit se přijímacího řízení na studium vojenské medicíny z důvodu její výšky (150 cm) a váhy (44 kg), které nespĺňovaly limity stanovené v nařízení ministerstva obrany. Dle Soudu rumunská vláda neprokázala, že povinnosti vojenských lékařů vyžadují určitý stupeň fyzické síly nad rámec toho, co je vyžadováno od lékařů obecně, ani že mezi tělesnými parametry kandidátek a jejich silou existuje příčinná souvislost.

Ve věci [Bierski proti Polsku](#) (č. 46342/19, rozsudek ze dne 20. října 2022) Soud kritizoval absenci právní úpravy, která by umožňovala upravit **styk rodiče s dospělým nesvéprávným potomkem**, v důsledku čehož stěžovatel svého syna s Downovým syndromem více než dva roky nevidal, ačkoli nic nenasvědčovalo tomu, že by kontakt nebyl v synově zájmu. Soud se zároveň vyjádřil k podmínkám, za kterých mezi rodičem a zletilým dítětem existuje „rodinný život“ ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Významným je i případ [Loste proti Francii](#) (č. 59227/12, rozsudek ze dne 3. listopadu 2022), kde Soud konstatoval porušení článku 3 Úmluvy v důsledku toho, že po **umístění dítěte do náhradní péče** příslušné státní orgány neučinily dostatečná kontrolní opatření, která mohla odhalit, že dítě v rodině trpí dlouhodobým zneužíváním. Na závěru o porušení článku 3 dle Soudu nic nemění ani to, že dítě si na náhradní rodinu u státních orgánů nikdy nestěžovalo.

V oblasti **boje proti korupci** si pozornost jistě zaslouží věc [Nikėhasani proti Albánii](#) (č. 58997/18, rozsudek ze dne 13. prosince 2022). Stížnost podala státní zástupkyně, která byla propuštěna z funkce poté, co vyšlo najevo, že vlastní majetek výrazně přesahuje její legální příjmy, což stěžovatelka nedokázala náležitě vysvětlit. Dle Soudu nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož propuštění stěžovatelky bylo přiměřeným prostředkem na zachování integrity její funkce, jakož i důvěry veřejnosti v soudní systém.

Více v příštím Zpravodaji nebo v databázi judikatury Soudu v českém jazyce dostupné na adrese eslp.justice.cz.

Jana Martinková,
Kancelář vládního zmocněnce